

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה ע"ח/תש"ל של הממשלה
כ"ח באב תש"ל - 30.8.70

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, א. אבן (עד סוף סעיף 902), י. אלון, י. אלמוגי (מאמצע סעיף 900), י. בורג, י. גלילי, מ. דיין (עד סוף סעיף 900), ש. הלל, ז. ורהפטיג, נ. פלד, ש. פרס, מ. קול, ו. שם-טוב, י. ש. שפירא, ז. שרף

נעדרו השרים: ח. גבתי (בחופש), פ. ספיר (בחופש)

מ. ארנון	- מזכיר הממשלה
ר/א ח. בר-לב	- הרמטכ"ל (עד אמצע סעיף 901)
צ. אוריאל	- מינהל מקרקעי ישראל (בסעיף 902)
סא"ל א. בראון	- לשכת שר הבטחון (עד אמצע סעיף 901)
ש. דיניץ	- לשכת ראש הממשלה (עד אמצע סעיף 901)
סרן ח. הירש	- לשכת הרמטכ"ל (עד אמצע סעיף 901)
י. הרצוג	- המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
י. לוי	- מנהל מינהל מקרקעי ישראל (בסעיף 902)
תא"ל י. ליאור	- מזכיר צבאי לראש הממשלה
	(עד אמצע סעיף 901)
ש. פלג	- משרד השיכון (בסעיף 902)
ט. קולק	- ראש עיריית ירושלים (בסעיף 902)
מ. שמגר	- היועץ המשפטי לממשלה (בסעיף 902)
י. תקוע	- שגריר ישראל באו"ם

רשמו - י. מימון
ר. שבתאי

- סדר היום:
900. סקירה בטחונית
 901. השיחות עם השגריר יארינג
 902. קרקעות בירושלים
 903. דו"ח הועדה אשר נתמנתה ע"י ראש הממשלה למען מציאתו וקביעתו של מקור השיבושים ביחסי העבודה בנמל אשדוד
 904. נסיעות שרים
 905. מכירת נשק

900. סקירה בטחונית

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

אסקור את הגזרות השונות במשך השבוע. אתחיל

בצפון.

הגיזרה הלבנונית היתה בשבוע זה בעיקרה של פעילות חבלנית מרובה: ב-23 באוגוסט עלו שלושה אזרחים, עובדי "מקורות", כולם ערבים ישראלים, על מוקשים שהוטמנו באיזור דובב; ב-24 לחודש היו כמה פצצות של מרגמות של 81 מ"מ לעבר כפר יובל. לא היו נפגעים ולא היו נזקים; ב-24 לחודש היו נפילות של פגזי מרגמות כמוצב של ג'בל רוס, שני חיילים נפצעו ואחד מהם נפטר למחרת היום; ב-25 לחודש היו נפילות של מרגמות באיזור אביבים, לא היו נזקים ולא היו נפגעים; ב-27 לחודש עלה פטרול משוריין וזחלמים של משמר הגבול על מוקש, 2 שוטרים נפצעו, והתגלו עקבות של שלושה אנשים. זה היה במקום הזה (מצביע על המפה). ב-28 לחודש נתקל פטרול של צה"ל במארב באיזור יפתח, כאשר כתוצאה מהבזוקות שפגעו בנגמ"שים היו לנו 5 פצועים - 3 מהם קל ו-2 בינוני; ב-28 לחודש קרה דבר דומה לסיור שלנו באיזור מטולה, מהסיור שלנו שני פצועים, ומאגף מקומי של המשטרה הלבנונית שנקלע לאיזור, נפצע שוטר לבנוני אחד - שם הדרך הלבנונית היא ממש על הגבול, כ-20 מטר מהדרך שלנו. אנחנו לקחנו את השוטר הלבנוני הנפצע לטיפול בבי"ח בצפת וברגע שיחלים, נעביר אותו בחזרה. אתמול נפלו שלושה פגזי מרגמות למוצב ג'בל רוס, כתוצאה מהם נפצעו לנו שבעה חיילים, מהם חמשה קל ושניים בינוני עד קשה.

זו היתה הפעילות של המחבלים בגיזרה ההיא, למעשה היא היתה לאורך כל הגיזרה. כל הסימנים האדומים על המפה מצביעים על פעילות שלהם. למעשה, היתה פעולה אחת עד שתי פעולות ליום.

הפעילות שלנו במשך השבוע היתה: מארבים מעבר לגבול, פטרולים מעבר לגבול, שתי פשיטות לכפרים הצמודים לג'בל רוס, האחת לכפר שובע והשניה לכפר שבא, ששם לפי הידיעות נמצאו מחבלים, או יותר נכון המחבלים השתלטו על בתים, כאשר בכפר שובע לא נותר אף תושב, זה ממש כפר ריק, ובכפר שבא יש עוד תושבים. בפעולה הזו לא נתקלנו בשום מחבל, אבל קיצצנו את הבתים הרלבנטיים.

נוסף לזה נתקל מארב שלנו, שהיה מעבר לגבול לעבר כפר שבא, נתקל בקבוצה של מחבלים וכל שבעת המחבלים נהרגו. ההתקלות היתה מטווח של 10 מטר, כאשר כוח שלנו היה בתנועה והם היו בתנועה. בהתקלות זו היה לנו פצוע אחד.

הפעילות המתוכננת שלנו לשבוע זה היא פחות או יותר לאורך אותם הקווים, כלומר פטרולים רגליים בלילה ומארבים, פטרולים עם זחלים בקטעים קטנים לאורך הגבול, פטרול ב"פתחלנד" גם עם כוח קטן של טנקים, דבר שאנחנו עושים אותו בקביעות. השבוע גם נתחיל להכשיר דרכים מג'בל רוס לתוך איזור ה"פתחלנד". אני מזכיר, שכל זה מדובר בשטח מזרחה לחצבני, איזור שאין בו צבא לבנוני ואין להם גם תצפית על האיזור. ואם יהיו לנו דרכים, שאפשר יהיה להגיע לאיזור הכפרים עם רכב, אני מניח שנצליח להרחיק את אנשי אל-פתח מהאיזור הזה.

נוסף לכך מתוכננת אצלנו פעולה יזומה בהיקף מעל לרגיל, ואותה אני רוצה להציג לפניכם: מדובר בפשיטה רגלית בלילה לתוך הכפר בית-ליוו, שלפי הידיעות שיש לנו, יש שם כמאה מחבלים והם גרים בשתי שכונות מבודדות, אבל הם גם גרים בתוך הכפר עצמו ובבתים רגילים. אנחנו מתכוונים לעשות את הפשיטה הזאת ברגל, באופן עקרוני, עם כוח של כ-120 לוחמים, כאשר הכניסה צריכה להיות כניסה שקטה וברגל, והיציאה או ברגל, ואם הזמן לא יספיק, יפונה הכוח בהליקופטרים.

הפעולה הזאת בנויה כולה על תנועה רגלית ועל תקיפת מטרת פח"ע, ואין לנו פה כל ענין עם הצבא הלבנוני הנמצא בריחוק מקום, כך שאינני צופה פה שום בעיות מיוחדות ושום דברים יוצאי דופן, ואם המחבלים האלה לא יברחו, הריני סבור כי במגע אתם נשיג הישג חשוב, שישפיע על יכולת הפעילות שלהם בכל הגיזרה. כעת בית-ליוו הוא הכפר הקרוב ביותר, שבו יושבים אנשי פח"ע ישיבת קבע. אמנם סייענים יש בכפר קרוב יותר, אבל בסיס של פח"ע ממש זהו הקרוב ביותר. בקו אויר זה במרחק של 3.5 ק"מ מהגבול, אבל נתיב ההליכה הוא 6-7 ק"מ, שם הרים די גבוהים, כך שמבחינת אורך הלילה יתכן שנראה כי טוב יותר להוציא אותם בהליקופטרים מאשר להשלים את הדרך ביום.

מכל מקום, הפעולה הזאת מתוכננת בלי התנגשות איזו שהיא עם הצבא הלבנוני, כי אין כל צבא לבנוני באיזור. אנחנו מדברים על שני בסיסי אל-פתח בתוך הכפר הזה. אם הם יהיו שם נתקוף אותם, ואם אנשי אל-פתח יברחו, מתוכנן להרוס את הבתים שהם מחזיקים בהם. אלה הם בסה"כ ששה בתים במספר. לפי חלק מהדיעות שבידינו, משמשים הבתים האלה לא רק למגורים, אלא אחד הבתים משמש גם את המפקדה הכללית באיזור המרכזי והמערבי. המפקדה של האיזור המזרחי יותר נמצאת בכינת-ג'בל וגם בחצביה. אבל שם נמצא כבר צבא לבנוני. אולם באיזור הזה של המרכז לא נמצא כל צבא לבנוני.

ברצוני להזכיר עוד דבר נוסף: אחרי המארב ביום ששי, שבו נפגעו לנו 5 חיילים, ראינו שלושה אנשים הבורחים לעבר הכפר בליידה. הכפר הזה נמצא במרחק של פחות מק"מ מהכביש, ויש לנו ידיעות על בית מסויים באותו כפר ששם ישנם סייענים. אנחנו מבקשים לעשות פעולה גם כאן. מבחינת הביצוע אין זאת בעיה, ומבחינת הסיבה יש לנו סיבה טובה לעשות את הפעולה הזאת. בכוונתנו להרוס את הבית הזה, ואם נמצא שם גם את הסייענים, נטפל בהם כרגיל, כלומר אם הם יתנגדו - יחוסלו; אם לא יתנגדו - נביא אותם לארץ.

הידיעות שיש לנו, גם ידיעות מודיעיניות רגילות וגם ידיעות דרך חורי, מעידות על כך שפיצוצי הבתים הרלבנטיים בכפרים מתקבלים בצורה חיובית ע"י תושבי הכפרים, ויש גם תופעות שפה ושם, כתוצאה מזה התרחקו תושבי כפרים מהמחבלים, ואפילו לגבי ה"פתחלנד" יש לנו ידיעה, שבמספר כפרים רחוקים יותר התקוממו התושבים, ואנשי "אל-פתח" נאלצו לעזוב את הכפרים. כך שאם לפני חודש היו לנו קצת ספקות לגבי היעילות של פיצוצי בתי הסייענים, הרי שהיום אין לנו שום ספק, שהפיצוצים הללו הם במקום והם באמת מוסיפים את האפקט הכפול: מצד אחד, אין יותר למחבלים בסיס באותו כפר, ומצד שני אותם התושבים שאינם מעורבים עדיין בפעילות הזאת, בשבילם זוהי סיבה טובה להתרחק מכך.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

דיברת על סידור דרכים - במה זה מתבטא?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

זה מתבטא בכך, שאנחנו מאפשרים אפשרות של כניסה עם רכב והתחפרות על הכבישים הקיימים שלהם. אנחנו עשינו את זאת בגבול הלבנוני עד עכשיו לפחות בחמשה מקומות: (א) קרוב ממש לראש הנקרה, שם הוכשרה הדרך כך שאנחנו יכולים להגיע ברכב למשלט, לנקודת תצפית, ומשם לראות מה קורה; (ב) באיזור אביבים; (ג) יותר צפונה; (ד) במרבית הכביש ל"פתחלנד" הכשרנו דרך; (ה) עכשיו מדובר על דרך אחת לכפר שובע ודרך אחת לכפר שבא. את כל זה אנו עושים בעבודות לילה. אלה אינן דרכים סלולות, אבל פשוט מעבר שמאפשר לנו לעבור בכלי רכב בקטעים אלה שכבר סיימנו אותם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

עושים זאת ע"י בולדוזרים?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

בעזרת טרקטורים ועבודת ידיים. אבל הלבנונים לא עושים מזה רעש. ואם הם לא עשו רעש כאשר עשינו זאת ממש קרוב לחוף הים שבמרכז הגיזרה, אני מעריך שאם נפתח פעילות כזו במורדות החרמון, איזור שהם גם בקושי יכולים לראות אותו, אינני חושב שזה יעורר אילו שהן בעיות מצדם. זה ייתן לנו חופש פעולה, כי אחרת יכולה הפעילות הזאת להיות רק רגלית. אולם אחרי סלילת דרכים, נוכל להכנס עם זחלמים ולהגיע לכל מקום שהוא. ג'בל רוס הוא כרגע ממש אצלם מין פתיון, כי מאז שאנחנו נמצאים שם לא הופגזה למשל קרית שמונה, והפעילות מאיזור ה"פתחלנד" ירדה מאוד. אבל הנפגעים שהיו לנו בג'בל רוס בחודש האחרון הם בהיקף גדול מאוד. היו לנו 4 הרוגים ו-30 פצועים במשך חודש ימים באיזור הזה, וכל זה ממרגמות. ללכת ברגל לחפש את המרגמות האלה אין זה פשוט, אם תהיינה לנו דרכים יהיה לנו קל יותר לתת ריצה תוך כדי האש ולאתר אותה.

בסוריה אין דברים מיוחדים.

בגיזרה הירדנית היו לנו במשך השבוע שתי פעולות יזומות עם התקלויות. האחת היתה תקיפה אוירת של שלושה בסיסי אל-פתח מאותרים, שלושתם בבקעה, דרומית לאיזור טירת צבי ובמרחקים של 2-4 ק"מ מהגבול, כאשר בזמן האחרון אנחנו נתקלנו בתופעה, שאנשי אל-פתח חודרים יותר באיזור הבקעה לבסיסים הקרובים לירדן, לאיזור כריימה, שזה בס"ה מרחב פת"חי שהיה מוחזק, אבל הם התרחקו ממנו, עכשיו אנחנו שוב רואים אצלם נטיה לחזור לאותו מקום. לכן תקפנו בשלושת המקרים את הבסיסים שלהם. לפי הידיעות שיש לנו, היו להם נפגעים.

נוסף על כך, אנחנו מקיימים את פעילות המארבים מעבר לגבול, וביום חמישי בלילה נתקל אחד המארבים שלנו מעבר לגבול בין טירת צבי ומעוז חיים בעומק של 2 ק"מ בערך במספר אנשי אל-פתח שהיו בתנועה מערבה, כלומר

לעבר ירדן והתוצאה היתה שלושה אנשי אל-פתח נהרגו ומספר נוסף נפצעו. אנחנו יודעים את זה מדיעות מודיעין. אצלנו נהרג בפעולה הזאת איש נח"ל אחד.

מבחינת הפעילות של אנשי פח"ע למיניהם הם ממשיכים בהיקף פחות או יותר של אש מעבר לירדן על המוצבים שלנו ונסיונות להטמין מוקשים לפטרולים שלנו, ובעמק הירדן ובעמק בית-שאן גם הפגזות על ישובים. זה אינו קורה היום מדי לילה בלילה, אבל פעם-פעמיים בשבוע. בשבוע האחרון נפלו פעמיים פגזים באיזור כפר רופין וגשר.

אני עובר לגיזרה המצרית. מבחינת האש, ממשיכה להתקיים כאן הפסקת אש, אין ירי לא מצדנו ולא מצדם. מבחינת הטילים, היה הצילום האחרון שלנו ביום רביעי, 26.8. כאן לפניכם המפה. הקו השחור (מצביע על המפה) מראה על המקומות שבהם נמצאו הסוללות הקדמיות שלהם ביום הפסקת האש. הדברים הירוקים עם הצלבים מראים על עמדות טילי SA-2 תפוסות, בהן לא חל שינוי מאז הדיווח הקודם שלי ביום ראשון שעבר, 23 באוגוסט, שהתבסס על צילום מיום ששי שלפני זה. הם לא הזיזו סוללות נוספות והם לא הזיזו סוללות מעמדה לעמדה.

מבחינת עבודות, גילינו עבודות בחמש סוללות הנמצאות במרחק של 25-30 ק"מ מהתעלה. אלה הן מחפורות שהיו קיימות קודם לכן פרט לאחת, שאנחנו גילינו אותה רק בצילום הזה. אבל הלכנו אחורה ונוכחנו לדעת, שגם בצילום קודם היא היתה בשלב התחלתי מאוד. אנחנו מצלמים כל יומיים-שלושה, אבל רק בצילום של יום רביעי גילו המפענחים את העמדה הזאת. כדי להיות בטוחים, הם הלכו וחזרו לצילום קודם, שהיה יומיים או שלושה ימים קודם לכן. היא נמצאה באותו מקום גם בצילום הקודם, אבל במצב הרבה פחות מתקדם. כך שביום רביעי התנהלה העבודה בחמש הסוללות הללו, כאשר באחת מהן עבודה מתנהלת, להערכתנו, במרץ רב, ובאחרות הפעילות היא קטנה יותר. אלה אינן הסוללות הקדמיות ביותר. הסוללות הקדמיות ביותר הן אלה (מצביע על המפה), והן מזרחה לסוללות שבהן עובדים היום עוד כ-10 ק"מ.

השר ש. פרס:

על כמה סוללות הם עובדים עכשיו?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

כאמור על חמש, שבאחת מהן הם עובדים במרץ, זאת אומרת שיש שם מספר טרקטורים, חומרי בניה וכו' ובארבע האחרות ישנה פעילות בהיקף קטן יותר, זאת אומרת יש טרקטור או טרקטור ומשאית, אבל רואים שעובדים שם.

מבחינת הפריסה של הסוללות החיות של טילי SA-2, אין אנחנו מגלים בצילומים אלה שינוי. מבחינת אלקטרוניקה, השינוי היחידי שהבחנו איננו מתייחס מזרחה לקו, אלא הוא מתייחס לסוללות SA-2 ו-SA-3 מערבה לקו הזה של פריסת הסוללות עם הפסקת האש. שתי סוללות SA-3 שהיו בגיזרה המרכזית והבחנו בהן אלקטרונית, אינן מופיעות כבר שבוע שלם. לעומת זה התחלנו לקבל סימנים של סוללות טילי SA-3 יותר בעומק, באיזור השדות של בערך בקו של 50 ק"מ.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

האם החזירו אותן?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

איננו יודעים עדיין. יכול להיות שסוללות SA-3, שהיו במרכז הגיזרה ושהגנו על סוללות טילי SA-2, הפירוש יכול להיות שהן כבר פשוט שותקות ואינן מופיעות, ומה שמופיע יותר בעומק הן סוללות נוספות. אבל יכול להיות שאלה הן גם אותן הסוללות. אנו מניחים שאלה אינן אותן הסוללות, אלא סוללות נוספות שאמנם נמצאות בשטח של 50 ק"מ פלוס. זוהי הפעילות האלקטרונית

היחידה שאנחנו מבחינים. כל שאר הדברים הם דברים רגילים.

שר התיירות מ. קול:

מה עושים האמריקאים כדי לבדוק את הדברים האלה?

מה הכיוון שלהם?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבקש את הרמטכ"ל לסכם בשבילנו עכשיו מה קרה מאז

הפסקת האש.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

מאז הפסקת האש זזו מזרחה לעמדות שהיו בשטח, אמנם בחלקן הרוסות ובחלקן שטחיות, עשר סוללות של טילי SA-2 רגילות, שהן נמצאות על המפה במקומות המסומנים בירוק ובצלבים (מצביע על המפה), שלא היו בצילום שצילמנו ביום ששי אחה"צ, ב-7 באוגוסט, כאשר הפסקת האש נכנסה לתוקפה בחצות. עשר הסוללות האלה זזו קדימה, התמקמו במחפורות שהיו בחלקן מוכנות פחות או יותר. במשך שלושת השבועות הללו, שיפרו את העמדות שבהן נמצאו הסוללות. נוסף לזה התחילו המצרים לעבוד על שיקום עוד כתריסר פלוס עמדות ריקות מסוללות חיות, אבל בחלקן מלאות עם סוללות-דמה, ובשבוע האחרון כאמור נמשכת העבודה בחמש סוללות. יש עוד כ-10 עמדות מחפורות, בהן אין סוללות חיות, בחלקן יש סוללות-דמה, אבל בהן אין אנו מבחינים בעבודה בשבוע האחרון שקדם ליום ד', שבו צילמנו בשטח. אם מיום ד' האחרון חל שינוי, אינני יודע. ניסינו לצלם ביום ששי ואחמול, אבל הצרה היא שעכשיו הנילוס גורם לעננות, והצילומים הם מעל העננים, ומספיק שתהיינה שתי שמיניות של עננים, כדי שהעננים והצל שהם מקרינים יכסו יותר מ-50% של השטח ואז, כמובן, אי אפשר לקבל תמונה ברורה. כך שאנחנו ממש אורבים להתבהרות. אני גם חושב, שהצילומים האמריקאיים אינם יכולים להיות מבחינה זו מדויקים במאה אחוז.

הם פחות מתחשבים במזג האויר מאשר אנחנו, הם אינם יכולים לחוש אותו כמונו. אנחנו יושבים במשקפות ומשקיפים וכאשר אנחנו רואים שהעננים בסדר, אנחנו מנסים לעשות את הצילומים.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

מה היא הנקודה הקרובה ביותר לתעלה - האם צפונה?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

הסוללות החיות הקרובות ביותר צפונה הן שתי אלה (מצביע על המפה) מאוישות, והן במרחק של 18 ק"מ מהתעלה. הסוללות הקרובות הדרומיות המאוישות נמצאות במרחק גדול יותר, אבל בקלות אפשר להן לתפוס עמדה יותר פנימה, אם באותה הסוללה או בסוללה אחרת, כי כל פעם כאשר עמדה מוכנה, אפשר תוך לילה להכניס סוללה ולהחליף סוללת-דמה בסוללה חיה; אין בזה כל בעיה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה להעיר הערה ביחס ללבנון. אם המצב יימשך כך, והנשיא החדש שנבחר לא ישנה את המדיניות כלפי אנשי "אל-פתח" מהמצב הקיים, הרי תוך תקופה לא ארוכה נגיע למצב, שהכפרים של לבנון הסמוכים לגבול יינטשו וייעזבו ע"י התושבים, כי החבלנים משתמשים בכפרים האלה כבסיסי אש אלינו ואנחנו יורים אליהם חזרה. אנחנו סוללים שם דרכים ונגיע לכל מקום. בסופו של דבר, אין האזרחים יכולים לחיות תחת אש טנקים, תותחים ומרגמות. זה נכון גם ביחס ל"פתחלנד" וגם ביחס לגיזרה אחרת. ייווצר מצב לגבי הכפרים על הגבול כמו בירדן, בהבדל אחד ששם אין נהר ירדן, וכתוצאה מזה גם המעבר שלנו אליהם וגם המעבר שלהם אלינו הוא הרבה יותר פשוט וקל, בינינו ובין ירדן יש נהר, יש גדר, יש מיקוש. בגיזרה הלבנונית יכול התהליך הזה להיות מזוז יותר. זה יהיה מצב מאוד לא טוב ולא רצוי. אבל אינני רואה מנוס מזה, אלא אם כן הם שם ינקטו

במדיניות אחרת ויסלקו את אנשי "אל-פתח" מהגבול. לפי שעה, דחו את הטיפול בדבר, אמרו - עד הבחירות. עכשיו עברו כבר יותר משבועיים מהבחירות ואין אנו רואים שינוי לטובה. אין אנחנו צריכים להתעלם מזה ועלינו לדעת איזו מציאות מתחוללת שם ומתגלגלת שם.

הערה שניה - בקשר לסוריה. נוסף לענין הקו, יש לנו הבעיה של השבויים שלנו בסוריה. רק פעם אחת ניתן לאיש "הצלב האדום" לבקר אצלם. הוא נפגש אתם ביחידות ודיווח שמצב בריאותם הוא טוב.

ראש הממשלה ג. מאיר:

חוץ מהשיניים.

שר הבטחון מ. דיין:

התוכן של הדיווח מאד הקל עלינו. כל זמן שלא ידענו מה אתם, ראינו כל מיני חזיונות-סיוט. אבל הביקור הזה לא היה ביקור רגיל, וגם לא הובטחו תדירות והסדר הדבר. יכול להיות שהביקור הזה הוא פתח לביקורים נוספים. אמנם גם אם לא הודיעו בפומבי, אמרו שלא ינהגו לפי הכללים שנהוגים לגבי אנשי "הצלב האדום". אבל אם בפועל יודיעו, שהם יכולים לנהוג לפי הנוהג המקובל, זה יהיה לכל היותר למה שאנחנו יכולים לצפות ברגע זה, פרט לחילופי שבויים. אבל יכול להיות, שזה היה רק דבר של אפיזודה, פגישת במסדרון. צריך לבדוק מה הם הלחצים שאנחנו יכולים להפעיל על סוריה. המדובר הוא על לחצים צבאיים. ללחצים מוסריים סוריה אינה הכתובת. צריך לבדוק מה הם הלחצים שאנחנו יכולים להפעיל, כדי להגיע למינימום, שיהיו ביקורים סדירים של אנשי "הצלב האדום". עד עכשיו מהססים אנשי "הצלב האדום" מלגנות אותם בפומבי, גם אותם וגם את המצרים. עד כמה שאני יודע, לא יצא עד עכשיו "הצלב האדום" בהכרזה פומבית או בהודעה פומבית נגד הטיפול הלא נכון בשבויים שלנו גם בסוריה וגם במצרים.

ההבדל בין סוריה ובין מצרים הוא, שלמצרים נכנסים עכשיו האמריקאים לטיפול במסגרת של ההסדר החדש וגם יארינג, בשעה שסוריה אינה אובייקט לטיפול הזה. אולי יזיזו האמריקאים תוך המגעים האלה איזה דבר. בסוריה האמריקאים אינם. השאלה עלולה לעלות מחדש. טוב שהיה הביקור הזה. אבל השאלה היא אם זוהי שגרה או מקרה.

בהזדמנות זו, אני רוצה לומר, שרק לפני יומיים עבר המשבר של יכולת סיכויי החיים של שוחט, כי עשו לו עוד ניתוח, כרתו לו עוד חלק מהרגל, הדימום לא פסק והחליפו לו את הדם עשרים פעם. הדם איבד את יכולת הקרישה. אתמול קרה השיפור. הדימום חדל, אבל יש לו עוד זיהום והחום עדיין גבוה. אבל הדברים העיקריים בכליות ובענין הזיהום הוקלו. אולם יש לו עוד די צרות. אבל הוא כבר מעבר לדברים הקריטיים.

הערה אחרונה ביחס למצרים בכל העסק הזה. קודם כל, אולי כדאי לשים לב לכך, שנאצר - כאשר הוא דיבר בפני הועידה, כאשר הוא הסביר את ענין הקפאון, ה- STANDSTILL - אמר שבמסגרת ה- STANDSTILL הם יעמידו את הטילים במרחק של 15-20 קילומטר מהתעלה, וזה לפי תפיסתו על פי ההסדר. זאת הוא אמר בשיבה סגורה, אבל הוא לא אמר זאת כאיזה מהלך ערמומי, אלא אמר: זהו הקפאון, כפי שהוא מפרש. אני רוצה לומר איך, לפי מיטב ידיעותי, רואים את המצב החוקי, את המותר והאסור - המצרים, ואיך רואים אותו עכשיו האמריקאים. לפי מיטב ידיעותי, התפיסה המצרית כיום היא, שהם לא יכניסו טילים נוספים לאיזור של 50 ק"מ, אבל הם רשאים במסגרת האיזור של 50 ק"מ לשקם את מספר הטילים והסוללות שנמצאו שם; דהיינו, הם לא יבנו עמדות חדשות של טילים, אבל הם רשאים, לדעתם, לתקן את כל העמדות ההרוסות שהיו שם אי-פעם. זה מכסה פיזית דרך אגב את כל הקו, כי העמדות ההרוסות של סוללות טילי SA-2 היו משתרעות פעם לכל אורך הקו והם רשאים גם להעביר בתוך האיזור סוללה ממקום למקום. תיאורטית, לדעתם, אם היו להם סוללות בתוך האיזור של 50 ק"מ, מותר להם לבנות לפי תפיסתם את כל הסוללות ההרוסות ולהעביר את הסוללות בתוך האיזור ממקום למקום, לקדם אותן, לחלק אותן בצורה שנראית להם. כפי שהוסבר בפעמים הקודמות, הרי שליש מהתעלה המרכזית

בסביבות איסמעיליה נמצא תחת חיפוי של סוללות טילי SA-2, השליש השני הוא פרובלמטי בגלל הביצות, השליש הדרומי, שעליו אנחנו רואים את כל האינטנסיביות הזאת, מועמד להשתלטות טילים. לפי התפיסה המצרית הם יכולים להכין טילים בשביל הסוללות לא רק ללילה האחרון, אלא גם במסגרת הפסקת האש. הם אומרים, שזהו מה שהם רואים במסגרת הקפאון.

השר י. גלילי:

האם באיזה מקום נתפרסמה העמדה המצרית?

שר החוץ א. אבן:

זה מה שהם אומרים לאמריקאים ולאחרים.

שר הבטחון מ. דיין:

בפגישה בין ארגוב לבין אתרטון, אמר אתרטון שברגס הלך לריאד וטען מה שטען. ריאד אמר: זוהי העמדה שלנו, כך אנחנו מפרשים את ההסכם. אמר אתרטון: אנחנו איננו מקבלים את הפרשנות הזאת. ריאד אמר: כך אנחנו מפרשים את ההסכם של הפסקת האש ומנה לו את הסעיפים א', ב', ג'. אתרטון אמר לארגוב: זוהי העמדה המצרית, כך הם רואים את המותר ואת האסור; לא יבנו עמדות חדשות, לא יכניסו סוללות חדשות, אולם מותר להם לשקם את כל העמדות ההרוסות ולהזיז ולחלק במסגרת זו.

ביחס לאמריקאים - מן הקל אל הכבד. יש לנו איזה דו-שיח אתם על עניין התצלומים. הרי הם מצלמים את הצד ההוא מן הצד שלנו. לדעתי, אין עליהם חובה לתת לנו את הצילומים האלה. אנחנו אמרנו להם: כל שעה שתוצו להשתמש בשמיים שלנו כדי לצלם בצד ההוא, YOU ARE WELCOME.

הם אמרו שיתנו לנו גם את הצילומים האלה. במידה רבה צריכים הצילומים האלה לשמש לנו לא כדי להחליף את הצילומים שלנו, אלא כדי לא לעבור את הקו. יש להם צלמוניות טובות יותר.

הצילום הראשון שהם עשו ב-9 באוגוסט לא עלה יפה. הם היו רחוקים מהתעלה. אני מאמין להם. הצילום הטוב הראשון שהם עשו היה ב-11 לחודש. אחרי כן הם עשו צילומים ב-16 באוגוסט, או בימים אחרים. הצילום האחרון שעשו היה מה-27 לחודש. באותו יום עשו שני צילומים. הם אמרו שיש להם סיבות לכך, כי המטוסים הם שניים והצלמוניות הן שונות. הם אמרו שיעמידו לרשותנו את הצילומים שלהם.

ביקשתי לדעת אתמול-שלוש אם אנשינו קיבלו את הצילומים שלהם מה-27 באוגוסט. הם מסרו בווינגטון, שהאיש שלהם מסר לאיש שלנו, שמחר יאמר מתי יתנו את הצילומים שלהם מה-22 באוגוסט. יכול להיות שביום שני יאמר כי יתן לנו את הצילומים ביום שלישי. אבל גם אם יתן ביום שלישי, זה יהיה הפרש של עשרה ימים מיום הצילום, זה כבר אינו אקטואלי במצב כזה.

בכל אופן, מראש לא חשבנו שנסמוך על הצילומים שלהם ואין לנו צורך לסמוך על הצילומים שלהם. מה שאנחנו יכולים לצלם מן הצד הזה, נעשה מהצד שלנו; מה שניאלץ לעשות מעבר לקו, נעבור את הקו.

הגישה האמריקאית, כפי שאני יודע, היא זו: הם אינם מקבלים את הפרשנות המצרית של המותר ושל האסור. העמדה שלהם היא, שאסור לשקם עמדות, שאסור להעביר טילים ממקום למקום, שאסור כי עמדה שהיתה הרוסה עם הכנסת הפסקת האש לתוקפה, אסור לבנותה מחדש. בזה הם חולקים על העמדה המצרית.

באשר לתאריכים ולמספרים, האמריקאים אומרים קודם כל, שהעדות שלהם היא מה-11 לאוגוסט, היות והצילום הקודם של ה-9 באוגוסט לא עלה יפה. צילומים קודמים יש להם מתחילת אוגוסט. המיפוי הראשון, מה היה לאחר שהפסקת

האש נכנסה לתוקפה, דהיינו בין ה-7-8 באוגוסט - יש להם בצילום מה-11 באוגוסט. לפי המיפוי הזה נוספו 15 עמדות טילים מאוישות בזמן הפסקת האש, עם הפסקת האש ולאחר הפסקת האש. בצילום שלהם מה-11 באוגוסט הם אומרים, שהמצרים ניסו להגניב מהלכים, להספיק משהו ביום 7 באוגוסט עד 12.00 בלילה, אבל זה לא יצא להם כל כך טוב, וקצת לפני הפסקת האש, קצת בזמן הפסקת האש וקצת אחרי הפסקת האש, הוסיפו המצרים לפי חשבונם של האמריקאים 15 עמדות.

כרגע מודיעים לי, שהיום בשעה 4.00 אחר-הצהרים, יינתן לנו הצילום מה-22 באוגוסט. אני שאלתי על הצילום מיום 27 באוגוסט. המועד ההתחלתי, שהאמריקאים אומרים שיש להם ממנו צילום שלהם, הוא ה-11 לחודש אוגוסט, והמספר של הסוללות שהתקדמו עליו, לדברי האמריקאים, יותר מאשר המספר שעל אודותיו אנחנו מדברים. אנחנו מדברים על 9-10 סוללות, האמריקאים מדברים על 15. מבחינה מהותית זה בניגוד להסכם. מבחינה פורמלית לא יוכלו להוכיח, היות והם לא צילמו לפני ומיד אחרי כניסת הפסקת האש לתוקפה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בעצם הם אינם יכולים להוכיח שזה היה אחרי חצות.

שר הבטחון מ. דיין:

איני בטוח. הם מדברים גם על מה שהמצרים עשו אחרי שנכנסה הפסקת האש לתוקפה. הם אומרים שהמצרים ניסו לעשות זאת בזמן, לפני כניסת הפסקת האש לתוקפה ולא הצליחו. בצילום מ-11 לאוגוסט לא ראו זאת. אבל הם מדברים על 15 סוללות חדשות שהמצרים הכניסו. על מועד כניסתם הם מדברים שזה היה בזמן כניסת הפסקת האש לתוקפה, תוך זה ואחרי זה. המצרים אמנם ניסו לעשות זאת עד כניסת הפסקת האש לתוקפה, אולם כיוון שהם לא הצליחו לגמור זאת, גלשו מעבר לאותה שעה.

שר הסעד י. בורג:

אריינגעפארן אין שבת.

שר הבטחון מ. דיין:

זה בענין הכנסת הסוללות. כפי שאמרתי, אין האמריקאים מקבלים את הפרשנות המצרית שמותר לשקם עמדות הרוסות או להעביר סוללות ממקום למקום. אבל הם אומרים, שמה שהם משתדלים עכשיו לעשות, זוהי סטביליזציה של המצב, ואם תהיינה עוד הפרות הפסקת האש, ינסו למנוע הפרות נוספות. זה מה שאתרטון אמר: אנחנו שואפים להגיע לסטביליזציה של המצב ולמנוע הפרות נוספות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ואם תהיינה?

שר הבטחון מ. דיין:

אין אני הפרשן שלהם. אני מדבר רק על העמדה

שלהם.

לאחרונה, לא בלשון תקיפה יותר מדי, בין משאלה לדרישה, הם מבקשים שתנתן לנספח הצבאי האמריקאי אפשרות לבדוק את הנעשה אצלנו משום שהם אומרים: איננו יכולים לבוא בטענות למצרים שהם בונים ומבצרים, בשעה שהם אומרים לנו "ומה נעשה אצל הישראלים", ואנחנו איננו יכולים להעיד שאצלכם לא נעשה דבר. כדי שמעמדנו בטענות נגד המצרים יהיה חזק יותר, אנחנו צריכים להוכיח במו עינינו, שאמנם אתם שומרים על ההסכם; אנחנו רוצים שהנספח הצבאי שלנו יבוא ויבדוק שאתם אינכם מפרים את ההסכם. איני אומר שהם אומרים זאת כתביעה נמרצת, אבל מבטאים זאת בין משאלה לדרישה כדי להגביר את יכולת השפעתם בצד השני.

שר התיירות מ. קול:

יש לי שאלות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם אלה הן שאלות לרמטכ"ל - בבקשה. אם לא, אם זה נוגע לכל הבעיה הכוללת את האמריקאים, נשמע קודם את שר החוץ.

השר ש. פרס:

האם מה-11 לאוגוסט יש עוד ידיעה של האמריקאים, שידוע להם על שינויים במערך הטילים?

שר התיירות מ. קול:

השאלה שלי היא לרמטכ"ל: האם יש שיתוף בינינו ובין האמריקאים בעבודת הצילום שהם מבצעים? הרי המצרים אינם מרשים להם לצלם, כפי שהמצרים הודיעו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

האם היה בכוונה או במקרה איזה צילום סמוך לכניסת הפסקת האש לתוקפה, שהיה מוסכם גם על האמריקאים וגם עלינו בדרג של המודיעין?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

לשאלת השר קול: אנחנו שלחנו לארה"ב צוות מפענחים צילומי אויר עם הצילומים שלהם, והם ישבו עם המפענחים האמריקאים והשוו את תוצאות הצילומים האמריקאיים עם הצילומים שלנו, ולפי דברי האנשים שלנו מסתברים שני דברים: (א) האמריקאים הודו, שבאמת הפענוחים שלהם לא היו נכונים ושהגירסאות שלנו היו נכונות. וזו גם תשובה על שאלת השר פרס, כלומר גם אחרי הצילום של ה-11 לאוגוסט הם הודו בסוגיה הקונקרטית שהפענוחים שלהם לא היו מדויקים. (ב) רק תוך כדי העבודה הסתבר, שהם גילו דאגה רבה וחששות רבים לגבי הפענוחים שלהם בכתב. אחרי שהסתבר להם שכמה דברים, כמה הנחות יסוד שלהם בגיזרה המצרית לא היו נכונים, הם רצו חזרה לבחון את עצמם בכל הפענוחים שלהם בסין, בוייטנאם, באירופה וכדו'.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מה באמת המצב בוייטנאם?

השר ש. פרס:

ישנה תשובה של קיסינג'ר.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

לשאלת סגן ראש הממשלה: הצילום הראשון היה מ-9 באוגוסט, אבל זה לא היה צילום מוסכם. הם עשו צילום ב-9 באוגוסט, אבל לא קיבלו אז שום תוצאות. כך שהצילום הראשון, שהם יכולים להתבסס עליו, הוא מיומיים לאחר מכן, כלומר ב-11 באוגוסט.

שר הבטחון מ. דיין:

ביקשתי לסכם את מספר הנפגעים שהיו לנו בתעלה מאז גמר המלחמה ועד להפסקת האש. היו לנו 1,402 נפגעים, מהם 374 הרוגים ו-1,028 פצועים.

שר התיירות מ. קול:

כמה מהם חיילים וכמה אזרחים?

השר ש. פרס:

כמה מהם נכים רציניים?

שר הבטחון מ. דיין:

אחוז גדול מהם מבריא.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

רבע נשאים או נכים או מאושפזים לתקופות

ארוכות, ו-75% יוצאים מזה.

השר י. גלילי:

איפה נפגעו?

שר הבטחון מ. דיין:

אני חושב, שממש בתוך הבונקרים נפגעו בודדים, היו אולי כל הזמן 2-3 הרוגים שם, השאר נפגעו או בדרך או בעמדה על המעוזים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם המספר הזה כולל את האסון שקרה באילת, עם

המפונים מהאי שידואן?

שר הבטחון מ. דיין:

לא, אלא רק אלה שנפגעו ממש על יד התעלה, מפורט-סעיד עד סואץ. היה פעם אסון בתעלה כאשר פינו פצועים, ומארכ מצרי ירה עליהם. זה כולל גם מקרה כזה.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

הסטטיסטיקה מראה שמן הנפגעים בתעלה כ-70% נפגעו במעוזים ולא דוקא בבונקרים. בבונקרים עצמם נפגעו בודדים. אבל נפגעו אנשים כשהיו בדרך או כשמכונית נכנסה למעוז ונפלה פצצה. זוהי תשובה לשאלה אם היא נשאלה בונה-פידה.

אולם, אם נשאלה השאלה כדי להסיק מסקנות, הרי בהיערכות שלנו בסיני, רוב הפעילות המצרית מכוונת נגד המעוזים, כי זהו מה שמדאיג אותם. אולם אילו היו ההיערכות והפעילות שלנו שם מסוג אחר, מרבית המאמצים של המצרים היתה מכוונת לא למעוזים. עכשיו ההיערכות היא על המעוזים, ולכן הם הפגזו את המעוזים באופן מאסיבי, הם פשטו על המעוזים, היו מציבים מארכים סמוך למעוז. 30% הנפגעים האחרים היו כתוצאה מפעילות לא נגד מעוזים, אלא

כמו אותו המארב שהיה מצפון התעלה ושם היו לנו 14 הרוגים ו-20 נפגעים.

שר החוץ א. אבן :

אתיחס בקצרה לשלושה נושאים: מילואים לדברי שר הבטחון על מגעים עם ארה"ב על הפסקת האש, כמה התבטאויות מדיניות של ארה"ב שהושמעו בסן-קלמנטה ודברי הקדמה למגעים הראשונים שלנו עם השגריר יארינג, שבעקבותיהם אציע לשגריר תקוע לפרט את המתרחש.

עם ארה"ב היו שני מגעים על הנושא: מה אתם עושים מול ההודאה שלכם בטענותינו על הפרות הפסקת האש, לאמור אחרי שבשבוע שעבר הם הודו כי היו הפרות שלא בהקשר המיוחד של היום הראשון? המגעים היו בסופו של דבר עם אתרטון, והם התחדשו ברמה גבוהה יותר עם שובו של השגריר. הנושא הזה היה הנושא המרכזי בשיחה שקיימה ראש הממשלה, בהשתתפותי, עם ברבור ביום ו'.

אתרטון השיב תשובות מנוסחות לגבי התגובה המצרית. שני אנשי שיחנו האמריקאיים, אתרטון וברבור, אומרים שהיו פניות למוסקבה, אבל טרם נתקבלו תגובות כלשהן משם. ואילו מצרים נתקבלו תגובות כאלה, שאביא לידיעתכם. אבל הם מוסיפים לשים דגש על מוסקבה ועל המשך המאמצים להפיק תגובה משם. אתרטון אמר כי היו מאז שתי פניות למצרים: ב-19 בחודש וב-22 בחודש. בפעם השניה הם מסרו למצרים על שלוש הפרות, שכללו איוש סוללת-ביצוע, עבודות-ביצוע של עבודות-שיפור, וכן מסרו להם את נקודות הציון במפות לגבי כל המקרים ותשובה של ריארד לברגוס היתה כדלקמן:

"A. WE WILL NOT INTRODUCE NEW MISSILES. THERE WERE NO NEW MISSILES INTRODUCED INTO EXISTING SITES.

B. WE WILL NOT CONSTRUCT NEW SITES.

ועכשיו באה ה"חכמה":

C. WE ARE FREE TO RELOCATE FROM ONE SITE TO ANOTHER. THIS IS HOW WE INTERPRET PARA C OF THE CEASE-FIRE AGREEMENT.

D. MAINTENANCE MEANS RECONSTRUCTION OF PARTIALLY DESTROYED SITES".

על פי הנחיות מושינגטון, נפגש ברגוס עם ריאר
שנית ב-26 באוגוסט וטען באזניו:

"A. THE UNITED-STATES DOES NOT ACCEPT THE INTERPRETATION OF THE AGREEMENT AS PERMITTING RELOCATION OF MISSILES.

B. ACTIVITY SHOULD BE LIMITED TO MAINTENANCE AND THE UNITED-STATES HOLDS A MORE LIMITED VIEW OF MAINTENANCE ACTIVITIES THAN THE ONE GIVEN BY THE U.A.R."

אתרטון מסכם (זוהי הערכה אמריקאית):

"THERE HAS NOT BEEN ANY EVIDENCE OF A MASSIVE BUILD UP. THERE WAS A OF 15 MOVEMENT AT THE ENTRANCE OF THE CEASE-FIRE INTO EFFECT AND A NET ADDITION MANNED SITES DURING AND AFTER THE CEASE-FIRE WENT INTO EFFECT. THE EGYPTIANS APPARENTLY TRIED TO BEAT THE DEAD LINE AND DID NOT SUCCEED TOTALLY".

אחרי כן, כאשר נציגנו טען כי יש כאן ראייה הרבה פחות מדי חמורה של המציאות וגם של מידת יכולתנו להשלים עם המציאות, השיב אתרטון:

"WE HAVE TAKEN UP THE MATTER WITH THE EGYPTIANS RESOLUTELY AND FIRMLY. WE WANTED TO STABILIZE - זוהי מלת המפתח - THE SITUATION QUICKLY. IF IT IS NOT STABILIZED, WE WILL DO WHAT WE CAN TO BRING VIOLATIONS TO A HALT. I HOPE THAT THE STABILIZATION IS IN PROCESS".

נציגנו שאל: מאיזו נקודה סבורים הם שצריכים כביכול להתחיל בסטאביליזציה, ואם היו או לא היו מקרים של איוש סוללות מאותה תקופה ואילך. השיב אתרטון, שהיה מקרה אחד לפחות, אך באותו מקרה הציוד הועבר מסוללה אחת לשניה בתוך איזור הפסקת האש, לא היתה תזוזה של טילים לתוך האיזור.

על פי הסיכומים של המומחים האמריקאים - וכאן הכל מדובר מאז ה-11 באוגוסט, כלומר מאז שהאמריקאים התחילו לפקח ולצלם, כי רק מאותו תאריך יש בידם צילומים משלהם, ההערכה היא כדלקמן:

"A. A LIMITED RELOCATION OF BATTERIES FROM ONE OCCUPIED SITE TO ANOTHER UNOCCUPIED SITE.

B. THE TOTAL NUMBER OF SITES REMAINED THE SAME.

C. SITES BEGUN BEFORE THE CEASE-FIRE OR HAD BEEN DAMAGED ARE BEING REPAIRED. THEY ARE NOT STARTING NEW SITES FROM SCRATCH BUT IMPROVING AND REBUILDING".

על זה הוא אומר, שהאמריקאים אינם מקבלים את ההגדרות הללו, אבל כך זה מתהווה ומתרחש:

GET THE". "D. THERE IS APPARENT STABILIZATION BUT I RESERVE FINAL JUDGEMENT UNTIL WE RESULT OF TODAY'S FLIGHTY

באמרו "היום", הוא מתכוון ל-27 באוגוסט. אתרטרון המשיך להסביר, ששיטת הצילום החדשה שתונהג החל מהיום תהיה יותר אפקטיבית ומדויקת. הוא אמר, שהם אינם מתווכחים עם המצרים על מה שקרה לפני ה-11 באוגוסט, ובמיוחד בעצם יום כניסת הפסקת האש לתוקפה. סיכמתי באזניו, שאם כן לא מופעל לחץ אמריקאי לסילוק הטיילים, חזרתי ואמרתי שלי אישית לא היה ספק, שארה"ב לא לחצה ולא עמדה ללחץ לסילוקם, אך חשוב היה לקבוע עובדה זו בוודאות לידיעתה של ממשלת ישראל. הוא אמר שאיננו מוכן לקבל את ה-JUDGEMENT הזה, ושוב העיר שיגיע להערכה אחרי שיראה את הצילומים האחרונים.

השיחה עם ברבור נסבה כמעט כולה על הנושא הזה, כאשר פתחה ראש הממשלה והדגישה את אי-שביעות רצוננו המוחלטת מההתפתחות בעניין כיוון ה-*STANDSTILL*. האמריקאים הבטיחו לפעול נמרצות בקהיר ובמוסקבה, טרם שמענו מה אמרה מוסקבה. ברבור אמר, שמוסקבה טרם השיבה. באשר לקהיר, הרי זו נתנה תשובת-ביניים. ראש הממשלה הציגה לברבור את השאלה מה לדעתו עלינו לעשות. אני הזכרתי, שכאשר קיבלנו עלינו את הפסקת האש, היה זה משום שהם אמרו לנו, שגם בריה"מ התחייבה לקפאון. ראש הממשלה אמרה, שהיא הודאגה ממה שנאמר על ייצוב, *STABILIZATION*, של המערכה. ישראל קיבלה על עצמה הסכם ה-7 בחודש, לא מתוך שמחה, אלא משום שהחשיבה את סעיף C, סעיף *STANDSTILL* שבו. על זה אמר ברבור: ארה"ב מחשיבה את כל סעיפי ההסכם בענייני הקפאון ואיננה משלימה עם ההפרות. ממשלת ארה"ב אינה משלימה עם ההפרות, תעשה כל מה שתוכל כדי לתקן ושאיין זה צודק להאשים אותם על שעדיין לא הצליחו *TO BRING ABOUT FULL COMPLIANCE* של ההסכם. בכוונת ארה"ב להתמיד במאמציה לנסות להגיע ל-*FULL COMPLIANCE*. ארה"ב רואה את ההפרות בחומרה רבה מאד, אך סבורה כי הפרסום והאווירה הציבורית מסביב לפרשה מכבידים על פעולתה.

לגבי ההאשמות המצריות, הוא איננו מתייחס אליהן באותה החומרה, אבל זה היה עוזר לארה"ב אילו יכול היה הנספח הצבאי שלהם לא רק לקבל את ההסבר לפעולות שלנו, אלא גם לערוך ביקור.

לבסוף, הוא אמר שאין לו מה להוסיף על הנושא הזה. "אבל לגבי מה שנוכל לעשות בעניין ציודכם, אנחנו עושים בכל המרץ, ויש פריטים שאנחנו מספקים לכם שהם נדירים גם אצלנו, והם מוצאים מיחידותינו בדרום מזרח אסיה". על זה אמרה ראש הממשלה, שאנחנו מעריכים מאוד את הזרימה של הציוד, אבל לגבי המאמץ לתקן את המעוות שם, הוא לא הוסיף מאומה ממוסקבה ומעט מאוד על מה שאמר אתרנטון לגבי מצרים.

פומבית התייחס סיסקו לנושא הזה בתדריך שהעניקו קיסנינג'ר וסיסקו לעתונאים בקליפורניה. הנוסח הגיע ונפיץ אותו במלואו.

השר ש. פרס:

זה מה שהתפרסם ב"מעריב" ביום ששי?

שר החוץ א. אבן:

כן. על הפסקת האש והקפאון יש כמה משפטים.

"INsofar AS THE CEASE-FIRE IS CONCERNED, IT IS IMPORTANT TO REALIZE THAT A MILITARY STANDSTILL WAS PART AND PARCEL OF THE CEASE-FIRE ITSELF. IN OTHER WORDS, THE UNDERSTANDING WHICH THE UNITED-STATES SOUGHT AND RECEIVED WAS A COMMITMENT FROM BOTH SIDES THAT NEITHER WOULD TRY TO IMPROVE ITS RELATIVE MILITARY POSITIONS WITH RESPECT TO THE OTHER. WHEN WE USE THE WORD "STANDSTILL" WE MEAN STANDSTILL. SO THAT NOT ONLY WAS THE SHOOTING TO

THAT STOP, BUT LIKEWISE THIS WAS AN UNDERSTANDING AND THERE IS AN UNDERSTANDING THERE WOULD BE NO IMPROVEMENT OF POSITIONS, NO MOVEMENT FORWARD OF PERIOD . SAM SITES AND NEITHER SIDE DERIVING ANY MILITARY ADVANTAGE DURING THE IN WHICH THE SHOOTING STOPPED

WELL, WHAT HAS OCCURRED IN THE FIRST TWO WEEKS OF THE CEASE-FIRE SAMS STANDSTILL? OUR EVIDENCE INDICATES THAT THERE WAS SOME MOVEMENT OF THE BEFORE THE CEASE-FIRE WENT INTO EFFECT. THERE IS EVIDENCE ALSO THERE EFFECT". WAS SOME MOVEMENT AFTERWARDS. WE DO NOT HAVE CONCLUSIVE EVIDENCE TO THIS

זה לא מה שאמרו לנו ביום שני, זה נטען ב-24 בחודש. זה לא שיקף את האמת, כפי שסיסקו ידע אותה אז.

"BUT I WOULD UNDERSCORE ONE THING: I THINK IT IS IMPORTANT THAT WE NEITHER EXAGGERATE NOR UNDERESTIMATE THE IMPORTANCE OF MAINTAINING THE CEASE-FIRE.

THE STANDSTILL, FROM THE POINT OF VIEW OF THE ISRAELIS, IS OF KEY IMPORTANCE SIMPLY BECAUSE OF THE FACT THAT THEY NEED AERIAL MANEUVERABILITY IN AND AROUND THE SUEZ CANAL AREA ITSELF. WHAT HAS OCCURED THUS FAR, I THINK IS SERIOUS TO USE REALLY THE WORDS OF AN ISRAELI SPOKESMAN HERE THE OTHER DAY BUT NOT NECESSARILY CATASTROPHIC.

I THINK WE MUST WATCH THIS SITUATION VERY CAREFULLY. HAPPILY, WE ARE TODAY IN AN EXCELLENT POSITION TO HELP MONITOR THE CEASE-FIRE AND THE FOR THE STANDSTILL AND THIS WAS A RATHER UNIQUE PROPOSAL IN THIS RESPECT: THAT, FOR NOT ONLY FIRST TIME THE PARTIES THEMSELVES HAVE THE PRIMARY RESPONSIBILITY UNDERSTANDING WAS THAT MAINTAINING THE CEASE-FIRE AND THE STANDSTILL, BUT THE EACH WOULD ALSO USE ITS OWN MEANS IN CHECKING THE

OTHER. WE ARE ALSO DIRECTLY INVOLVED AND AS I SAY I THINK WE ARE IN A BETTER POSITION TODAY THAN BEFORE THE CEASE-FIRE, TO SEE TO IT THAT THE CEASE-FIRE AND THE STANDSTILL IS MAINTAINED.

I THINK IT IS CRUCIAL BECAUSE THE MAINTENANCE OF THE CEASE-FIRE WILL CREATE EITHER A POSITIVE OR A NEGATIVE CLIMATE INsofar AS THE NEGOTIATIONS ARE CONCERNED BETWEEN THE PARTIES.

NOW, YOU WILL HAVE READ OVER THE WEEKEND THAT ISRAEL HAS JUST NAMED ITS REPRESENTATIVE TO THESE TALKS WHICH ARE SCHEDULED TO BEGIN THIS WEEK IN DEVELOP NEW-YORK UNDER THE AUSPICES OF AMBASSADOR JARRING, AND AS YOU SEE THE NEWS ON THESE NEGOTIATIONS, I THINK I CAN BE MOST HELPFUL TO EACH FOR ...". OF YOU BY GIVING YOU TWO OR THREE CLEAR CUT INDICATIONS AS TO WHAT TO LOOK OVER THE NEXT MONTH OR TWO

ביקשנו את השגריר להעלות את העניין ברמה גבוהה יותר מזו של אתרטון, וביקשנו מברבור להשיג ממוסקבה את התשובה, שלדעתנו היא המכרעת, ולא רק זו של מצרים. אני מניח שמה שהוא אומר על הזרמת הציוד, זה נכון. לא שמענו דיווח מפורט על זה. עד כאן הנושא הראשון.

לגבי סן-קלמנטה, אתייחס רק לנושא אחד. סיסקו גלש למספר הערות על תפקידן של המעצמות באיזור, ודוקא פה, פרט למה שפורסם ב"מעריב", לא היו הציטוטים מדוייקים. יש רושם קודם כל, שלא אמר דברים מגובשים ביותר, אבל הוא התייחס לנושא מה יהיה תפקידן של המעצמות אם וכאשר יושג הסדר. קודם כל הוא אומר:

"THE PRESIDENT HAS MADE IT CLEAR THAT WE WILL NOT STAND BY IDLY AND ALLOW THAT IT THE BALANCE TO TIP AGAINST ISRAEL OF FOR THE BALANCE TO TIP IN SUCH A WAY IS, FOR THAT MATTER, AN ENCOURAGEMENT TO EITHER SIDE TO RENEW

OF GENERAL HOSTILITIES. SO OUR ROLE IN THIS HAS BEEN LARGELY THE PROVISION CERTAIN MILITARY ASSISTANCE, AND SECONDLY, THE MAJOR EFFORTS THAT WE HAVE MADE TO TRY TO PROVIDE THE CATALYTIC AGENT IN ORDER TO ACHIEVE A POLITICAL SOLUTION.

ADDRESS NOW, AS YOU LOOK AHEAD, HOWEVER, AS PART OF THE SETTLEMENT - AND HERE I THAT BOTH MYSELF SPECIFICALLY TO YOUR QUESTION - I THINK YOU HAVE TO ASSUME THE FORESEEABLE OURSELVES AND THE SOVIET-UNION WILL BE INVOLVED IN THIS AREA IN ELEMENTS OF A FUTURE, AND THAT BOTH WILL HAVE TO REALLY AGREE TO THE SETTLEMENT, BOTH THE SETTLEMENT... SO MY HOPE WOULD BE THAT, AS PART OF THE SOVIET-UNION, AS WELL AS THE UNITED-STATES, WOULD SEE IT IN THEIR INTERESTS TO BECOME PART AND PARCEL AN ELEMENT OF THAT SETTLEMENT..."

ואז הוא אומר, שאם יושג הסכם, אם הצדדים יזמינו את המעצמות, הוא חושב שארה"ב תצטרך להתייחס ברצינות לפניה הזאת.

"WE HAVE NEVER PRECLUDED - LET ME MAKE CLEAR - A DIRECT PEACE KEEPING ROLE ON THE PART OF THE MAJOR POWERS, AND AS I SAY, IF THIS WAS THE VIEW OF BOTH SIDES, THEN THIS IS SOMETHING WHICH THE UNITED-STATES WOULD HAVE TO LOOK AT VERY SERIOUSLY".

ושלוש פעמים הוא אומר: אני חושב, שהנקודה הזאת לא הודגשה, שההסכמה או הרצון של הצדדים הם חשובים לפי התפיסה הזאת. כאשר הוא נשאל, אבל מדוע לא מועצת הבטחון, הוא אומר:

"I CERTAINLY DID NOT MEAN THE MINIMAL ACTION OF MERELY RECOURSE TO THE SECURITY COUNCIL, BECAUSE AS YOU KNOW, AT LEAST ONE SIDE HAS NOT FAITH WHATSOEVER IN THE U.N. SECURITY COUNCIL. ISRAEL HAS HAD A VERY BAD

EXPERIENCE WITH THE U.N. IF YOU LOOK AT THE COMPOSITION OF THE U.N. ISRAEL. SECURITY COUNCIL, I THINK YOU WILL FIND THAT IT IS VERY LOADED AGAINST

THAT IS NOT WHAT I AM TALKING ABOUT. I AM TALKING ABOUT WHETHER THE THE ". PARTIES MIGHT WANT AN ACTUAL PHYSICAL PRESENCE UNDER THE U.N. UMBRELLA OF MAJOR POWERS IN FORM OF, FOR EXAMPLE, AN OBSERVER FORCE

שר הסעד י. בורג:

האם זה איננו קצת דיאלוג עם פולברייט?

שר החוץ א. אבן:

"YOU WILL RECALL THAT, BEFORE THE JUNE WAR, YOU HAD A UNITED-NATIONS EMERGENCY FORCE. THIS WAS COMPRISED OF NEUTRALS. THE POINT I AM RAISING IS THAT IT MAY BE THAT THE MAJOR POWERS MAY WANT TO BECOME MORE DIRECTLY INVOLVED IF THIS IS THE DESIRE OF THE PARTIES".

ההקשר לא היה פולברייט. יתכן שהוא עושה פה פעולת-הסחה.

לגבי יארינג, אני רק אסכם את ההנחיות שנשלחו לנציגנו לפגישה ראשונה, להקדים לכל דיון אחר הערה, שהפרת הפסקת האש מעמידה מכשולים כבדים ביותר בפני הצלחת השליחות. על הדברים הללו חזרתי בכנסת באותו יום. המצב איננו שביקשנו מיארינג לעקוב באופן מבצעי (וזהי נקודה חשובה) אחרי הפרת הפסקת האש. אין לו מנגנון כזה. ולא אמרנו שאנחנו משחררים את האמריקאים מזה. אבל אמרנו, שפרט לצד האופרטיבי של הפסקת האש, זוהי עובדה מדינית, ועליו לדעת שאם הפרות סעיף C על ה- STANDSTILL וסעיף F על השבויים יימשכו, זה עלול לסכל את מהלך השיחות.

אני אומר את זאת, כי הצעתנו, אחרי ההתיעצויות שהיו אצלנו, היא שלא נרפה מהנקודה הזאת ולא נתפעל שהוא יאמר, בצדק, שאין לו שום אפשרות לפעול. אין לו שום אפשרות לפעול, אבל הוא חייב לדעת באיזו אורה יצטרך לפעול.

שר המשטרה ש. הלל:

אין לו שום אפשרות לפקח, אבל לפעול יש לו

אפשרות.

שר החוץ א. אבן:

כן, לפעול הוא יכול. הוא יכול לומר למצרים ולסובייטים, שלא יוכל להתקדם לפני שתיווצר אורה מתאימה. הוא יכול לומר למי שהוא מתייעץ אתו על שליחותו - אני מניח שהוא מתייעץ עם מישור, בעיקר עם אמריקה - אם נחדיר את הדבר הזה יהיה זה לטובתו לומר, שמינוי נציג וקיום שיחות לחוד, אבל אם ישראל אינה מייחסת כל אומון לביצוע ההסכם הנוכחי על הקפאון על ידי הצד השני, אין זה שישראל תהיה כל כך כתובת למחשבה חופשית על ההסדר הסופי. ומה שאיננו נכון - זה פורסם בעתונות - כאילו ניער את חוצנו מכל הענין הזה.

עכשיו אני מציע, שהשגריר תקוע יסביר מה היה במגעים עד כה ומה היתה האוירה הכללית האופפת את השליחות של יארינג.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מציעה שנגמור קודם עד יארינג. נתחיל ללכת ממצרים וממוסקבה עד יארינג. אחרי כן נשמע את השגריר תקוע.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

שמעתי אתמול ברדיו שאתה, שר החוץ, הסברת שאנחנו הסכמנו או ביקשנו את הפסקת האש או חידוש הפסקת האש, בגלל זה שמצבנו הצבאי בתעלה היה, נאמר, גרוע. איני מצטט, אני מסכם. מה היתה המטרה המדינית של הדיבור הזה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

בענין זה ביקש גם הרמטכ"ל להעיר.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

אני ביקשתי רשות להעיר הערה, שהיא נוגעת גם לצה"ל, כלומר לא רק לצה"ל, כי אני חושב שדברים, כפי שהם מצוטטים בעתון - איני יודע אם הם נכונים או לא, אבל כפי שהם מתפרסמים בעתון - נותנים הרגשה לציבור, ואני יודע שיש הלך רוחות כזה בחלקים מסויימים של הציבור, שכאילו הפסקת האש הצילה את צה"ל. והדברים האלה מתבססים על דברים המצוטטים בשופרות האינפורמציה הרשמית. גם בצה"ל יש לזה כמובן הדים, הדים של התמרמרות ושל שאלות: איך המציאות בשטח מתיישבת עם גישה כזאת?

אני מצאתי לנחוץ להזכיר לפורום הזה, שצה"ל לא ביקש את הפסקת האש. אנחנו הסכמנו להפסקת האש, משום שלא חשבנו שהמגבלות שתתעוררנה כתוצאה מהפסקת האש, הן עד כדי כך חמורות שהן מצדיקות אי-היענות ישראלית ליוזמה האמריקאית. אנחנו הלכנו מסיבה זו להפסקת האש, בו בזמן שהמצרים - ובזה אין לי שום צל של ספק - הלכו להפסקת האש קודם כל מסיבות צבאיות ברורות. המצב, כפי שהיה בתעלה בחודשים האחרונים, היה עבורם בלי נסבל.

(עד כאן רשם י.מ. - מכאן ר.ש.)

אם ה"ניו-יורק טיימס" כותב, שבמשך שלושה החודשים האחרונים היו למצרים 10,000 נפגעים, אני נוטה להאמין שזה נכון.

מצאתי לנחוץ להעיר הערה זו, כי אני חושב שאם קו זה יימשך, זה בהחלט עלול לגרום לדמורליזציה ולנזק. ההרגשה בצה"ל היא, שאנו הסכמנו להפסקת אש כדי לאפשר יוזמה מדינית ולא משום שמצבנו בתעלה היה כזה, שלולא הפסקת האש מי יודע איפה היינו עומדים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גבול לבנון - נדמה לי שהמצב בגבול לבנון אינו קשור עם המו"מ; זוהי בעיה קיימת ותהיה קיימת, ויתכן שעכשיו הזמן לחפש לה פתרון יותר ראדיקלי-אפקטיבי, כי הרי שם יש לנו עניין רק עם מחבלים. הם לא קיבלו את הפסקת האש; לא קיבלו מו"מ לשלום; הם אומרים שיחבלו בכל מו"מ לשלום כמיטב יכולתם גם לאחר מכן. לגביהם אין כל התחייבות בינלאומית, אין בכלל כל התחייבות. להיפך, נדמה לי שצריך לעודד אותנו עכשיו להלחם אתם ביתר אפקטיביות ולערער את מצבם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי צריך לעודד אותנו?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

דעת הציבור של ידידינו צריכה לעשות זאת. הרי הם מחבלים גם בהסכמת חוסיין וגם בהסכמת נאצר, וכל מכה שאנו ניתן למחבלים עכשיו רק תחזק את השליטים כדי שיוכלו לנהל מו"מ. ברגע שמצרים וירדן הסכימו לחידוש

הפסקת האש ולמו"מ יארינג, והמחבלים מודיעים שהם לא יסכימו ולא יתנו להם בשום פנים ואופן, ומתחילות מהומות ברבת-עמון, והם מרכזים עכשיו את התנגדותם ב"פתחלנד" - הרי כל מה שאנו ניתן למחבלים, ככל שנחליש אותם, נחזק ממילא את נאצר וחוסיין בכוונותיהם הרציניות למו"מ רציני ואמיתי. וממילא אם אנו נכה עכשיו במחבלים ככל שנכה אותם, אנו תורמים על ידי כך תרומה למו"מ יארינג. אנו תורמים על ידי כך תרומה לשלום, כי אנו מכים באלה המעכבים זאת.

משום כך, והיות ואנו נמצאים במצב של רגיעה יחסית בחזיתות העיקריות, יש לנו גם יותר אפשרות לרכז כוחות בקטע הצר הזה.

על כן, אני חושב ששר הבטחון והרמטכ"ל אולי היו צריכים לתכנן פעולות יותר מרחיקות לכת באותו קטע של ה"פתחלנד" היום, כדי להכות אותם עד חרמה ולזרוע מבוכה בין המחבלים ועל ידי כך לעשות דבר שהוא לגופו טוב - כלומר להכות במחבלים, ושנית על ידי כך לתרום תרומה לאוירה הבינלאומית של מו"מ. לא יוכלו לומר לנו: אתם עברתם את הגבול, אתם נכנסתם עם טנקים וכו'. אנו לוחמים נגד המחבלים, עושים את המלאכה שחוסיין צריך לעשותה נגד המחבלים ברבת-עמון ונדמה לי, שתכנית הפעולות שהרמטכ"ל הציג לנו אינה מספקת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הפעולה הזאת אינה ב"פתחלנד". אני לא נגד זה, אני רק רוצה שלא תהיה טעות ואי-הבנה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

זה מובן, אני רק הצגתי את ה"פתחלנד" בתור דוגמא. אבל באותו קטע שאין צבא לבנוני, הוא אינו פעיל ויש רק עניין עם המחבלים; התושבים ברחו מכפר אחד ובשני נשארו רק מעט מאד. ישנם שטחים שצריך לעשות שם יותר מאמץ כדי להכות את המחבלים ולנקות את קניהם. אחרת הם עלולים מחר להוריד

את חוסיין. עלינו לעשות את מלאכתו ולהכות בהם. נדמה לי שבפעולות נגד המחבלים היינו צריכים לתכנן דברים הרבה יותר עמוקים ואפקטיביים.

אני לא הייתי מציע זאת בירדן, כי אז ודאי ניתקל בלגיון ונחדד את היחסים, וניראה כמפרים את הפסקת האש. אבל בקטעים בהם אין צבא אלא רק המחבלים, שם צריך לחזק ולתכנן פעולות יותר מרחיקות לכת.

לעומת זאת, לגבי מצרים אני יודע אם תפסתי נכון, אבל נדמה לי מהדו"ח ששמענו היום, שהפרות הפסקת האש נעשו רק ב-SA-2; בכל אופן לא שמענו על SA-3 מצד ימין של אותו קו. משמע שהפרות אלו נעשו על ידי המצרים ולא על ידי הסובייטים. לעומת זאת, שמענו ש-SA-3 היה אחד או שניים קרוב לקו הזה ונעלם.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

נעלם מרשת ההאזנה האלקטרונית ולא מצילומים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

למען הדיוק, כאשר הרמטכ"ל אומר שאין אנו שומעים את השניים-שלושה, ושומעים אחרים, הוא אמר בפירוש - ישנן שתי אפשרויות: או שהזיזו אותם או שהוסיפו אותם מעבר לקו; הערכתו היא שהוסיפו. בכל אופן לא שומעים אותם, אבל לא שהם אינם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בכל אופן, אני מציע שנהיה כנים כלפי עצמנו; ולפי הדו"ח הזה אני רואה שאנו יכולים לומר שהסובייטים הפרו את הקפאון. אין לנו הוכחה ברורה לכך. ההוכחות שלנו מדברות על תוספת SA-2, אבל לא SA-3. אין

לנו כל הוכחה ש-SA-3, מאוייש על ידי הסובייטים, קודם על ידם.

כלפי מה אני אומר זאת? כי אנו עמדנו בכל תוקף על כך שארה"ב תביא לנו תשובה מקהיר וממוסקבה. ממוסקבה אין כל תשובה. מקהיר קיבלנו תשובה, ומיד אתעכב עליה. יתכן שממוסקבה יגידו: מה אתם רוצים מאתנו? לא עשינו שם מאומה. ואין לנו גם הוכחת-נגד. בדו"ח נאמר שהיתה תחנת SA-3 אחת או שתיים, ואנו שומעים שעכשיו אין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם על SA-3 הודתה מוסקבה אי-פעם שזה שלה?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא; אבל אנו משוכנעים ש-SA-3 מאויישים על ידי סובייטים, ואם הם מופיעים בצד זה של הקו - זה אומר שהסובייטים עשו זאת. אולם, אם אין אף SA-3 בקו זה, משמע שאין לנו הוכחה שהסובייטים נכנסו והפרו את הקפאון. מה שהם עשו מהעבר השני של הקו יכול לכאוב, אבל זה לא הפרת הקפאון.

שר החוץ א. אבן:

לסובייטים ישנה אחריות כוללת ושליטה על כל המערך והמצרים אינם יכולים לזוז בלעדיהם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אנו סיכמנו בדיון הקודם שאנו דורשים תשובה

ממוסקבה.

שר החוץ א. אבן:

הסובייטים התחייבו לארה"ב, שהם ישתפו פעולה

בענין ה- STANDSTILL.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אשר לתשובת קהיר - יותר מאשר צריכה לעורר דאגה התזווה ממקום למקום, צריכה לעשות זאת הקביעה הפרינציפיונית שלהם. הם מפרשים שעם הפסקת האש הותרה הרצועה לגבי ענין זה של RECONSTRUCTION והעברת טילים ממקום למקום, וכאילו זה לא כלול בהסכם. הם אומרים: עשינו, ומותר לנו לעשות. על כן, המלחמה צריכה להיות על פירוש ההסכם. ואם הענין ייעשה יותר חמור מאשר הוא עכשיו, אנו נאמר: אם כבר בהסכם הראשון שעשינו במסגרת של התחלת מו"מ יש כבר מחלוקת על עצם הענין מהו ההסכם - יש לדרוש הבהרות. אם כבר בדוקומנט הראשון ישנה התנגשות גדולה כזו על השאלה מהו ההסכם - מה התועלת בהסכמים חדשים?

עיקר ה"בטאליה" צריכה עכשיו להיות על פירוש ההסכם להפסקת האש. נדמה לי שזה צריך להיות גם עיקר המאבק במו"מ עם יארינג: עשינו הסכם הפסקת אש. על בסיס זה מתחילים את המו"מ והנה כבר בדוקומנט הראשון יש לנו בעיות.

השר ש. פרס:

בסעיף C נאמרים דברים די ברורים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

נדמה לי, ששם כתוב: RECONSTRUCTION.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

יש הבדל בין CONSTRUCTION ובין RECONSTRUCTION.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא. אין כלל המלה RECONSTRUCTION.

מזכיר הממשלה מ. ארנון:

סעיף C אומר:

"BOTH SIDES WILL REFRAIN FROM CHANGING THE MILITARY STATUS-QUO WITHIN ZONES EXTENDING 50 KILOMETERS TO THE EAST AND THE WEST OF THE CEASE-FIRE LINE. NEITHER SIDE WILL INTRODUCE OR CONSTRUCT ANY NEW MILITARY TO THE INSTALLATIONS IN THESE ZONES. ACTIVITIES WITHIN THE ZONES WILL BE LIMITED TO THE MAINTENANCE OF EXISTING INSTALLATIONS AT THEIR PRESENT SITES AND POSITIONS AND TO THE ROTATION AND SUPPLY OF FORCES PRESENTLY WITHIN THE ZONES".

והתוספת במכתב של סיסקו לארגוב:

"YOU HAVE ASKED THAT WE RECONFIRM IN WRITING THE ASSURANCE I HAVE AMBASSADOR RABIN AUGUST 7 - 1970 REGARDING PARAGRAPH C OF THE CEASE-FIRE DOCUMENT".

שר הבטחון מ. דיין:

רוצה לומר שאת ה-ASSURANCE הישראלי קיבלנו לפני

קבלת ההחלטה.

מזכיר הממשלה מ. ארנון:

והוא ממשיך:

"AS I SAID TO AMBASSADOR RABIN ON AUGUST 7 - IT WAS NOT POSSIBLE AT THAT ALREADY LATE STAGE TO AMEND THE TEXT OF THE CEASE-FIRE PROPOSAL WHICH WE HAD TAKEN AS AN PUT TO THE GOVERNMENT OF THE U.A.R.; NEVERTHELESS IT SHOULD BE UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENTS OF ISRAEL AND THE UNITED STATES THAT THE UNDERTAKING IN PARAGRAPH C IF THE CEASE-FIRE DOCUMENT INCLUDES THE FOLLOWING UNDERTAKINGS:

1. NOT TO INTRODUCE - MORE FORWARD-CONSTRUCT OR OTHERWISE INSTALL MISSILES IN THIS ZONE.
2. NOT TO CONSTRUCT ANY CONCRETE STRUCTURES FOR THE EMPLACEMENT OF MISSILES.
3. NOT TO CARRY OUT ANY WORK FOR THE ESTABLISHMENT OF ANY NEW SITES FOR MISSILES.
4. NOTWITHSTANDING THE CONSENT TO ACCEPT MAINTENANCE OF EXISTING INSTALLATIONS - NO IMPROVEMENT SHALL BE MADE IN EXISTING MISSILES SITES OR EMPLACEMENTS.

5. THE TERM MISSILES SHALL INCLUDE SURFACE TO AIR AND SURFACE TO SURFACE MISSILES".

השר ש. פרס:

השר ורהפטיג, הרי האמריקנים בדעה שהמצרים הפרו.
מדוע אתה לא סומך עליהם במקרה זה?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני אומר שזה הרבה יותר מאשר הפרו. יש לנו הסכם
והם עכשיו אומרים כי הם מפרשים אותו אחרת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הבעיה היא אם אנו נכנסים עכשיו לפירושים, או
שאנו אומרים: אין צורך בפירושים; הדבר לגמרי ברור, יותר ברור לא יכול להיות.
זו הפרה ואין שאלת פירושים.

השר י. גלילי:

אני מציע שנתאחד עם השר ורהפטיג, שזוהי יותר
מהפרה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כן, אבל לא נתעכב על ענין של פירושים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מוסיף תוספת זו כי אני אומר, שצריך להעסיק את יארינג בזה ולא במו"מ. הרי הוא יכול להגיד: מה זה שייך לי? אני לא שומר על הפרות. ואז אנו נענה לו: הנה היה הסכם די מפורש ועכשיו באים ומסלפים אותו. אתה רוצה להציע לנו הסכמים, ראה מה קרה עם ההסכם הראשון.

כך שנדמה לי, שלפני כניסתנו לאילו שהן שיחות, צריך נציגנו להעמיד כסעיף ראשון, הקודם לכל שיחה אחרת - איך מבטיחים שההסכם על הקפאון יישמר כלשונו וכמשמעותו; לא להכניס אליו פירושים חדשים ולא להפר אותו ולסכן מה שנעשה ואחר כך נדבר הלאה, כשנראה שאפשר להצליח בזה.

שר השיכון ז. שרף:

אני בודק את הסטנוגרמות משיבות הממשלה. בינתיים, אני רוצה להודיע לפי מיטב זכרוני, שהשיקול הזה של שחיקת חיל האויר והתשת הכוחות שלנו, לא היה בתוך דיוני הממשלה. עד גמר הישיבה אספיק לעבור על כל הסטנוגרמות ולא אצטרך להסתמך על זכרוני בלבד.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

בקשר להצעה האופרטיבית שהובאה כאן, נראה לי שהפעולה המוצעת בשטח לבנון היא בהחלט במקומה, כי ישנה התפתחות מדאיגה בגבול הזה והמחבלים משתדלים להעתיק את נקודת הכובד של פעולתם אליו - על כל פנים בשלב הנוכחי.

פעולות הנגד שנעשו עד עכשיו היה להם תפקיד מסויים גם בהתפתחויות הפנימיות בלבנון, כפי שראינו בהפגנות הכפריים בבירות, ואני חושב שצריך לבצע את הפעולה הזאת כפי שהוצעה.

ברצוני לשאול את ראש הממשלה אם האגרת שהתקבלה מהנשיא ניקסון היתה משמעותית או אגרת נימוסין כפי שצויין הדבר בעתונות.

שר התיירות מ. קול:

בישיבה הקודמת הציע שר הבטחון הצעה בנוגע לפגיעה בטילים ואנו לא נקטנו עמדה בשאלה זו - גם אני אמרתי אז, שאיני רוצה לנקוט עמדה כל זמן שאנו רוצים לברר עם האמריקנים מה התשובה שמקבלים ממוסקבה ומקהיר.

עכשיו אנו צריכים לשאול את עצמנו: לאור מה שנשמענו פה, האם אנו חושבים לומר לאמריקנים שאנו לא מוכנים שיסחבו אותנו בצורה כזאת שהם סוחבים? למעשה, כל הדיווח שהיה כאן פירושו שאמנם למעשה מודים שאנו צודקים, אבל לא רוצים לומר זאת בפומבי, אעפ"י שהיה רושם שבסופו של דבר זה ייאמר בפומבי.

שנית, הם לא קיבלו תשובה ממוסקבה, וקהיר נתנה אותו פירוש שהם עצמם לא מסכימים לו.

קיצורו של דבר, הויכוח הזה עם האמריקנים יכול להמשך כל שלושת החודשים. יהיה לנו ויכוח על פירוש, הם יעשו את שלהם ואנו נתווכח אתם.

אני שואל: האם אנו חושבים להגיד לאמריקנים בצורה ברורה ביותר, שאיננו מוכנים להמשיך בצורה כזאת? אנו הסכמנו לשיחות וליוזמה האמריקנית על יסוד ההנחה, שיש CEASE-FIRE עם STANDSTILL. אמנם חבל שהדברים לא פורשו אז בצורה יותר ברורה כפי שהרמטכ"ל הציע אז בישיבת הממשלה בתל-אביב. הוא הציע לעשות מזה דבר ברור בהסכם. מה שסיסקו כותב פה, זה בינינו ובין האמריקנים, אבל זה לא היה כנראה מפורש כל כך ביניהם ובין המצרים והרוסים.

שר הבטחון מ. דיין:

לא הלכנו לזה לפני שסיסקו אמר - זה נכון, ואני מקבל. כשהוא עכשיו נותן את זה בכתב לארגוב - הוא אומר שאז הוא אמר כי זה כבר מאוחר להכניס את זה למצרים. אצלנו זה היה תנאי לקבלה, והוא אמר: מקובל.

שר התיירות מ. קול:

אני זוכר, שבא גזית לישיבה ואמר שהיתה שיחה טלפונית והם מקבלים את הדברים האלה. אבל יכול להיות שבשבילם שיחות טלפוניות אחר כך עם הרוסים והמצרים ניתנות לפירושים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא היתה לנו אף שיחה טלפונית לא עם מוסקבה ולא עם קהיר - לא טלפונית ולא פנים-אל-פנים. קיבלנו תשובה מהאמריקנים על שאלות ששאלנו. קיבלנו תשובות ברורות.

שר התיירות מ. קול:

אני מסכים שהתשובות ברורות. אבל מאז, קודם כל פקידים אמריקניים ניסו לא להודות, תקפו אותנו בעתונות והאשימו אותנו בסחטנות וכו'. אחר כך אמרו שיבדקו במוסקבה ובקהיר ויביאו לנו תשובה. עכשיו, ממה ששמעתי משר החוץ, הם אומרים שבאמת ישנה הפרה, אבל מוסקבה אינה עונה ועם קהיר יש ויכוח על הפירוש. המצב הזה מדאיג אותי מאוד. אני חושב, שאנו איננו יכולים להשלים עם זאת, שהשגריר תקוע יושב וינהל שיחות ופה הם יעשו הכל בניגוד לכתוב בהסכם.

לכן, אני מציע או להציג זאת כסעיף א' לבירור בפני יארינג - עניין ה-*STANDSTILL*, ונדבר על כך בצורה ברורה מאוד, ואנו לא נשלים אחרת, כי אני רוצה שיוליכו אותנו שולל בצורה כזאת - בפומבי הם לא מודים. עדיין ממשיכים להשתיק את הדבר ודה-פקטו הענינים מתקדמים. ישנה רקונסטרוקציה, וזה בניגוד למה שסיסקו כתב. אני לא רוצה שבעיניים פקוחות יוליכו אותנו שולל בצורה כזאת. זה מוכרח להיות ברור. אם לא נקבל תשובה ברורה, או שיגידו לנו שהם לא יכולים לעשות ואין בכוחם לעשות, אז אתמוך בהצעת שר הבטחון שאנו נעשה. אם יגידו לנו שהם רוצים לעשות פעולה נמרצת, וישנו תאריך - עוד שבוע, אני מוכן שנחכה כי אני רוצה להפריע לשום דבר. או שנכניס את זה כסעיף ראשון בשיחות יארינג. אבל יש קשר בין השיחות ובין ה-*STANDSTILL* והפסקת האש, לאור כל השיחות ולאור כל הנשק הזורם לשם.

בירור זה לא יכול להיות בירור שנסחב: הם אומרים לנו כך, אנו אומרים להם אחרת, ואין מגיעים למסקנות.

השר ש. פרס:

השאלה שעוררו כאן היא שאלה מכרעת לגבי התנהגותנו בעתיד - מדוע באה הפסקת האש? האם כתוצאה של חולשתנו או כתוצאה של חולשת המצרים. נדמה לי, שהתמונה הולכת היום ומתבהרת יותר ויותר, שבאמת המצרים

עשו זאת לא כל כך מפני ששוכנעו באופן תיאורטי, אלא מה שהתרחש בחזית התעלה - דברים שאנו מאד מאד היססנו להודות לעצמנו, הם כנראה הביאו למסקנה זו.

לדעתי, פניה אל יארינג תהיה שגיאה. אם נפנה, כל זמן שהבירור לא ייגמר - ידינו כבולות. שנית, לא יארינג חתם על STANDSTILL. הפסקת האש עליה הוחלט לאחר מלחמת ששת הימים והפסקת האש הנוכחית היא בגדר של חזרה על אותה החלטה - אינה כוללת STANDSTILL. זוהי יצירה אמריקנית ולא או"םית. לכן יכול יארינג, מבחינתו, להצדיק את העמדה המצרית. אין שום דבר בהחלטות מועצת הבטחון המצווה על מצרים לשמור על STANDSTILL. יארינג לא כתב שום מכתב על STANDSTILL. כתב לנו סיסקו ולא יארינג ומכתב סיסקו אינו מחייב את יארינג. בהודעת יארינג מדובר על הפסקת אש ולא על STANDSTILL. STANDSTILL זוהי הודעה אמריקנית והכתובת שלנו במקרה זה היא אמריקה. דבר זה הוא קובע ומכריע דוקא ערב התחלת השיחות עם יארינג. כי אם השיחות יהיו רק בהתייחסות לטיעונים - מצב ישראל הוא די חלש. כי ישראל מפורקת מכוחה, מפורקת מכוח הפתעה - תהא חלשה מאד במו"מ עצמו. אנו לא מתייחסים לטענות משפטיות גרידא, אלא גם להיערכות כוחות, ובפני ישראל עומדת ברירה עם שתי אפשרויות קשות וחמורות מאד: האחת, התנגשות עם המעצמות הגדולות וזה אומר גם ליטול סיכון הפסקת נשק מארה"ב של אמריקה. השניה, נסיגה שאף אחד ודאי מסביב לשולחן זה, עד כמה שאני יודע, לא מוכן לה - כלומר, תכנית רוג'רס מס' 1.

אם השולחן הזה לא יהיה מוכן ליטול את הסיכון של התנגשות עם מעצמות, אפילו של אמברגו זמני של ארה"ב; ואם לא יהיה מוכן ליטול סיכון של איום מצרי-סובייטי - אנו נפסיד את המו"מ, לא מפני שאיום כזה קיים באופן מאד יסודי או לא רק בגלל זה, אלא מפני שזה מוציא מהמפרשים שלנו את כל היכולת של מו"מ. את זה עלינו להבין ודוקא עכשיו.

על כן לישראל, כמו כל השנים, אין ברירה אלא לאזן את חולשתה המדינית, האוביקטיבית (ואיני מאשים איש) בכושר צבאי בולט מאד, אשר לא סתם בנוי על מיליטריזם, אלא על הגיון מדיני יסודי - מה גם שבמקרה זה

הוא מכוסה יפה מאד על ידי הסכם כתוב ומנוסח בינינו לבין האמריקנים שהאמריקנים גם הודיעו לנו שהוא מקובל על דעת המצרים ועל דעת הרוסים עצמם.

לדעתי, אם אנו לא רוצים להכנס למו"מ מתוך חולשה בלתי מוצדקת ונטילת סיכון שנדמה לי כי הוא נראה יותר גדול מאשר הוא באמת - אין לנו ברירה, אלא להפעיל גם את הזרוע הצבאית על מנת לקיים הסכם מדיני כתוב וחתום.

אני לא נביא ואין בידי שום ערבויות או הוכחות. אני גם מעריך, שבמקרה זה הסיכון שישראל נוטלת על עצמה הוא בהחלט מוגבל בהיקפו. אני מאמין, שהיות והמצרים רצו בהפסקת האש - רצון זה לא השתנה מיסודו; והיות והרוסים אינם רוצים בעימות עם ארה"ב והאמריקנים יודעים זאת; אלא אם כן ישראל תיתן לאמריקנים נימוק רציני מאד, וזה מוכרח להיות רק נימוק צבאי - כי בדיבורים לא די - אנו נכנסים למו"מ מתוך חולשה נוראה; אלא אם נעשה פעולה צבאית שלא תהיה רק תגובה על שינוי היערכות הטילים, אלא גם צבירת כושר מדיני בניהול המו"מ לפני שהוא מתחיל וברגע הנכון.

על כן, אני חוזר ותומך בהצעה שהובאה ביום ראשון שעבר - אני יודע גם ש"שעון החול" הולך ונגמר. שמעתי בטלויזיה כי ראש הממשלה עומדת לנסוע באוקטובר...

ראש הממשלה ג. מאיר:

אמרתי שבאוקטובר ישנן חגיגות האו"ם, ולזה הוזמנתי ולזה אני חושבת לנסוע. כל פירושים אחרים - על אחריות המפרשים.

השר ש. פרס:

והיות ולמפרשים ישנו חופש תמרון...

ראש הממשלה ג. מאיר:

בלתי מוגבל וללא כל סיכון.

השר ש. פרס:

אני מבין, שישנם כאן שני "שעוני-חול" - שיחות עם יארינג ונסיעת ראש הממשלה לארה"ב.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש עוד.

השר ש. פרס:

לאחד התייחסתי ואמרתי: את הסיכון הזה יש ליטול. אם הכוונה היא למשלוחי נשק - אני אומר: את הסיכון הזה יש ליטול. אנו בעבר נטלנו אותו מספר פעמים. זה כל פעם הביא לנו תגובות חזקות, אבל בדרך כלל יצאנו מזה. ולדעתי, אנו צריכים את ההצעה שהובאה ביום ראשון שעבר להעלות מחדש - אם בפורום זה או בועדת שרים לענייני בטחון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין ועדת שרים לענייני בטחון יותר.

השר ש. פרס:

אם כך, זוהי הועדה, וצריך להחליט.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני לא שמעתי התנגדות כלשהי לפעולה שהציע הרמטכ"ל ואני מניחה שזה אושר.

אני מבינה, שאינני צריכה בכל פעם לחזור על כך, שזוהי ישיבת ועדת שרים לענייני בטחון.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ראש הממשלה לפני רגע אמרה, שאין יותר ועדת שרים לענייני בטחון. מה שרצתה לומר הוא כנראה שועדת השרים לענייני בטחון מורכבת מכל חברי הממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כנראה לא שמעתי את המשפט השני שאמרתי, שאין אני צריכה לחזור בכל פעם על כך, שהדיונים האלה הם בבחינת דיוני ועדת שרים לענייני בטחון.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לענין לבנון הצעתי להביא לנו תכנית פעולה יותר

נרחבת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

תשאיר זאת לשר הבטחון ולרמטכ"ל. אנו פה לא

עושים תכניות.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

המקום היחיד שאפשר לפעול בו ללא התנגשות עם צבא לבנון הוא ה"פתחלנד". בכל שאר המקומות אפשר לעשות פעולות גדולות, אבל זה כולל התנגשות עם הצבא הלבנוני. פעולה רגלית כפי שאנו הצענו ואושרה, זו פעולה גדולה יחסית, אבל פעולה לילית עם חיל רגלים. להכנס לאותו איזור ביום עם שריון ולעשות פעולה גדולה בלי לרצות להפגש עם הצבא הלבנוני - אין אפשרות.

יש לנו רעיונות מצויינים וטובים, וחלקם גם הוצגו. אבל כל הדברים האלה מחוץ ל"פתחלנד", זה אומר התנגשות עם הצבא הלבנוני.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אשר לטילים במצרים - אני לא מקבלת את האבחנה בין מה שעושים המצרים בתעלה ומה שעושים הרוסים בתעלה. הרוסים אף פעם לא הודו בכך שהם מכניסים טילים; שרוסים יושבים ליד הטילים; שהם מטיסים מטוסים. הם לא הודו. אבל הם עשו עצמם שותפים לכל מה שהמצרים עושים נגדנו. זהו המצב. לכן, ההפרדה הזאת טיל מצרי וזה טיל רוסי - לפי מיטב הכרתי אינה לענין. בכלל, הטילים באים מהרוסים. יש להניח שבלי הרוסים - ואנו שמענו איני יודעת כמה פעמים

- הרוסים בכלל יושבים כמעט בכל מקום, הן בתור יועצים, הן בתור מדריכים, הן בתור מפעילים. יש להניח שבלי הסכמת הרוסים לא נעשים דברים כאלה במצרים. עובדה היא, שבטרם הסכים נאצר להפסקת אש, או בכלל לכל התכנית האמריקנית - הוא היה במוסקבה. כמה זמן היה טיפול רפואי וכמה זמן ארכו השיחות, איש מאתנו אינו יודע. אבל רק אחרי שהוא חזר ממוסקבה, הוא אמר מה שאמר והסכים למה שהסכים.

שיחות ישירות עם מצרים או עם מוסקבה בעניין הפסקת האש - כמו בכל העניין של היוזמה האמריקנית - לא היו לנו. הכתובת היחידה שהיתה וישנה זוהי ארה"ב. ולא מעניין אותי מה שסיסקו כותב, אם הוא הודיע לקהיר או לא הודיע לקהיר. הוא ענה לנו תשובות ברורות. עכשיו הוא היה צריך להעלות זאת על הכתב. אבל גם עכשיו הוא לא מעז להגיד - היות ולא הספקנו להודיע, זה לא קיים. הוא אומר: כלפי ארה"ב בכל אופן זה קיים והראיה שארה"ב פועלת, הראיה שארה"ב הולכת למוסקבה. גם הם יודעים להבחין בין SA-2 ו-SA-3, ועובדה שהם אינם עושים אבחנות כאלה. הם לא מבחינים מה זו עבודה עברית, מה זו עבודה מצרית ומה זו עבודה רוסית; בשבילם זה משותף. אין להם הגבלות כאלה בכלל. אז אנו נכניס אותן?

הרוסים אף פעם לא אמרו בפומבי. הם בכלל אומרים שכל זה שקרים של ישראלים. אנו צריכים לראות מה קורה והכתובת שלנו אינה מצרים, אינה מוסקבה - היא וושינגטון, ומהכתובת הזאת יש לדרוש.

אני איני זוכרת באיזה מקום, אבל אני יודעת שבישרו לנו בשורה גדולה, שדוברינין גם כן מסכים לזה.

מזכיר הממשלה מ. ארנון:

ב-23 ביולי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

סיסקו הודיע בשם דוברינין, שהוא מסכים להפסקת אש, ל- STANDSTILL ולכל הדברים. רק כשנכנסו לכל הפרטים, הוא אומר שלא הספיק. הוא לא אמר: זה מאוחר, לא הספקתי לדבר ועל כן אין לי תשובות. אני מניחה שלו כך היה אומר, היינו אנו דוחים את הפסקת האש ל-48 שעות כדי שיילך ויברר. הוא לא עשה זאת.

עכשיו ושינגטון אחראית. היא אינה אומרת שהיא מסירה מעצמה את האחריות הזאת והיא פועלת - גם במוסקבה וגם בקהיר. השאלה היא איך היא פועלת, באיזה מרץ ולאילו מסקנות היא מגיעה.

השיחה של אתרטון, המדברת על סטביליזציה, אין לקבל אותה. מהי סטביליזציה? מתי זה יקרה ומתי זה מתחיל? אני אמרתי לברבור שיכול להיות כי נעשתה שגיאה, אבל אפשר עוד לתקן אותה - אנחנו נכניס "הוקים", נבקש מהאמריקנים לצלם, וה"הוקים" יעמדו, ומזה נתחיל את הסטביליזציה שלנו. זה לא יכול להיות חד-צדדי. זוהי אחריות הדדית.

אני דיברתי על קונסטרוקציה של מקומות ותיקונים שיש בהם קונסטרוקציה. על זה עמד הרמטכ"ל נדמה לי פעמיים - ערב אחד וגם למחרת. הוא עמד על זה כי ידע על מה הוא מדבר, וקיבלנו על כך תשובות ברורות - אפילו לא מתחמקות.

כך שאי אפשר להגיד שגם קיבלנו תשובות ויש מה שיש, וישנה סטביליזציה. לפי דעתי, מה שכבר נעשה בעניין זה, ויש במשך ימים אחדים לעשות את המקסימום ועד בכלל, ועד פניה ישירה לנשיא שאנו איננו מוכנים לקבל זאת.

אני מתנגדת בכל תוקף שנבקש פירושים מיארינג. אבל אני גם לא מקבלת את הפירוש של השר פרס, שיארינג לא נוגע לזה. סליחה, יארינג יש לו עכשיו TERMS OF REFERENCE חדשים מהיוזמה האמריקנית; וביוזמה האמריקנית הפסקת האש כוללת STANDSTILL; כולל סעיף השבויים שאנו הכללנו; והוא לא יכול להגיד שהוא צריך לטפל רק בדבר אחד: CARRY OUT ו-WITHDRAWAL. לא נכון. לא את זה קיבלנו. קיבלנו את כל הסעיפים, עם התוספות ועם הפירושים. שם היה גם ענין השבויים וגם ענין ה-STANDSTILL.

אני יודעת שהוא רוצה להתחמק. יותר קל לו להתחיל לבקש מאתנו מתי מתחילה הנסיגה. אבל אנו לא מסכימים.

בזה אינני אומרת שאם כך, אסור לנו לפעול. אני אומרת שמותר לנו לפעול, ואנו עלולים להגיע לכך, אבל לא על ידי זה.

אני הייתי מבקשת לא לסכם היום, אלא עוד שלושה-ארבעה-חמשה ימים. ביקשנו מברבור כי אנו רוצים תשובה ממוסקבה. היום (אני מקווה שזה לא יהיה מיד בידי חריף, צימוקי, דן מרגלית וחגי אשד)...

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

רמזים עבים ישנם כבר היום בעתונות על הנושא הנדון, בעתון "הארץ".

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני שולחת היום שדר שיימסר לנשיא, ואני רוצה להגיד לו: איננו יכולים בשום פנים ואופן לקבל את המצב הזה. אנו לא קיבלנו על עצמנו רק CARRY OUT ו-WITHDRAWAL; אלא כאשר הציעו לנו לפני חודשים אחדים (לא לפני שנים) הפסקת אש חד-צדדית, אמרנו במפורש: לא. איננו מוכנים למעשה לקיים

הפסקת אש חד-צדדית ולמצוא עצמנו ביום בהיר אחד במצב הרבה יותר גרוע. אם פה יוחלט שכן מוכנים לקבל, לא אשלח את השדר. אבל בדיוק את זה אני רוצה להגיד לו: סיכום קצר מה קרה, לא פרטים, אבל נקודות ציון על כך וכך טילים, התקרבותם, ועל כך שאין אנו מוכנים לקבל זאת ויש לנו התחייבות מפורשת מארה"ב שזה לא יהיה. ואת הסטביליזציה של אתרטון אינני מקבלת.

ועכשיו עוד דבר: ב"שעוני החול" של פרס הוא שכת עוד אחד. אשר לנסיעה שלי, אינני יודעת אם תהיה ומתי תהיה; אני האחרונה שמוכנה להתחייב באחוז וחצי שאם אסע, אביא את הגאולה. אני לא שייכת לאלה שיש להם היכולת להביא את הגאולה.

שמענו בשבוע שעבר מהרמטכ"ל כי אנו עושים בקו עבודות גדולות, ביצורים חשובים, 110 טרקטורים עובדים. נשמע ממנו מה המצב והיכן אנו עומדים בענין זה - זה טוב לפי דעתו או לא טוב לפי דעתו. אבל הייתי מציעה לתת לעצמנו עוד ימים אחדים לנסות לפעול באמצעות האמריקנים ואחר כך להחליט.

אני בהחלט איני דוחה אפשרות של פעולה צבאית. אבל קודם כל בשבילי הבחינה הראשונה היא העבודה הנעשית שם. אנו שמענו ועברנו לסדר היום, כאשר אמרו לנו שבתוך הבונקרים כמעט שלא היו נפגעים. אבל חברים ודאי זוכרים כאשר דיברנו פה על כך, שחיל האוויר ייכנס מעבר לתעלה לפעולה, והיו היסוסים - אני זוכרת באיזה רטט דיבר שר הבטחון אז, שמוכרחים לעשות זאת; ואחת הסיבות, אולי העיקרית, היתה: אי אפשר לתת לבחורים שלנו לשבת שם, ומה יהיה אם פגז אחד יחדור לתוך בונקר. הזוועה הזאת, הסיוט הזה היו באמת מאיימים.

נשמע ונחליט לפי הכרתנו אם צריך לחכות או לא

צריך לחכות.

עכשיו, עד כמה שאני יודעת - ותתקנו אותי אם אני טועה - בימים האחרונים אושרו דברים די ניכרים וחשובים, וזה כאילו תלוי עכשיו בתובלה שלנו, באיזו מידה אנו יכולים להסתדר עם העברת הדברים. כל יום שמביאים משהו, זה חשוב. אפשר לוותר או אי אפשר לוותר, על זה גם כן אינני מוכנה לשפוט.

אני מציעה על כן לא להחליט היום. השבוע תתקיים ישיבת ממשלה נוספת.

אנו נשמע היום אינפורמציה מפי השגריר תקוע, ואחר כך שר החוץ יביא לנו הצעות מגובשות ואנו נדון עליהן. את הדיון והסיכומים נקיים בישיבה הקרובה של הממשלה, עוד השבוע.

לפני שאמסור את רשות הדיבור לשגריר תקוע, ברצוני לומר עוד מלה אחת: אני עד אתמול בשבע בערב לא שמעתי על דברי שר החוץ. אני רציתי להניח - היות וזה לא היה בקולו, ואני עדיין רוצה להניח - שלא את זאת הוא אמר, כי זה די זיעזוע אותי. מה ששר החוץ אומר, אפילו בסניף המפלגה בירושלים, יש לו הד עולמי וגם הד ארצי. וזוהי הפעם הראשונה שהעם שומע שהיינו בסכנה. בעוד שכל מה שדובר פה, הן על ידי הרמטכ"ל והן על ידי מפקד חיל האויר, מצביע על ההיפך: שמבחינת צה"ל, שמבחינת חיל האויר, כדרכם, הם לא הסתירו שישנם קשיים, אבל לא כך שאנו צריכים להרים את הידיים וכמעט לבקש הפסקת אש.

אני מקווה שזה ציטוט לא נכון.

שר החוץ א. אבן:

אני לא שמעתי מה שודר בשעה שבע. אני בטוח שגם "קול ישראל" לא ציטט אותי שאני אמרתי כי יש להרים ידיים או מתוך חולשה קיבלנו את הפסקת האש. אני רק יודע מה שאמרתי באותה אסיפה, ואמרתי דברים שאני משוכנע בנכונותם ובדיוקם. הסברתי כי החלטת הממשלה בדבר הפסקת האש היתה מוצדקת מטעם

פשוט, שיתרונה היה גדול מחסרונותיה, ומניתי את היתרונות המדיניים והבטחוניים - יתרונות ידועים. לאמור, בין היתרונות הבטחוניים מניתי הבטחת סיכוי היערכותנו במקום סיכונה; צבירת כוח במקום הוצאתו; וציטטתי הודעות מוסמכות שנהיה יותר חזקים אחרי המהלך מאשר בראשיתו.

בהחלט כללתי את העובדה - לא את הדעה - שיש לנו, ולא רק למצרים, הזדמנות להתחזק ולחדש את נשימתנו. הוספתי כי למצרים - אני לא יודע אם זה צוטט - היו נימוקים יותר חזקים לקבלת הפסקת האש, שהיא נמצאה מותשת במקום מתישה; וכי לבריה"מ היו נימוקים משלה ולארה"ב נימוקים משלה. אמרתי כי לקבלת הפסקת האש היו לארבעה גורמים אלה נימוקים שונים, אבל שישראל קיבלה את הפסקת האש מתוך שיקולים ישראליים.

לא אמרתי שקיבלנו את הפסקת האש מפני שמצרים היתה מעוניינת בהפסקת אש; אלא שישנו מאזן של יתרון וסיכון וראינו את היתרון גדול מהסיכון.

אבל אמרתי בהחלט - אם זוהי נקודת המחלוקת - שמי שמקבל הפסקת אש, נוסף על סיכון, בין היתרונות ישנו גם היתרון שהוא צובר כוח ולא מוציא את הכוח הזה. המלים שאנו היינו חלשים או זקוקים יותר מהמצרים להפסקת אש, או מרימים ידיים - לא נאמרו ואני מסופק אם הן צוטטו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אמרתי מספר פעמים, שאני מקוה שציטטו אותך לא נכון. אבל דובר על קורבנות אדם ועל שחיקת חיל האויר והמטוסים. האם לא אמרת זאת?

שר החוץ א. אבן :

אמרתי שבין מניעינו היה המניע - ואנו לא אוהבים שפיכות דמים (פה התייחסתי בחיוב לדברי בגין) ואמרתי שבין היתרונות לא רק שמצרים מתעצמת, אלא ביקשתי מהקהל לא להאמין שישראל לא מתעצמת, ובעת הפסקת האש, במקום להיות מוציאה כוח יום-יום, היא צוברת כוח. ומושג זה של צבירת כוח - אינני מאמין שישנה ממשלה שהיתה מקבלת הפסקת אש אילו חשבה שכוחה הכולל לא היה מצטבר וגובר.

על כל פנים, זה היה אחד המניעים שלי בהצבעה בעד הפסקת אש, שהיא מאפשרת לנו לחסוך ולצבור ולאסוף ולהגביר כוח.

אני חושב, שזוהי דמורליזציה אם ניתן לעצמנו תמונה שרק האויב מתעצם ומתחזק ואנו יושבים ולא מתעצמים ולא צוברים ולא מפיקים מהפסקת האש את הענין של הנשימה הצבורה. אבל ההקשר היה, שבהחלט זה היה הרבה יותר נחוץ למצרים, אבל שממשלה מקבלת החלטה כזאת על ידי סיכום שהיתרון גדול מההפסד מכל הבחינות האלה. והמלים בהן השתמשתי היו המלים האלה.

לגבי שחיקה, זה יכול להשתמע מהמושג, שבימי הפסקת האש אנו בונים את הכוח ואלמלא הפסקת האש יתכן שלא היינו מקבלים תוספת כוח, ובודאי היינו חייבים להוציא משהו ממנו.

לגבי הדברים ששודרו, אני אבדוק, במידה שהדברים לא היו שלמים. אבל אינני יכול לשבת בממשלה ולומר ההיפך ממה שאני מאמין, ואני דורש זאת מאחרים. זה לא יכול להיות נדרש ממני.

אני חושב, שהחלטה ההיא היתה נכונה ואנו פעלנו מתוך שיקולים של תועלת ישראלית. וכשאנו אומרים שאנו יכולים להוסיף כוח גם על ידי שלא מוציאים אותו וגם על ידי שמוסיפים עליו - אני חושב שזו עובדה מדוייקת

ביותר.

אבל אם מישחו ציטט אותי שאמרתי כאילו היינו חלשים ולא היינו יכולים לחיות בלי זה - אני לא ראיתי ולא שמעתי ציטוטים כאלה. אמרתי שלדעתי תוצאת אי-קבלת ההחלטה היתה יותר חמורה מהחומרה של קבלתה; וכל עוד הפסקת האש קיימת, מבחינתנו אני רואה צורך להגן על השיקול הזה מבחינת החשבון הכולל, שהוא בעיקרו מדיני, ולדעתי יש גם הרבה הצדקה בטחונית להחלטה שאנו קיבלנו.

צודק השר פרס שיארינג אינו קשור ל-STANDSTILL, אבל הוא קשור להסכם הפסקת האש ויש צורך לומר לו, שאם הוא מדבר על הסכם, כיצד הוא פתח את שליחותו? מטרת שליחותו לקדם הסכם. אנו לומדים על בשרנו דבר מאד מדאיג - מצרים מפרה פרטי ההסכם, שעכשיו לפני זמן קצר נחתם, וזה מוכרח ליצור מכשולים בדרך שליחותו של יארינג. עליו לדעת שזה משפיע מאד על גישתנו. מה הוא יעשה בידיעה הזאת, הוא יחליט. ואם אנו סבורים - כפי שאני סבור - שאין לנו שום יכולת ללכת בקצב דוהר למו"מ הזה, אני חושב שזוהי הנמקה מאד משכנעת מדוע אנו נכנסים במידה גדושה של דאגה וחדשנות כלפי הצד שכנגד. וכפי שנשמע, המצב הוא לא כך שהוא אומר שאסור להשמיע דברים אלה בפניו, אם כי הוא יכול לטעון, שאין לו היכולת לבצע את המעקב אחרי ההסכם.

לשאלת השר ורהפטיג על בריה"מ - אנו לא רואים את בריה"מ אחראית אך ורק ל-SA-3, אלא הנחתנו היא שיש להם מעמד ושליטה בכל המערך המצרי. ועל רקע זה הודיעה לנו ארה"ב, שרוג'רס קיבל מדוברינין התחיבות שברי"מ תומכת ב-STANDSTILL. הוא לא אמר שברי"מ מתחייבת על STANDSTILL לגבי SA-3, אלא STANDSTILL כללי.

על כן, יש לדעתי יסוד לטעון, והאמריקנים לא שוללים זאת, כי מוסקבה קובעת דברים כאלה; וצעדים בעלי משמעות אינם נעשים בלי היוזמה ובלי הגיבוי של בריה"מ. אני מציע שנוסיף בהחלט ללחוץ על קבלת תגובה

ממוסקבה, נוסף על השמעת מורת רוחנו ואי-שביעות רצוננו מהתשובות שקיבלנו עד כה ממצרים.

לגבי לבנון - נוסף על הפעולה שאושרה, יש מקום ויש אפשרות לבוא במגע מסויים עם שלטונות לבנון כדי לדעת מה עמדתם לגבי הפסקת האש ולגבי פעולת המחבלים. איני רואה שום סתירה בין בדיקת האוירה המדינית במשטר החדש - ויש לנו אפשרויות לכך - לבין נקיטת פעולות התגוננות ככל שאנו נדרשים.

להצעת השר קול, אני חושב שהנימוקים שהביאו אותנו לפני שבוע לידי הצורך עדיין לעבור כמה שלבים, לא רק של המתנה, אלא גם של פעולה, אני חושב שהשיקולים האלה לא פג תוקפם על כל פנים היום. גם אני לא יודע מה תהיה עמדתי בעוד שבוע.

שאר השאלות נסבו על שליחות יארינג, ואולי נשמע

את דברי השגריר.

מ ח ל י ט י ם :

לאשר הצעות שר הבטחון לגבי הגיזרה הלבנונית:

- א. המשך פעילות מארבים בשריון וברגל במשך כל השבוע; הכשרת תוואי לשבא ולשובע.
- ב. פשיטה רגלית לילית על הכפר בית ליה.
- ג. פיצוץ בית של סייען בכפר בליידה.

901. השיחות עם השגריר יארינגהשגריר י. תקוע:

מאז ההחלטה שנתקבלה בישיבה הקודמת של הממשלה, אני התראיתי עם יארינג פעמיים - ב-25 לחודש ועל פי הנחיות שקיבלתי, פתחתי בהודעה קצרה על החלטת הממשלה, לפיה התמנה שר החוץ כנציג ישראל לשיחות והנציג הקבוע באו"ם הוא ממלא מקומו.

כמו כן הדגשתי בהתאם לאותה החלטה, כי עלינו לעמוד, על נציגי ישראל לעמוד, בראשית השיחות על מתן תשובה ברורה מצד מצרים וירדן ביחס לנכונותנו לעשות שלום עם ישראל.

בהמשך דברי הדגשתי את המצב שנוצר בעקבות הפרות הפסקת האש. ציינתי במיוחד את ההפרות של ה-STANDSTILL, והפרת סעיף F של הסכם הפסקת האש, שדן בטיפול שבויי מלחמה.

אמרתי ליארינג, שעליו להבין בראשית השיחות, שהפרות אלה מהוות מכשול רציני להתחלת ולהתקדמות השיחות. אנו בשלב זה לא מעסיקים אותו, אבל הזכרתי באופן מיוחד, שבזמנו הוא כבר טיפל בסוגיה מסויימת שהיתה קשורה בהפסקת האש, כפי שהיא קיימת כעת, והיא בעית שבויי המלחמה. בראשית ביקורו כאן ב-1968, אחד המהלכים הראשונים של יארינג היה טיפול בשחרור שבויים, לא רק בקיום סעיפי אמנת ג'ניבה. כלומר, הבטחת ביקורים אצל שבויים מטעם "הצלב האדום" וחופש מסויים להתכתב עם המשפחות - אלא גם טיפול בשחרור שבויים.

בהמשך אותה שיחה ראשונה זו גם מסרתי לו הגדרת עמדתנו העקרונית שעיקרה, למעשה: ישראל מוכנה לעשות שלום-אמת, לפי הסכם שינבע ממו"מ, ולפתוח דף חדש ביחסיה עם שכניה הערביים.

בזה תמה למעשה השיחה הראשונה הזאת. אנו דיברנו קצת על ענינים נוהליים. רציתי לעמוד על מחשבותיו הוא בקשר לדרך ניהול הדיונים, ואחזור עוד לבעיה הנוהלית הזאת.

מיד אחרי הוא נפגש עם השגריר הירדני ואחריו ראה את הנציג המצרי. אני חזרתי אליו בתום שתי השיחות האלה עם הנציגים הערביים, כדי לשמוע עליהן, והוא מסר לי את הדברים הבאים: ראשית, אל-זיאת המצרי פתח כנראה את דבריו ואמר, בין היתר:

"THE U.A.R. WISHES TO BEGIN THE DISCUSSIONS ON THE SUBSTANCE OF THE MATTER AND TO AGREE ON A JUST AND LASTING PEACE WHICH HAS NOT EXISTED IN THE AREA IN THE LAST TWENTY YEARS. HIS GOVERNMENT APPROACHES THIS VERY SERIOUS HISTORICAL CHALLENGE WITH GOOD INTENTIONS".

אחר כך, כנראה בתגובה על מה שיארינג מסר לו בשמונו, כלומר שאנו מעוניינים בשלום-אמת ובהסכם עם מצרים, שינבע ממו"מ וכו', זיאת אמר:

"HIS GOVERNMENT IS PREPARED TO ESTABLISH A GENUINE AND AGREED PEACE ALONG THE ". THE LINES DETERMINED BY THE U.N. AND TO TURN A NEW LEAF IN RELATIONS IN MIDDLE EAST

בתשובה לשאלתי מה אמר הירדני, קיבלתי דברים כלליים ביותר, שגם הירדני דיבר ברוח דומה. וכאן הוסיף יארינג, שהוא מתרשם מרצינות ומכנות של גישת הנציגים הערביים.

שאלתיו אם הודיע גם על מה שאמרתי בקשר להפסקת אש ועל זה היתה התשובה: לא. מאחר וידוע לכם כי הייתי רוצה לטפל אך ורק בצד המדיני, והרי וושינגטון היא הכתובת לענייני הפסקת האש. אבל אם אתם רוצים בזה, אני מוכן להעלות את העניין.

אני פה מזכיר שבשיחה הראשונה העמדתי אותו בפני חומרת הפרת הפסקת האש. אמרתי שיתכן ואנו נבקש ממנו באופן רשמי לפעול, אך לא עשיתי זאת מאחר ובאותו רגע לא היו בידי הנחיות לבקש פעולה מסוג זה מצד יארינג.

בזה, למעשה, הסתיימו שתי השיחות הראשונות.

אני מבין שיארינג, אחרי צאתי מניו-יורק באותו ערב, 25.8, נפגש פעם נוספת עם הירדני ועם המצרי, ויתכן מאד שקיים פגישות נוספות. לא ידוע לנו. אין לנו אישורים ברורים על כך, מאחר והוא אינו נוטה להודיע על פגישות, וכנראה במקרה זה גם המצרי והירדני נמנעו מלהופיע בפני עתונאים כדי למסור להם ידיעות ממהלך המגעים ביניהם לבין יארינג.

עלי לציין, שהשיחות נפתחו באוירה שהייתי מגדירה ללא היסוס - אם אני רוצה למסור פה צילום מדויק של האוירה כפי שהיא משתקפת מעבר לאוקיינוס - אוירה של תקווה וציפיה. אוירה זו נובעת, כמובן, מההתפתחויות המדיניות והצבאיות בשבועות האחרונים; כלומר, זוהי אוירה שהיא תולדה טבעית מההתפתחויות הללו, אבל יש בה גם תוצאה של יוזמה, של פעולה יוזמה, ונדמה לי שאין כל ספק שיוזמי השיחות ומנהליהן עשו כל הניתן כדי שדעת הקהל העולמית תראה בשיחות אלה שיחות תכליתיות בעלות סיכוי סביר להצלחה.

יארינג - ערב הפגישות אתי ועם הנציגים הערביים - הופיע בפני העתונות. זו היתה מסיבת עתונאים היסטורית מבחינתו האישית, מאחר וזו הפעם הראשונה שהוא הסכים בכלל להתראיין. בקול נרגש ורועד הקריא את ההצהרה

הקצרה, שאני מניח נמסרה כאן לידיעת הממשלה, בה, אגב, הוא מדגיש וחוזר פעמיים על כך, שמטרת השיחות - הסכם לכינון שלום צודק ובר-קיימא.

הוא הכניס הדגשה זו לפי בקשתי. הוא לא התייעץ על נוסח הצהרה זו עם הערבים, על כל פנים לפי דבריו הוא. ברור שהוא יכול היה למצוא מלים אחרות והגדרות אחרות, כדי למסור כיצד הוא רואה את היעד הזה של השיחות.

בפגישה הראשונה, יארינג פתח שוב במלים נרגשות, כשדמעות בעיניו, ואמר: אני מברך אותך על המאורע ההיסטורי הזה.

אני מוסר את זאת, מאחר וברור לגמרי שבניו-יורק - ואני מניח שגם במקומות אחרים - האוירה היא אוירה של ציפיה להתקדמות תכליתית לקראת הסדר שלום. ושלוש סיבות לכך: אחת כבר ציינתי והיא ההתפתחות הטבעית. החודשים האחרונים של החמרת הקרבות, ההתפתחות המדינית שהגיעה לשיא ערב ההודעה על פתיחת השיחות הללו; כל הקשיים שנוצרו המגעים האחרונים לפני שיארינג היה מסוגל להודיע על כך, שהוא עומד למחרת להפגש עם נציגי ישראל וערב - כל אלה תרמו ללא כל ספק ליצירת אותה אוירה של ציפיה ותקווה.

אבל אין כל ספק, שהגורם השני, שאף אותו הזכרתי כאן - הפעולה היוזמה מצד האחראים ליוזמה הזאת - יש בה שיקול טאקטי, שיקול שעלינו ללא כל ספק לחשוב עליו ולתת דעתנו ולהתחשב בו.

השר י. גלילי:

האחראים ליוזמה הם האמריקנים?

השגריר י. תקוע:

אני אמרתי - יוזמי השיחות ומנהליהן. כלומר, גם האמריקנים, אבל גם יארינג וגם או-תאנט והמזכירות, וכל מי שיש לו מגע עם העתונות ומודרך על ידי שני גורמים אלה.

השר י. גלילי:

האם אפשר להבחין גם בסובייטים?

השגריר י. תקוע:

הסובייטים מדברים ברוח דומה, אבל בניו-יורק, על כל פנים, הם הרבה פחות פעילים. פעילותם בתחום ההסברתי הזה מורגשת הרבה פחות, כמובן, מאשר פעילות נציגי או"ם מצד אחד ושל האמריקנים מצד שני.

אמרתי שישנו פה שיקול טאקטי. אני חושב, שהערכה של אלה המעוניינים ביצירת אווירה זו היא, שכל עוד נשמרת תנופה ותקוה, נוצר מצב שבו יתכן מאד, שאפשר יהיה להתקדם באופן תכליתי יותר ומהיר יותר.

יתר על כן, יצירת אווירה כזאת עלולה להביא במרוצת הזמן למצב בו הסיכוי של שלום נראה כל כך מוחשי בעיני גורמים מסויימים, בעיני דעת קהל זו, המטרה הסופית של הפעולה הזאת, הסיכוי להגיע לידי שלום, יהיה כל כך תכליתי ומוחשי בעיני דעת הקהל - שכל יתר הדברים, וביניהם אותם העניינים שדובר עליהם גם היום, ייראו כפחות חשובים ואולי אף משניים בעיני דעת הקהל, עם כל הכרוך בזה מבחינת המסקנות והבעיות שיעמדו בפני כל אחד מהצדדים.

אבל ישנה, נדמה לי, סיבה שלישית לאוירה הזאת, והיא האמונה המבוססת בעיני המאמינים על כך, שאמנם נוצר מצב הטומן בחובו סיכוי סביר להתקדם להסדר של שלום. למשל, אם אני שואל את עצמי כיצד יארינג רואה את המצב הזה, הייתי אומר - והוא אמר זאת - לאו דוקא באותן שתי הפגישות הקצרות, אלא במגע עם אישיים שהיו לי אתו - שהוא ראשית כל מבחין בשינוי מהותי בעמדת שני הצדדים. שינוי המעודדו להאמין, שכרגע יש באמת סיכוי סוף סוף לסיים את הויכוח ולהגיע לידי שלום. אבל נדמה לי שאני מבחין אצלו, ואולי אצל אחרים, שני שיקולים נוספים המביאים ליצירת אוירה זו של תקווה וציפיה - הראשון ביניהם, ההתקרבות בין ארה"ב לבין בריה"מ. אני חייב לומר, שההתקרבות הזאת, מעבר לאוקיינוס, נראית מוחשית ביותר בעיני משקיפים מדיניים מכל החוגים. ההערכה היא, שההבדלים בעמדות בין וושינגטון לבין מוסקבה אינם גדולים וניתנים לגישור. פה מזכירים למשל, אותה יוזמה סובייטית של נוסחת השלום שהוגשה על ידי מאליק במסגרת שיחות הארבע לפני חודשים.

כאן עלי שוב לציין ולהזכיר עובדה ידועה, בודאי, שהבריטים, למשל, בישיבה האחרונה של נציגי הארבע, קיבלו את הנוסחה הזאת. הם הסתייגו לגבי עיתוי כניסת מצב השלום לתוקפו, אבל אמרו שהם מקבלים את הנוסחה הסובייטית.

השר י. גלילי:

מהי?

השגריר י. תקוע:

זוהי הפעם הראשונה שהם החלו לדבר על מצב של שלום שייכנס לתוקפו בסיום השלב הראשון של הנסיגה הישראלית, בעוד שהאמריקנים והבריטים - ואני מדבר בעיקר על הבריטים שקיבלו נוסחה זאת - אומרים: השלום חייב

להכנס לתוקפו עם סיום המו"מ וחתירת ההסכם, ולא עם סיום השלב הראשון של הנסיגה.

אם כן, עובדה זו של התקרבות בין שתי המעצמות מעודדת ללא כל ספק את האוירה שניסיתי לתאר.

יתר על כן, ההערכה הכללית היא, שושינגטון הגיעה למסקנה, שעליה לעשות הכל הפעם כדי להביא להסדר. אני שוב מנסה להסתכל על השיחות מבחינת יארינג, כדי שנוכל להגיע למסקנות לגביו. אין כל ספק, שהוא רואה עצמו כמבצע מלאכה שנעשתה כבר במידה רבה למענו.

במסיבת העתונאים שהזכרתי נשאל אם דרושים לו GUIDE-LINES. אולי ברגע הראשון לא תפס למה הכוונה במונח הזה הקשור שוב עם דיוני הארבע. זה מונח שהם משתמשים בו כדי להגדיר את הסיכום, שהארבע מנסות להגיע אליו. אבל על זה הוא הגיב: אני לא צריך GUIDE-LINES. כל מצב מחייב טקטיקה שונה, דרך שונה וידיעה כיצד להחליט.

אין כל ספק, שתגובה זו באה מתוך ידיעה ברורה, שמאחוריו שתי ההתפתחויות המדיניות המרכזיות: (א) ההתקרבות בעמדות בריה"מ וארה"ב לגבי הקונספציה של הסדר כאן; (ב) הרצון של ארה"ב הפעם לא להרפות מכל המאמצים האפשריים כדי לסיים את השיחות האלה, להבדיל מהמגעים בין הארבע, בהסדר.

יארינג עומד בקשר הדוק ביותר עם הנציג האמריקני באו"ם - יוסט. אני בכוונה דיווחתי לשר החוץ על שתי שיחות מאלפות - על עניין שאינו מרכזי בשלב זה, אבל שיחות המשקפות את הקשר ההדוק הקיים בין יארינג לבין הנציגות האמריקנית; קשר שעלינו, כמובן, לקחת בחשבון בהתוויית המהלכים הבאים שלנו.

בשיחתי הראשונה עם יארינג הודעתי על כוונתי לצאת להתייעצויות בארץ, והוא בו במקום הביע את הסתיגותו ודאגתו וביקש לשקול זאת מחדש. עוד לפני שהגעתי למשרדי, טילפן אלי יוסט ובבואי נמסר לי, שהוא מחפש אותי. התקשרתי אליו בחזרה והוא מסר לי על פניית יארינג אליו, תוך בקשה לא לצאת להתייעצויות. כעבור כמה שעות, אחרי השיחה השניה, המחזה חזר על עצמו ושוב יוסט דיבר בשם יארינג, ללא כל הסתיגות. הוא מקבל את זה כדבר טבעי לגמרי מאחר והקשרים האישיים בין יוסט לביני, בין יארינג לביני ובין השניים - יארינג ויוסט - הם קשרים אישיים לא רק תקינים, אלא ידידותיים.

בכל זאת, עלינו לראות במהלך סימן ראשון כיצד עלולים הדברים להתפתח מבחינת המרכזיות הברורה והמעניינת של וושינגטון בהכוננת יארינג ובהתפתחות הצפויה.

אם הייתי נשאל האם יארינג באמת מאמין שניתן להגיע לידי הסדר שלום, אני הייתי משיב בחיוב על שאלה כזאת. אני חושב, שהוא נכנס לשיחות אלו, תוך אמונה מלאה שהיעד הזה ניתן להשגה. השאלה היא איזה הסדר? ונדמה לי שאיני טועה - לאור אותם השיקולים והגורמים שכבר הצבעתי עליהם וציינתי גם את האוירה סביב השיחות - שיארינג רואה את ההסדר האפשרי במושגים של תכנית רוג'רס, ובשיחות יותר חופשיות, יותר אישיות, הוא גם אינו מסתיר זאת.

אני מציין זאת כי ברור לי, על כל פנים, שהבעיה המרכזית שתעמוד לפנינו כאן לפני צאתי, לקראת המשך השיחות, היא הבעיה של הטקטיקה שלנו - כיצד אנו מנהלים את השיחות. ואני מבחין, כמובן, בין הטקטיקה לבין היעדים האסטרטגיים, לבין העמדות הענייניות לגבי שאלות שונות - מדיניות, בטחוניות, טריטוריאליות.

מבחינה טקטית הייתי אומר, שלאור המצב שנוצר עלינו לשקול ולהחליט אם באותה מידה - ויש ענין בהשגת הסדר באותם הקווים שהצבעתי עליהם - ניצול התנופה והאוירה שנוצרו כדי להגיע ליעד האפשרי היחיד.

אם לאור עובדה זו המסקנה שלנו צריכה להיות - מאחר והסדר מסוג זה אינו יכול לספק אותנו - כלומר, הסדר לפי מושגים של יארינג או גורמים אחרים העומדים מאחוריו, אינו יכול לספק אותנו - ברור שאחד הדברים הטקטיים העיקריים הם: האם אני יכול לצאת לניו-יורק מתוך הנחה ברורה, שעלי להרוויח זמן, שבאותה מידה שאחרים מעוניינים בתנופה ובקצב דוהר, כפי ששר החוץ אמר, אנו מעוניינים בהאטת הקצב ובהחלשת התנופה?

מבחינה הסברתית, אנו מעוניינים בערעור מסויים של אותה אורה שנוצרה - על כל פנים בהכנסת גורמים מציאותיים יותר באורה שנוצרה במידה מסויימת במכוון, במתכוון.

נדמה לי, שזוהי אחת הבעיות הראשונות שאנו עומדים בפניהן. אני מתאר לעצמי, שיארינג, מבחינה נוהלית, היה רוצה לנהל את השיחות בדרך כזו: הוא היה מציע לנו לראות את החלטת נובמבר כמעין סדר-יום; לא להתחיל דוקא בבעיות העומדות בראשית ההחלטה - הבעיות הקשות יותר וגם המעניינות אותנו יותר. כי בראשית ההחלטה נשאלה השאלה של קיום שלום. הוא היה מוכן להתחיל דוקא מהסוף, מעניינים שנראים לו על כל פנים קלים יותר לטיפול; וזה כדי להתקדם בכל זאת ולא להפסיד את התנופה.

למשל, שאלת השייט. הוא, מצדו, כבר מתחיל לחשוב על הדרך הקלה ביותר כדי להמנע מהתנגשות בין הצדדים והתנגשות בינו לבין הצדדים. אבל אני בכל זאת יוצא מתוך הנחה, שמצד הערבים אנו נעמוד בפני דרישה לשים את הדגש בראשית השיחות על בעית הנסיגה - נסיגה טוטאלית.

אני מודאג במקצת מהדברים שנאמרו באותו תדרוך, שהתייחסו אליו כאן ב"בית הלבן", בו היתה הערה שיש לראות את ענין הנסיגה והגבולות כבעיה עיקרית ומרכזית בשיחות אלו. אני חושב, שהערבים קוראים תדרוך זה כמונו, והם ימצאו עידוד בהדגשה זו על ענין הגבולות.

לכן, עלינו לצאת מהנחה שעם שובי לנו-יורק, נעמוד בפני הצעה של יארינג לראות ענינים כגון שייט, ניתנים לטיפול בראשית השיחות, והצעה-דרישה מצד הערבים להתחיל מהענין של גבולות. ופה אין לי ספק, שהערבים יקחו בחשבון מראש את העובדה, שאנו מעוניינים לדבר על שלום ויגידו שאין כל אפשרות לפרט ולעייין באספקטים שונים של ענין השלום, כל עוד לא ברור אם ישראל מוכנה לסגת לפי תביעותיהם או לא. במצב טקטי זה אנו, למעשה - הממשלה למעשה, כבר החליטה על קו מסויים, ונדמה לי שנצטרך לא רק להמשיך בו, אלא גם להתעקש, מטעמים רבים שאין צורך לפרט אותם פה לאחר החלטת הממשלה. כלומר, להעמיד במרכז תביעותינו לטיפול את השאלה של נכונות מדינות ערב להגיע לידי הסכם עם ישראל - לא כפי שאל-זיאט אמר בפגישה הראשונה עם יארינג: כן; אנו מוכנים לשלום במזרח התיכון, באופן כללי; כי בזה לא חידש הרבה. השאלה היא אם ממשלת מצרים וממשלת ירדן מוכנות להגיע לידי הסכם שינבע ממו"מ, הסכם שלום-אמת.

עלינו להתמיד בזה גם מסיבה פשוטה: אם נכונה ההערכה שמסרתי אותה, שהערבים בכל זאת ינסו לדרוש מאתנו התייחסות, כבר בראשית השיחות, לבעית הגבולות - הרי ברור שנוח לנו יותר להתעקש ולהביא אפילו לקשיים מסויימים בינינו לבין גורמים אחרים בשאלה היסודית הזאת של שלום מאשר בשאלות אחרות.

אשר לענין הגבולות - נוסף ליתר השיקולים אני הייתי רוצה להעלות פה מחשבה אחת: הערבים עומדים על תביעתם לנסיגה טוטאלית. זוהי תביעה שנוגדת את החלטת מועצת הבטחון, שאינה מבוססת על פירוש של שושביני ההחלטה, שיש בה תמיכה אך ורק מצד הערבים ומצד הסובייטים. כלומר, לא זו בלבד שזוהי תביעה שאינה חוקית ואינה נובעת מהחלטה זו...

שר התיירות מ. קול:

גם הצרפתים אומרים זאת.

השגריר י. תקוע:

אבל עם ניואנס חשוב מבחינתנו. הצרפתים אינם בדעה זו למרות מה שהודיע שגריר צרפת באו"ם. כעבור יום-יומיים המשלחת הצרפתית בפריז אמרה לנו, שלא ברור להם למה הוא אמר זאת - ודאי לא על פי הנחיות שהוא מקבל מפריז.

אני אומר - יתכן שיש מקום אפילו במצב האידיאלי ביותר, להתחיל לחשוב ולטפל בסוגיה של גבולות - נסיגה. ישנה בעיה פרלימנרית - האם הערבים מוכנים לקבל את הפירוש המקובל של החלטת נובמבר; כלומר שאין חזרה לגבולות ה-4 ביוני 1967?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

על מי זה מקובל?

השגריר י. תקוע:

על שושביני ההחלטה, ובודאי עלינו. אולם, נעזוב זאת בשלב זה. ברור לי שעלינו להתמיד בשאלה של שלום והסכם שלום, ולהעמיד את הערבים בשלב ראשוני זה במבחן של נכונותם להשיב באופן מספק אותנו.

לבסוף, ובזה אסיים - שתי הערות אולי מעבר לדיווח של הדברים כפי שהם התגבשו וכפי שהם נראים לי: ראשית, הייתי רוצה להעיר הערה אחת לגבי הדיווחים שוודאי יגיעו לירושלים ממני. אני חייב - ואני מתכוון -

לדווח על כל צעד, ועל כל הערה, ועל כל מלה שייעשו ויאימרו במרכז האו"ם בשיחות אלה - אם זו הערה של יוסט, אם טלפון שלו, ואם הערה אישית או רשמית של יארינג. אני מניח שכולנו נתייחס לדיווחים הללו - העלולים להגיע ב"מבול" הולך וגובר - כפי שאני נוטה להתייחס אליהם.

כלומר, העובדה שיארינג מודאג שאני יצאתי ביום השיחות הראשון, או שיוסט הביע הסתייגותו (היו כבר שני צלצולים בשם יארינג למשלחת בהיעדרי בשאלה מתי אני חוזר, ונשאלנו אותה שאלה גם מושינגטון) - כל זה, עלי על כל פנים, ואני מניח שעל שולחן זה, אינו עושה רושם כל עוד ברור לנו, שקבענו קו טקטי ואנו מתכוונים לבצע אותו וללכת בו.

שנית, אני התרכזתי בדיווח על יארינג ושיחות יארינג, אבל לי ברור שמרכז הפעולה והעיקר, בחודשים הבאים ובשבועות הבאים - לא בניו-יורק ולא במגעים עם יארינג, אלא בושינגטון. ברור לי שלא אוכל לראות את השיחות עם יארינג בנפרדות ממה שיתהווה במגעים שלנו בושינגטון, מגעים אשר ללא כל ספק יחתכו גם את גורל השיחות הללו המתנהלות בימים אלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אנו לא נכנסים עתה לדיון.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

מתי יהיה הדיון, גברתי ראש הממשלה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

בישיבה הבאה השבוע, והשגריר תקוע יהיה נוכח.

כפי שאמרתי, אין אנו נכנסים עתה לדיון, אבל
אאפשר לשרים לשאול שאלות קצרות.

שר התיירות מ. קול:

היתה ידיעה בעתונות, שישנה נטיה לנהל אתנו את
השיחות כאילו הערבים מקבלים שלום ממשי, ולנהל את השיחות עם הערבים כאילו ענין
הנסיגה והגבולות בא על פתרונו. הרי ידוע שבשבילם ענין הנסיגה והגבולות הוא
העיקר ובשבילנו - ענין השלום. האם ישנה אחיזה בידיעות אלה שהיו בעתונות?

השר לקליטת העליה נ. פלד:

איך אתה מעריך שתסתיים הפלוגתא הפרוצדורלית?
נניח הערבים יטענו להקדים נושא זה ואנו נטען להקדים נושא אחר. האם עמדת על
כוונותיו של יארינג איך, בסופו של דבר, הפרוצדורה הזאת תיקבע? האם על ידי
יארינג, או אולי תהיה איזו שהיא פרוצדורה אחרת?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

(א) מה טיב יחסיו של יארינג עם הארבע? האם הוא

בכלל מקיים אתם יחסים?

(ב) דיברת על האוירה האופטימית על סיכויי
השיחות. האם אוירה זו קיימת גם בין יהדות אמריקה? האם חושבים שזה יוביל
להישגים והאם מתדרכים ומטפלים ביהדות ארה"ב בכיוון הרצוי לנו?

(ג) האם יכול להיות שבנוהלים שיארינג יציע, יציע לדון במקביל בכמה בעיות בעת ובעונה אחת, או שיקבע סדר-יום ויעבור מסעיף לסעיף?

השר י. גלילי:

האם מדברין על ההפרדה הפורמלית בין נושא הפסקת האש וה- STANDSTILL לבין השיחות, אפשר להבין שהשיחות יכולות להמשך גם אם תתחדש האש?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אתה דיברת על השושבינים שיש להם פירוש אחר לבעית הנסיגה. אני מניח שבין השושבינים התכוונת גם לאמריקנים. האם לדעתך תכנית רוג'רס זה פירוש של אי-נסיגה מכל השטחים?

ראש הממשלה ג. מאיר:

בוודאי; MINOR RETIRIFICATIONS.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אתה אמרת כי התרשומתך היא, שיארינג יסכים לעסוק גם בענייני הפסקת אש אם תהיה פניה מצד מסויים, הדורשת זאת ממנו. האם חידוש קרבות יפריע או לא יפריע להמשך המו"מ? איך זה עלול להשפיע על פעולתו? יזדעזע ויסיק מכך שאינו יכול להמשיך, או ימשיך?

השגריר י. תקוע:

נשאלתי על ידי השרים קול ושם-טוב בדבר האפשרות שיהיה דיון מקביל; כלומר, הוא יגיד לצד אחד, נניח שאתם באתם על סיפוקכם בשאלה הנוגעת לכם בעיקר; לצד השני לגבי הבעיה שאותו צד מעוניין בה באופן מיוחד, או אפילו בלי זה, יציע להתחיל לדון בשתי שאלות מקבילות. שר החוץ מעיר לי, שהוא ניסה ללכת בדרך זו בשלבים קודמים של שליחותו, כאשר ביקר בביירות, ולכן יתכן מאד שאנו נעמוד בפני בעיה כזאת. אבל כאן עלי לציין, במידה ואני מבין את המחשבות הראשוניות - לפני שאנו בכלל נכנסים לדיונים בשאלה מהותית כלשהי, קיימת השאלה הפרלימנרית של נכונות מדינות ערב להצהיר ולהודיע בפירוש, באופן מלא, שהם מוכנים להגיע לידי הסכם שלום עם ישראל - לא שלום באופן מופשט, אלא שלום דה-פקטו. אני פעם אמרתי בניו-יורק כי שלום דה-פקטו קיים רק בבית-קברות. בין מדינות ואישים אין דבר כזה.

השאלה הראשונית שאנו מעמידים - ונדמה לי שיש מקום לעמוד פה בענין זה - האם אנו יכולים להתקדם בשיחות בשאלה כלשהי לפני שנקבע אפילו את הדרך, את סדר-היום - אם זה יהיה מקביל, או בדרך אחרת, אולי נקים ועדות משנה.

נדמה לי שאנו רשאים לעמוד על כך, שהערבים ישיבו על השאלה הזאת שהזכרתי.

נדמה לי, שזו כבר תשובה גם לשאלת השר פלד - כיצד אנו עלולים להבחין בשאלות הפרוצדורליות במקרה של פלוגתא.

אשר ליחסי יארינג עם הארבע - אני הייתי רוצה להיות מאד זהיר בתשובה זו, כי פה יש להבחין בין יחסים רשמיים ובין יחסים מעשיים. נדמה לי שבענינים מסוג זה איננו רשאים ליחס חשיבות רבה מדי לאספקט

הפורמלי של מצב מדיני מסויים, ולהתעלם יתר על המידה מהמצב המעשי.

בין יארינג ובין הארבע אין כל קשר רשמי. כל שאלה שתשאל או נשאלה בפומבי ליארינג - האם הוא מקיים קשרים, האם יש איזה שהוא מגע - הוא השיב בשלילה מבחינת זיקת שליחות יארינג, שיחות יארינג, במסגרת הארבע באופן רשמי. אבל יארינג כן מקיים מגע שוטף עם אותם נציגים הממשיכים להפגש. בין נציגים אלה כמובן האמריקנים, שעל תפקידם כבר דיברתי; ישנם נציגים כמו הצרפתים בעיקר, אשר לא זו בלבד שנציגם היה רוצה לקיים קשר של דיווח מצד יארינג, אלא גם להחיות ולהמריץ את הארבע לפעילות מחודשת. צרפת מעוניינת בזה, ונדמה לי שצרפת אינה שבעת-רצון מההתפתחות האחרונה הזאת, היוזמה האמריקנית והתחלת שיחות יארינג. היא היתה מעדיפה להמשיך ולנהל את השיחות העיקריות בבעיות המדיניות במסגרת הארבע.

לכן, הקשר המעשי קיים. יארינג איש זהיר, והוא אף פעם לא יעבור מהתחום המעשי של מגעים עם נציגים אלה בתור חברות מועצות הבטחון, כפי שהסביר לעתונאים. הוא רואה אחריות מיוחדת לנציגי ארבע המדינות החברות במועצת הבטחון, ועל ידי כך הוא מצדיק את הקשר ההדוק ביותר שהוא מקיים עם נציג ארה"ב, בריטניה, ברית-המועצות וצרפת.

מבחינה רשמית אין לנו מה לדאוג. הוא יישאר זהיר. גם או-תאנט אומר מבחינה רשמית שאין קשר. אבל ברור שעלינו להמשיך ולעקוב אחרי תהליך הארבע, וישנם כאלה שכבר מנסים לדחוף אותו לפעילות מחודשת. יהיו וודאי גורמים, שינסו ללכת בדרך זו ולהחיות שיחות אלה ולהביא אותם לדיונים סובסטנטיביים יותר במידה ושיחות יארינג לא תתפתחנה כפי רצונם של אותם גורמים.

לגבי שאלת האוירה, שלא הייתי מגדירה, אגב, כאוירה אופטימית - אני ניסיתי לשקף פה אוירה שקיימת בקרב משקיפים רציניים המבינים את הקשיים, לא מתעלמים מהבעיות, אבל בכל זאת רואים איזו שהיא תקווה בשיחות אלה. הייתי אומר - הם חיים בציפיה להתקדמות השיחות.

לא הייתי מגדיר את גישתם כאופטימית, אבל נדמה לי שדי ביחס זה של ציפיה ותקווה כדי לחייב אותנו לעיון ושיקול והסקת מסקנות אופרטיביות איך אנו חייבים להתייחס לאוירה כזאת.

יהודי אמריקה - זה אמנם לא תחום שלי, אבל אני חי שם וכאזרח ישראלי בא גם במגע עם יהודים. איני חושב שאגזים אם אומר, שישנם רבים שגם כן מתייחסים בתקווה ובציפיה ובאופן לא שלילי, אלא באופן כמעט חיובי, להתפתחות זו. נוצרה אוירה שמשרה גם על יהודי אמריקה את התקווה הזאת ששיחות אלה כעת, ההתפתחויות האחרונות, עשויות להביא במהרה לפתרון, לשוב הסכסוך.

זוהי בעיה שבועדאי השגרירות שלנו מטפלת בה, תצטרך לטפל בה על פי החלטות הממשלה וסיכומים כיצד לדאוג לחזית הזאת, היהודית.

האם התחדשות קרבות עלולה להפריע להמשך השיחות - לדעתי, כן. אין פירוש הדבר שחידוש הקרבות בהכרח יביא להפסקת השיחות. כשאני אומר להפריע, כוונתי להפריע מבחינת עמדתנו המדינית, יכולת התמרון שלנו. להפריע אותי באותם התחומים שנזכרו פה על ידי ראש הממשלה.

שר המשטרה ש. הלל:

במה זה יפריע ליכולת המיקוח שלנו, אם מתחדשים

קרבות בגלל סיבה זו או אחרת?

השגריר י. תקוע:

יתכן שנעמוד באותו רגע בפני לחץ מוקדם, מדיני ואחר - אשר יקשה עלינו אותו חופש התמרון שאנו חייבים לשמור עליו בשבועות ובחודשים הקרובים.

אני אינני מגיע פה למסקנה כלשהי. כל מצב יש בו אלמנטים שונים, סיכונים וסיכויים. יש להניח שההתפתחות של היום אולי תהיה שונה לאור המצב שעלול להתהוות בעוד כמה ימים. עלינו לקחת בחשבון את כל האלמנטים האלה ולהגיע למסקנה הדרושה. אני בשום פנים איני יכול לומר, שאין קשר בין חידוש הקרבות לבין המשך שיחות יארינג. אני בשום פנים איני יכול לומר, שחידוש הקרבות פירושו הקלה. אני בהחלט רואה אפשרות מסויימת, בתנאים מסויימים, של התפתחות מסוג זה. אני האחרון ששולל פעולות צבאיות לחיזוק עמדתנו, או כושר המיקוח המדיני שלנו. אני רק אומר - אל נראה את שני הדברים כנפרדים. הם קשורים בהחלט, ולפני שמגיעים להחלטה, אנו חייבים לשקול היטב-היטב את ההתפתחות בכל אחד ואחד מהתחומים הללו.

השר ורהפטיג שאל על עמדת השושבינים לגבי בעית הנסיגה והגבולות. תשובתי: הגירסה הבריטית-אמריקנית היא - לא נסיגה טוטאלית; תיקוני גבול לא גדולים. הם בהחלט רואים את תכנית רוג'רס כהולמת את הפירוש הזה של החלטת נובמבר. בזה הם נבדלים מהסובייטים והערבים. סיסקו, בהופעתו הטלוויזיונית לפני מספר שבועות, הזכיר נקודה זו כאחת מבעיות המחלוקת בין וושינגטון ומוסקבה.

כאן ברצוני להוסיף, שישנם משקיפים וישנם נציגים, כולל נציגי מעצמות, החושבים שאפילו בנקודה זו הפער אינו בלתי ניתן לגישור - לא מבחינה מהותית ולא מבחינת ניסוח.

אנו (אם מותר להתבטא כך ליד שולחן זה) התפטרנו מקראדון, אבל הוא במשך חודשים רבים התהלך באו"ם וטען שאין הבדל בין העמדה הסובייטית ביחס לגבולות לבין העמדה האמריקנית. מה פירוש הדבר? טענתו היתה,

שלמעשה גם הסובייטים מוכנים להסכים לתיקונים קלים. פירוש הדבר, מבחינה מהותית אין הבדל גדול.

באשר לניסוח - הסובייטים כבר רמזו ואמרו אולי יותר מאשר ברמז שהם מתקרבים, מוכנים לשקול הסכם נוסח הצרפתים המאפשר תיקוני גבול, יחד עם אישור עקרון הנסיגה הטוטאלית. ופה התחילו כבר לחשוב כיצד זה ניתן בדרך ניסוחית - לא רק לקרב, אלא כנראה לזהות של עמדות על יסוד עמדות מהותיות, שלפי גירסה זו אינן רחוקות האחת מן השניה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

האם יש פרוטוקול סטנוגרפי של השיחות או שכל זה ייתן אחר כך מקום לכל מיני אי-הבנות והכחשות?

השגריר י. תקוע:

אנו בהחלט רשאים לעמוד על פרוטוקול סטנוגרפי, ונדמה לי שכוונת יארינג בפגישות רשמיות אלה להביא סטנוגרפיסטית, ואנו גם כן חושבים לעשות אותו דבר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

גם ימסור לך מה דובר עם האחריים?

השגריר י. תקוע:

לא. אני לא בטוח.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אם כך, איזה מו"מ זה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם כך, איזה מו"מ זה? הרי אנו מסכימים לשבת עם כולם יחד. הם לא רוצים. לכן מדברים באמצעות יארינג. אבל גם לא נקבל מה שהם אומרים?

השגריר י. תקוע:

אמרתי שאינני בטוח. הייתי מוסיף: יארינג היה מעדיף לא לעשות זאת. יארינג, כאשר אני לחצתי אותו בשאלות, מה בדיוק אמר אל-זיאת, מה בדיוק אמר הנציג הירדני, אמר לי בגילוי לב: "מוטב שאני אמסור על הדברים החיוביים".

לסיכום הערות אלה אני אומר: אם נעמוד על כך שנקבל את הסטנוגרמות משיבות אלה, אני חושב שפה ישנה תביעה מוצדקת ולגיטימית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני חושבת, שקודם כל אנו צריכים להתנדב ולעמוד על כך, שכל מה שאנו אומרים יימסר להם, ואחר כך לדרוש שכל מה שהם אומרים יימסר לנו. אחרת זה כמו שיחה בין חרשים. איך נדע כיצד לעמוד אם לא נדע מה הם אמרו?

זה אפילו לא היה עולה על דעתי, שאתה תבוא בבוקר לשיחות עם יארינג ולא תדע מה הנציגים הערביים אמרו ערב לפני כן ליארינג. יארינג ימסור לך שהם לא רוצים לזרוק אותנו הימה - יפה מאד. אבל זה וודאי לא מספק ולא יכול להיות די למען שיחות שלום.

אני מודה לשר המשפטים שעורר שאלה זו, כי על דעתי לא היה עולה שיכול להיות אחרת.

אנו נמשיך בדיון בסעיף זה בישיבת הממשלה הקרובה, ביום ג', בשעה 10.30.

902. קרקעות ירושלים

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבקש את שר השיכון לפתוח בנושא - קרקעות ירושלים.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

גם בנושא זה ישנה היום כתבה בעתון "הארץ".

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם זה הופיע ב"הארץ" - שוב הדלפה מצד שרים.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

מדוע דוקא שרים? הדבר נדון בכל מיני פורומים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם זה הופיע היום ב"הארץ" - זה הופיע לאחר דיון בנושא עם מספר חברי ממשלה. עובדה שלפני זה לא היה כל פרסום. אני לא אומרת שמזה צריך להסיק, שרק חברי ממשלה הדליפו, אין פטנט ו"קופירייט".

שר השיכון ז. שרף:

שטחה של ירושלים היום (כלול במפה שלפניכם בתוך הקו האדום) הוא 110 אלף דונם. בצו ההפקעה הראשון שבוצע, הפקענו 3,000 דונם, ברמת אשכול - הגבעה הצרפתית.

עכשיו אנו מציעים להפקיע שטחים נוספים. אני אתחיל מהצפון וארד לדרום: קלנדיה, כאיזור תעשייה של ירושלים. ירושלים, למעשה, נשארה ללא איזור תעשייה. בכל האיזורים שנועדו לתעשייה - רוממה, גבעת-שאול, יש אולי קרקע למשהו בסדר גודל של 50 מפעלים - קטנים וגדולים.

בקלנדיה מוצע להפקיע 1,200 דונם, מהם 116 דונם אדמת יהודים, או אדמת המדינה, ו-1,080 דונם אדמה השייכת לערבים. בשטח הזה ישנם 400 דונם מעובדים.

דבר שני - אנו מציעים להרחיב את נוה-יעקב ב-470 דונם - כחצי מזה אדמה מעובדת ורק 15 דונם שייכים ליהודים.

אני צריך פה "להתוודות" בפני הממשלה. אנו הגענו כאן לפני 6-8 חודשים למצב, שהיינו צריכים להפסיק את העבודה, מכיוון שקבעו את השטח הזה מבלי להתחשב בטכניקה של הפיתוח. אני אמרתי אז: לפי שעה, נעמוד בפיתוח - תפתחו כמה שנחוץ בשביל הטכניקה של הפיתוח, וכאשר יגיע מכתב מעורך-דין - נדון בו ונפסיק. בגמר השלב הראשון שאלו מה הלאה ואני אמרתי: תתחילו לחפור בקרקע. עשו זאת. לאחר מכן החלו ביציקת מקלטים ויסודות. ופה אנו עומדים. המכתב מעורך-דין לא הגיע עד היום.

כשליש השטח הזה הוא למעשה בבניה. אני קיבלתי על עצמי פורמלית ומעשית את האחריות על כך - לא שאלתי אף אחד.

בנוה-יעקב אין אף דונם מעובד.

שועפאת - השטח מתחבר אל רמת-אשכול ופונה אל נבי-סמואל. זהו שטח של 4,680 דונם - כמעט כולו אדמה ערבית, רק 5 דונם שייכים ליהודים. 500 דונם מעובדים.

השטח הבא הוא ארמון הנציב.

שר התיירות מ. קול:

למי שייכת הקרקע?

שר השיכון ז. שרף:

בערך ל-800 ערבים. 5 דונם בידי יהודים.

כפי שאמרתי, השטח הבא הוא ארמון הנציב. הוא אינו זהה עם הקו הירוק המצויין על המפה שלפניכם, אלא הוא מותאם לתכנית המתאר של עיריית ירושלים. הוא יורד ומתחבר עם השטח של רמת-רחל, שמוצע להפקיע אף אותו.

ברצוני לומר מספר מלים על השטח הזה, שהוא המשך של מנחת-מלחה והוא פונה אל דרך בית-לחם וחברון. על המפה אתם רואים את מנחת, קרית-יובל, פניה ימינה ובערך מרחק של קילומטר אל הדרך שנוסעים בה לבית-לחם וחברון.

זה שטח בן 2,800 דונם, שיש בו 500 דונם של יהודים, מהם 300 דונם שהיו של יהודים ו-200 דונם שיהודים רכשו בזמן האחרון. 800 דונם מעובדים.

כמו כן מוצע להפקיע את שטח "בריכת השולטן" (העיגול הקטן המופיע פה באמצע על המפה). שטח זה צריך להיחפך לפארק עירוני - הוא כולו אדמה של יהודים. זה מתחת להר-ציון. כן מדובר על המרכז המסחרי הישן, שצריך להפוך אותו לחלק מגורים מהמפותחים שבעיר - 130 דונם - הכל של יהודים.

בסך הכל שטח ההפקעה הוא בן 12,200 דונם. מספר משוער של בעלי הרכוש הוא בין 2,000 ל-2,400 - מחצית אדמת בעל ומחצית מטעים. אין כאן מגמה לפגוע בבתי מגורים קיימים. הבתים הם בודדים, ובדרך כלל השתדלו לשרטט את המפה כך שייכללו בה מעט בתי מגורים ואלה שישנם, ימשיכו לגור בהם. איני יודע אם חברים שביקרו בגבעה הצרפתית, שמו לב שהבניה עוקפת בתים עם חצרות בהם גרים ערבים. אם כי זה משנה את התכנית - לא נגענו בזה.

אשר לרמת-רחל - אנו חשבנו לקחת שטח (מקווקו בצבע כחול) - גבעת החומה. אולם התברר שזה לא נחוץ לנו לשום מטרה למשך חמש השנים הקרובות, ומשום כך הוחלט להוציא אותו (כ-1,200 דונם), כדי לא להכביד בדבר שאינו נחוץ לתקופה של חמש השנים הבאות. בעקבות החלטה זו, אני נפגשתי עם

חברי רמת-רחל שיכולתי לסמוך עליהם (והם לא מסרו ל"הארץ") - אני הייתי פעם, בין יתר גלגולי, חבר המשק - אמרתי להם שאנו לוקחים את גבעת החומה ומחברים את החלק הדרומי של רמת-רחל שאינו מעובד. אחר כך החליטו - ואני לא התנגדתי לזה - לא לקחת את גבעת החומה ובכל זאת לקחת את החלק הדרומי של רמת-רחל ועוד שני חלקים שאינם בשימוש או בעיבוד - ביחד 600 דונם. הסיבה לכך - להופיע עם יותר אדמת יהודים (ויסביר זאת שר המשפטים).

זוהי, איפוא, התכנית כולה. כאמור, מדובר בשטח של 12,220 דונם - מזה 10,800 דונם של ערבים והשאר של יהודים ושל הממשלה. הקרקע הזאת תספיק לנו גם לבניית בתי-מלון שצריכים להיות פה, גם לאיזור תעשייה ובערך לבנית 30 אלף יחידות דיור. זוהי תכנית למספר שנים. אנו יכולים לעבד תכנית לחמש שנים. המטרה שלנו היא - אנו עובדים פה, אנו לא נחיש את העבודה בגבעה הצרפתית; אבל בשטח של קלנדיה והמשך רמת-אשכול וממנחת מזרחה וארמון הנציב - אנו רוצים לעלות עם טרקטורים בשבוע הבא ולהתחיל ליישר את השטחים.

נהיה מוכנים להתחיל בחפירת יסודות ובבניה בינואר לכל המאוחר. התכנון יקח 3 חודשים במקום שנתיים. צוותות עובדים כבר כמה שבועות על התכנון. אם יהיה צורך לפנות לשר העבודה בבקשה להפסיק עבודת טרקטורים במרכז הארץ - נעשה זאת ונגייס אותם לעבודה כאן.

בשבוע האחרון מתנהל מו"מ עם קבלנים שיבואו עם טרקטורים ופועלים ויתכן שנשיג הסכם על כך. אם לא - נזדקק לרשות המוסמכת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כמה ערבים שיש להם אדמה מעובדת ייפגעו?

שר השיכון ז. שרף:

מדובר על 2,000 דונם בערך, מזה חצי מטעים שבהתחלה לא ניגע בהם. יכול להיות שמדובר על 400 ערבים בערך. אני מניח, שאפשר להתחיל לארגן את העבודה כך, שבשנה השלישית נגיע לשלב זה שנצטרך להפסיק את העיבוד שלהם.

ברצוני להוסיף עוד שתי הצעות: (א) שתקום ועדה, בהרכב: שר הפנים, שר המשפטים, שר החקלאות, שר השיכון וראש עיריית ירושלים.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

אני מציע עדיין לא להעלות את ההצעה הזאת, הואיל ועלינו עוד לשבת על הניסוח.

שר השיכון ז. שרף:

בקשתי השניה היא לשחרר את משרד השיכון, לתקופה של ששה חודשים עד שנה, מחובת מכרזים על כל השטחים האלה. אם ניאלץ ללכת בשיטת מכרזים, זה מאוד יכביד עלינו. הנה, למשל, אנו מנהלים מו"מ על העברת מפעל טרומי לירושלים למשך ארבע שנים. אבל אם נצטרך להוציא מכרזים, לא נוכל להגיע לידי פעולה. אבל זוהי שאלה משנית.

(עד כאן רשמה ר.ש. - מכאן י.מ.)

שר התיירות מ. קול:

לפני שנה ושלושה חודשים היתה פה ישיבה של הממשלה ואז הוחלט על הפקעת קרקעות. נאמר שזוהי תכנית בערך לחמש שנים לפיתוח. תמכנו בזה, כיוון שאמרנו, במקום לעשות כל פעם קמעה-קמעה צעדים קטנים ותהיינה צעקות, מוטב שתהיה צעקה פעם אחת. דובר על כך, שגם הערבים יוכלו ליהנות מהפיתוח הזה, כי זה יהיה במסגרת של ירושלים מאוחדת, במידה שתהיינה הצעות כאלה. היתה שאלה של יוסף ספיר, וניתנה תשובה ברוח שאמרתי. היה מדובר שזה יתחיל מהר, צריך לגשת לביצוע, להפקעה ולפרסום.

אני רוצה עכשיו לשאול: מדוע עברו שנה ושלושה חודשים ולא ביצעו את החלטת הממשלה שנתקבלה כאן? נדמה לי שהיה מדובר אז על מספר דונמים לא קטן, על מספר מכובד מאד. זה היה כבר תיקון לגבי הצעה קודמת של ועדת השרים לעניני ירושלים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זוהי שאלה?

שר התיירות מ. קול:

אני שואל: מדוע המחדל הזה, שהנה במשך זמן רב כזה הושהתה החלטת הממשלה? איך עכשיו, בתנאים הפוליטיים הגרועים ביותר, כאשר יש שיחות על שלום, אנחנו דנים בענין זה? אני רוצה לדעת מראש הממשלה או ממי שיכול לענות: מי אחראי למחדל הזה שהביאה אותנו למציאות הזאת עם ההפקעה הזאת?

השר י. גלילי:

לפי אחריות קולקטיבית - משה קול.

שר התיירות מ. קול:

השר גלילי, אני חושב ששאלתי שאלה עניינית, ואינך יכול על חשבון זה לענות כפי שענית. אני רשאי לשאול את השאלה הזאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש לי שאלה אליך: כמה פעמים במשך 15 החודשים

שאלת שאלות בענין זה?

שר התיירות מ. קול:

לא שאלתי, כיוון שחשבתי כי הקרקעות הופקעו כבר מזמן. הייתי בטוח שההחלטה בוצעה מזמן. לא עלה על דעתי, שהענין הזה לא בוצע.

עכשיו אני רוצה לשאול - וזוהי שאלה ששר הדתות שאל פעמים רבות, עכשיו אני שואל אותה: האם בקשר לכל התכניות נשאר את המצב בעיר העתיקה בין החומות כפי שהוא עכשיו למעשה, שיש שם רק מוסדות ישיבה, אבל אין שם כמעט חיים של יהודים, של משפחות יהודיות?

השאלה השלישית שלי מופנית לראש העיר של ירושלים או למישהו אחר, שיכול להשיב על השאלה הזאת: איך אפשר לייצר את הגבעה הצרפתית לשיכונים, לוילות, לבית מלון, לגמור כמעט הסכם עם חברה בינלאומית חשובה, ובו בזמן לחתום חוזה - כך שמעתי ברדיו - על הקמת בית חרושת לשריפת אשפה? איך דברים כאלה הולכים ביחד? האם אחרי השערוריות שהיו בחיפה אפשר בו בזמן להקים באותה סביבה וילות ובתי מלון וגם מקום לשריפת אשפה? יהיה לשר הבריאות מה לעשות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

השאלה האחרונה אינה שייכת לענין. אנחנו מדברים

עכשיו על הפקעת שטח.

שר התיירות מ. קול:

השאלה הראשונה היתה במקום?

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש לי ספק. מי שיודע, יענה על הכל.

השר ש. פרס:

אבל בזמן.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

למען הדיוק, לא עברו מאז החלטת הממשלה 15 חודשים. ההחלטה נתקבלה לאחר שקמה הממשלה החדשה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

הדיון היה גם בממשלה הקודמת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

באוקטובר 1969.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אולי היה דיון שלא השתתפתי בו. למעשה, השולחן היה מאוחד לגבי ההפקעה פרט לאיזה קטע שבטל, שביחס אליו היתה אי-הבנה.

בעצמי הבעתי מסקנה לגבי רזרבה לתעשייה וגם לגבי השטח של ארמון הנציב. ברור שאף פעם אין שעה נוחה להפקעות, ביחוד כשמדובר על שטח של 12 אלף דונם. אבל אם היתה שעה לא נוחה מבחינה מדינית, הרי היא השעה הזאת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אתה טועה. כעבור שלושה חודשים יהיה גרוע יותר.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אולי כעבור שלוש שנים יוצר מצב, שאפשר יהיה

לעשות זאת.

אני מסופק אם הפקעה בסדר גודל כזה, עם פתיחת השיחות עם יארינג, לא תתפרש כהתגרות. אני חושב, שגם הערבים שייפגעו מההפקעה, עלולים להגיב ביתר תוקף וכי תהיה להם יותר אוזן קשבת בחו"ל מאשר בכל פעם אחרת. לכן, השאלה של השר קול במקומה עומדת. הפסדנו כמה חודשים טובים שיכולנו לעשות זאת. אמנם גם אז היינו משלמים מחיר בדעת הקהל העולמית, אבל זה היה עובר בפחות נזק.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אם כי גם אז שר הבריאות הקודם עירער.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

בשלב האחרון בועדה הסכמנו, אם כי היו לנו

שאלות.

נראה לי, שעכשיו זה הרבה יותר קשה. הייתי מציע לשקול את זה לכמה חודשים או כהצעה אלטרנטיבית הייתי הולך רק להפקעת הקרקע בסביבת ארמון הנציב. שם השטח כמעט ריק ואין שם שום דבר. אם צריך להתחיל בעבודות פיתוח, איני רוצה לעכב אותן. השיקול שהיה נכון כל הזמן, שאם רוצים להפקיע - מוטב להפקיע הכל בבת אחת - השיקול הזה הפעם פגום. אני יודע מה זה לירושלים, כאשר נתחיל לבנות על 12 אלף דונם. אבל לא זו השעה להפקעה כזו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כאשר יארינג יגיע סוף סוף, אם בכלל יגיע לאיזה דבר, אם יגיע לדון על ירושלים, אז יהיה הזמן הנכון לכך? כמובן אפשר גם לחשוב שיארינג לא יגיע לשום דבר ואז אולי נוכל לעשות זאת.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אבל בדרך יגיע לכל מיני דברים.

השר י. גלילי:

כעבור חודשיים יגידו שזוהי הפרת ה- STANDSTILL.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זה יהיה בניגוד להסכם הכתוב.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מסכים עם דברי השר קול, אבל אני בעד זה שנאשר היום את ההפקעות אולם יש לי אילו הערות.

(א) אני מציע להוסיף את השטח של 140 דונם להרחבת בית העלמין בהר-הזיתים. הצעתי זאת, כאשר הובא הדבר באוקטובר וכן עוד הפעם. הוחלט אז לקבוע ועדה מיוחדת שתעסוק בזאת בגלל הערתו של שר האוצר, שזה יהיה יקר מדי. לצערי הרב, הועדה לא נתכנסה, קודם בגלל מחלתו ואחרי כן בגלל פטירתו של שר הפנים. ביקשתי את מזכירות הממשלה מספר פעמים למסור את הדבר לי או למישהו אחר. אבל לא הצלחתי בזאת, והועדה לא התכנסה. יחד עם זאת אני חושב, שהענין הזה כל כך חשוב ודחוף, שאני מציע לצרף גם ענין זה להפקעה. ביררתי שזוהי ההצעה הזולה ביותר מכל ההצעות. זה נכלל גם במתאר העיר כחלק מבית עלמין, ואני חושב שצריך לעשות זאת.

(ב) אני מציע גם לגרוע שטח אחד, שטח של 100 דונם מהמרכז המסחרי הישן בירושלים. עד כמה שאני מבין, מדובר על שטח יהודי מאוכלס מאד וסמך מאד, כעין שכונה או חצי שכונתון.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

חצי שכונה ועוני כפול.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

השכונה נמצאת סמוך לעיר העתיקה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם שם מוכרח להיות עוני דוקא?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

איננו גרים עדיין בעיר העתיקה. בעיר העתיקה עוני גדול. היא מאוכלסת ב-30 אלף ערבים וב-100-150 יהודים. כל עוד איננו מאכלסים את העיר העתיקה, אני נגד זה שמרחיקים יהודים מסביבת העיר העתיקה. תכנית זו תרחיק את היהודים עוד יותר מהעיר העתיקה.

מבחינה מדינית, אני מוצא את זה לא רצוי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה יעשו שם באותה שכונה? מי יגור שם אחרי כן?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ירחיבו עוד יותר את הפארק ואת משכנות האמנות - דברים שאינם מביאים אוכלוסיה. ואם יבנו וילות, לא יביאו לשם הרבה אוכלוסיה. אין שום דחיפות בדבר הזה. כל עוד אין לנו דירות של יהודים בתוך ירושלים העתיקה ולא בסמיכות אליה, הרי כל הרחקה של מאות ואלפי יהודים מהסביבה ולעשות פס נרחב מאד בין העיר שבין החומות ובין ירושלים החדשה - זה עושה את העיר העתיקה לאותו מושג, שחשבו עליו פעם באו"ם, "קורפוס ספרטי" דה-פקטו, אם לא דה-יורה. אני חושב כי בכל אופן יש בזה חוסר חישוב מדיני עד הסוף, כאשר תבאנה עוד משלחות ותבדוקנה. אני חושב שצריך למהר בתכנית זו.

לכן, אני מציע להוציא את השטח של 100 דונם במרכז המסחרי הישן מהתכנית. זה אינו בוער. אם יבואו יותר יהודים לפנים העיר העתיקה, יחשבו גם על זה. למה צריך בינתיים לחסל עוד שכונה? מספיק שחיסלנו את שכונת ימין משה ועל כל מאה נפשות שהיו גרות שם, גרה עכשיו נפש אחת. מה התועלת בכך שיחסלו עוד שכונה?

ועכשיו שאלה בקשר לקלנדיה. האם התכנית הזאת נותנת אפשרות להרחיב את שדה התעופה?

ועוד מוצעת פה ועדה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

על הועדה לא נדון עכשיו.

שר הסעד י. בורג:

אם יש לי הברירה בין שתי אפשרויות, להיות בעד או להיות נגד, אני בעד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אפשר גם להמנע, אם כי מזה אינן מתווספות

קרקעות.

שר הסעד י. בורג:

אני מדבר עלי. אם יש לי בחירה בין שני הדברים הקיצוניים, אני בעד. אבל גם בהיותי באופן עקרוני בעד, נראה לי שהדבר הוא קצת יותר מדי מכה מאסיבית. מדובר בשמונה סביבות שונות. אני מציע כי נחליט באופן עקרוני בעד, אבל אשר השיכון עוד יבדוק אם צריך לבצע באמת את ההפקעה בכל שמונה הסביבות הללו בבת-אחת, או שמספיק כרגע, בשביל אותם הצרכים שאנחנו רוצים לענות עליהם, נניח לתעשייה ובתי מלון, שנשתמש בזכות ההפקעה שלנו רק לגבי 3-4 נקודות לבד. אני נותן לו את השיקול להחליט.

אבל אני קצת מפחד מפני ההשלכות הבינלאומיות, למרות שאנחנו מוכרחים לעשות זאת, אם אנחנו מוכרחים לעשות. אם אפשר לעשות קצת רידוקציה מהשטח הכללי, כדאי לעשות זאת.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אם כי איני חייב תשובה לשר התיירות, אבל כיוון שעסקתי בזה בתקופה מסויימת, אני חושב שאני יכול להבהיר את המהלכים ואז יתברר לו שהשאלתא שלו בכל זאת לא היתה במקומה.

ההחלטה הראשונה על הפקעה של 3,400 דונם, כולם בדרום ירושלים, נתקבלה ב-29 בספטמבר 1969 בוועדת השרים לענייני ירושלים, שהיה לי אז הכבוד לכהן כיושב-ראש שלה. שר החוץ לא השתתף בישיבה, כי נעדר אז מהארץ. סוכם שאני אבוא אתו בדברים כאשר יחזור ארצה, ואם ירצה לערער מטעמים מדיניים -

יוכל לערער בפני הממשלה.

אבל בינתיים הוגש ערעור על ידי שר השיכון הקודם, מרדכי בנטוב. בעקבות זה נתקיים דיון נוסף, ולא בועדה, אלא במליאת הממשלה ב-12 באוקטובר 1969, ושם שר החוץ הודיע שאיננו מערער ואמר: "אין לי השגות על עצם ההצעה, אבל יש לי כמה מחשבות על שיטות ההסברה וההנמקה", שהוא יביא אותן כאשר ידונו על הענין באופן מסודר. את שר השיכון דאז בנטוב, שלא היה בארץ, ייצג שר הבריאות ישראל ברזילי זכרוננו לברכה.

הממשלה קיימה דיון מפורט בנושא זה וקיבלה החלטה חיובית שאישרה את ההפקעה. המועד שנקבע להפקעה היה ינואר 1970, וזה משום שבצד ההפקעה יש גם להגיש איזו תכנית רעיונית של העיר ופיתוחה לטובת הכלל. העיריה ומשרד הפנים היו זקוקים למספר חודשים של הכנה, בתיאום עם מינהל מקרקעי ישראל. נראה היה שבינואר, אם הממשלה החדשה - זה היה לפני הבחירות - לא תבטל את ההחלטה הקודמת, יבצעו את ההפקעה. נקבע אז דבר, שאיננו בהצעה של היום. איני יודע אם זה נבדק משפטית וגם פוליטית. אז הצענו הצעה, והיא נתקבלה גם על דעת הועדה וגם על דעת הממשלה, ששר האוצר יסמין את עירית ירושלים, ולא את מינהל מקרקעי ישראל, לבצע את ההפקעה. השיקול היה, שמוטב לתת למעשה ההפקעה אופי מוניציפלי ולא אופי מדיני, או נאמר פחות מדיני ויותר מוניציפלי של פיתוח העיר לטובת יהודים וערבים כאחד וכיו"ב.

בינתיים היו הבחירות, והתברר למשרד השיכון ולמינהל מקרקעי ישראל שיש צורך בהפקעות נוספות גם בחלקים אחרים של העיר, כפי שהוצגו על ידי שר השיכון דהיום.

כאשר הענין הובא לראש הממשלה, היא סברה, ולדעתי בצדק - אם להשתמש במימרה של לוי אשכול ז"ל - במקום לקצץ את זנבו של החתול או של הכלב כל פעם קצת, מוטב לקצץ בבת-אחת בחלק העליון ולהכאיב לו בבת-אחת. ואז הובא הענין ב-12 במאי השנה לועדת השרים לעניני ירושלים. הדבר אושר, וגם אושר

לדחות את ביצוע ההפקעה הקודמת עד שמשרד השיכון ומינהל מקרקעי ישראל יביאו תכנית הפקעה שלמה, והמבצע ייעשה במכה אחת.

נכון שאז איש לא שיער כי באוגוסט 1970 נעמוד ערב שיחות בחסותו של יארינג, ואלמלא כן היינו וודאי מבצעים שלבים שלבים, או היינו מקדימים את כל ההפקעה.

עכשיו אני מסכים עם ההערה של שר הבריאות, שמבחינה מדינית היום קשה יותר מאשר היה זה במאי או וודאי קשה יותר מאשר היה זה בינואר, אם כי אני מזכיר לממשלה, כי כאשר דנו בספטמבר על העניין, אמרנו: עכשיו התחיל מושב העצרת, ולא טוב בזמן דיוני העצרת לסבך את עניני ירושלים, ביחוד כאשר הסתבכו אז עניני ירושלים סביב איזה בית מוגרבי ליד הכותל והמשפט על הצתת מסגד אל-אקצה. אמרו אז: המדידות וגם הכנת התכנית יקחו זמן עד ינואר, בדצמבר יילך האו"ם לנוח, נבצע זאת בינואר. אין ספק, שהענין הזה יכביד עכשיו עלינו. אבל אני מצטרף לקריאת הביניים של שר המשפטים, שככל שהזמן יחלוף, יהיה הענין קשה יותר.

איני אומר שזו השנסה האחרונה. יכול להיות שכעבור חודשים אחדים נדון על עוד כבדת קרקע. אבל אני מציע לאשר היום את הצעת ההפקעה ולו כדי להמנע מצרות חמורות ביותר, ביחוד שעם ירדן אין לנו STANDSTILL ואין לנו הפסקת אש הלכה למעשה. ההנמקה של ההפקעה צריכה להיות מוניציפלית. יש להכין מבצע יפה של הסברה. אני יודע, שמשרד החוץ הכין איזה סצנריו.

שר השיכון ז. שרף:

כל זה מוכן.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אגיד לכם עוד איזה דבר. איחוד ירושלים היה המעשה המשפטי היחידי שעשינו בשטחים שמעבר לקו הירוק. ומי שהקשיב לדבריו של המלך חוסיין יודע, שענין ירושלים עומד אצלו במרכז. לי לא איכפת שבדיעבד, יהיה בזה ביטוי נוסף של החלטה נחרצת שלנו, לא לחלק את ירושלים מחדש. לא כל כך ההפקעה, אלא התיאור הדרמטי שמיד הדחפורים עולים על הקרקע. התכנון ייקח שלושה חודשים. אולם מיד נראה שם פיגומים. אני חושב, שזהו דבר חשוב למאבק שיהיה לנו על גורלה של ירושלים. לא בלב קל, גם בידיעה שאנחנו מזמינים עלינו צרות צרורות, נעשה זאת היום ולא נדחה יותר.

השר ש. פרס:

הצרה עם השר שם-טוב, שהוא אומר את הדברים בצורה כל כך נעימה, שאין להתווכח אתו.

שר המטרה ש. הלל:

כך הוא מטפל גם בחולירע.

השר ש. פרס:

על מה יגנו אותנו? על זה שאנחנו רוצים ירושלים מאוחדת? זהו הנושא, שאנחנו מוכנים לספוג עליו כל גינוי וכל צרה שתהיה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הפעם זה יהיה לכל הפחות אמת.

השר ש. פרס:

אני רואה שכבר התחילו להתפרסם דברים בעתון "הארץ". מחר יתפרסם שהממשלה נסוגה. זו תהיה ההזמנה להפעיל לחץ עלינו בענין ירושלים אם ניסוג. זה בדיוק ההיפך מזה.

שר התיירות מ. קול:

עכשיו אני מבין את סיבת ההדלפה.

השר ש. פרס:

סיבת ההדלפה עוד אינה אומרת דבר על המקור.

ביחס לקלנדיה, אני חושב שצריך אולי להרחיב את השטח גם מבחינת שדה התעופה וגם מבחינת איזור התעשייה. מלכתחילה היתה מחשבה בענין זה, אחרי כן ראש העיר בדק זאת והיתה הסתייגות.

מר ט. קולק:

אם רוצים להרחיב את שדה התעופה, הרי כל האדמה היא בשטח הממשל. המושל הצבאי יכול לעשות זאת כל יום בלי החלטת הממשלה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

לא בלי החלטת הממשלה.

מר ט. קולק:

זה לא שייך לירושלים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה מחוץ לתחום שיפוטה של ירושלים.

שר החוץ א. אבן:

אני יוצא מתוך הנחה, כי את הנעשה אין להשיב. על כן, לא נרדף הרבה אם ננתח את העבר על מנת לגלות אם היו תאריכים נוחים יותר על מנת לעשות את ההפקעה. ברור מהסקירה של סגן ראש הממשלה, כי היו מעמדים שבהם הרגישות המדינית היתה פחות ניכרת. הוא הזכיר במיוחד את אוקטובר. אבל ספק אם החיטוט הזה יקדם אותנו.

אם הממשלה תקבל את ההחלטה הזאת, והיא צריכה לעשות זאת ברוח דבריו של סגן ראש הממשלה, תוך הנחה שתהיה סערה מדינית ניכרת, כי נסיבות העיתוי הן כולן שליליות, לאמור העיתוי דוקא ערב חידוש המגע שלנו עם יארינג, כאשר אנחנו חשודים על אי-רצון לחדש את המגע. אני בטוח שאילו היינו כבר שרויים במגע הזה, התהודה על הנושא הזה היתה פחות סוערת מאשר עכשיו. אבל ברגע

שלא ידוע אפילו אם יש לנו מגע בכלל, יתפרש וודאי הענין הזה בקשר ובזיקה לנושא הזה.

מתוך הנחה שאנחנו מוכרחים לבצע את התכנית לגופה, מה היה מקל? היה מקל אילו נקטה הממשלה גישה הדרגתית, אילו קיבלה החלטה עקרונית המכסה את כל השטחים, אבל אילו הסתפקה עכשיו ברישום ב"רשומות" ובפרסום באותו שטח שאפשר לבנות בו, ואילו העדיפות ניתנה לאיזור ארמון הנציב ואולי גם לאיזור של שמאעה. כלומר, ההגיון של כריתת הזנב בבת-אחת הוכח כבלתי יעיל. דוקא חתיכות חתיכות הן יוצאות לפעמים בהרבה פחות בקורת. זהו דבר שהוכח נסיונית. המאסיות של הענין, שזוהי כמעט הרזרבה הנשארת בידי הערבים, המימדים הגדולים, הם אחד הגורמים המצטרפים לחשבון החומרה. לדעתי, זה היה מקל אילו פורסם הדבר פרסום הדרגתי - אני מדבר על הפרסום הרשמי הכולל - ואילו הוחל עכשיו בחלק מן השטחים. אני סבור שהגיונו של השר בורג תופס.

זה היה מקל מאוד אילו נתפרסמה הודעה עקרונית על פיצויים דוקא לתושבי ירושלים הערבים על רכוש שיש להם בצד המערבי של ירושלים. זוהי סוגיה חשובה ומסובכת. אבל עובדה היא, שהערבים אינם באים על פיצויים לגבי הרכוש שלהם בקטמון, במושבה הגרמנית וכדו', אף על פי שהם אזרחים לפי תפיסתנו, ואי אפשר לסדר את זה. אבל כל הודעה על נכונות עקרונית היתה מקלה. זה היה מקל אילו המסבירים לא היו עומדים בפני מצב כזה לפי הסצנריו שהגישו לי. אני מתכוון למצב של פרשת ההפקעות של 1968, שהיהודים קיבלו פיצויים והערבים לא קיבלו. שני ערבים קיבלו פיצויים. לגבי היתר, לא היתה יוזמה מצד בעלי הקרקעות, אבל כנראה שלא היתה יוזמה גם מצד המדינה. עובדה היא, שענין הפיצויים לא סודר. זה היה בהחלט מקל אילו המעשה נעשה ופורסם ככל האפשר מטעם העיריה לאמור: תוך מאמץ לגולל יריעת תכנית פיתוח, וככל שהממשלה בולטת פחות, הצד המדיני בולט פחות והצד הפיתוחי בולט יותר.

אלה הם דברים שהיו מסייעים: הדרגתיות של פרסום וביצוע, הודעה חיובית על פיצויים לערבים בעלי רכוש בירושלים המערבית, ועריכת הפרסום והרישום והסברה ככל האפשר במסגרת עירונית ובמסגרת של תכנית פיתוח.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יש סוג ויכוח שאיננו מסתיים לעולם, אפשר לטעון כך ואפשר לטעון אחרת. הנה למשל ויכוח המתנהל כמה חברים צריכים להיות בועד שכוונה, האם 7 או 12. זה טוען שהמספר של 12 הוא יותר מדי, אף אחד מהם לא יבוא לישיבות. אחר טוען, אם יהיו 7 ואחדים לא יבואו, לא תהיה ישיבה.

אי-אפשר לשאול את החתול איך הוא אוהב שיקצו לו את הזנב. אילו אפשר היה לשאול אותו, וודאי היה עונה שאיננו רוצה בכלל שיקצו לו. שמענו את החשובה שנתן השר אלון לשר קול מדוע לא עשינו זאת בעבר. איני יודע אם זה סיפק את השר קול או לא. אבל הטענה של השר קול, מדוע לא עשינו זאת בעבר, היא בלי שום ספק הוכחה טובה מאד לצד האנשים הטוענים שצריך לבצע עכשיו את הענין. איני יודע אם כעבור חודשיים או שלושה חודשים נעמוד בפני יארינג ונתדיין על ירושלים ונהיה באמצע הענין, ואז פתאום נקפוץ עם ההפקעה - איני יודע מה יהיה אז, איך זה יתקבל. מי שמצפה שתוך זמן קצר ענין יארינג בכלל יתנדף, זה ענין אחר. אני חושב, שאין אנחנו צריכים לצפות לזה, אני חושב שאיננו צריכים לרצות בזאת.

אנחנו יודעים שאנחנו הולכים לעצרת. אנחנו יודעים, שבזמן שיושבת העצרת, אינך יכול לעשות דברים כאלה. ובסופו של דבר כל הזמן, מהיום הראשון שירושלים נכבשה, היה תמיד הויכוח הזה והפרובלמה הזאת סביב כל ענין של ירושלים, אולי נדחה את זה.

זוהי טענה נכונה, שזה מעורר שאלות מדיניות. זה תמיד יעורר שאלות מדיניות. אבל כל הדברים שעשינו אותם בירושלים, נעשו. ואפילו אנשים לא כל כך ידידותיים אומרים, שאי-אפשר לחלק את ירושלים. מה עשינו? עשינו מעשה שלא נעשה. הרסנו את כל המחיצות. לא היתה לנו שום סמכות לעשות זאת. הרסנו אותן והן אינן קיימות. אפילו המתנגדים שלנו אומרים שזה בסדר. כאשר יומיים אחרי שכבשנו את ירושלים בא אלי טדי קולק ושאל: מה לעשות עם הבנינים ליד הכותל, האם מותר לי להרוס אותם? עניתי לו: לדעתי, אסור לך להרוס אותם, אבל אם תהרוס אותם מהר, יהיה טוב. זה המצב.

אני בעד זה שנאשר את הצעת ההפקעה. ישבנו "שבועה נקיים" ביחס לאדמות. הדיון הזה היה כבר בועדת השרים לעניני ירושלים. אחרי כן ישבנו עוד הפעם. למשל, היה שטח קרקע, שביחס אליו היה דיון גדול והיתה דעה, שצריך להפקיע אותו.

שר השיכון ז. שרף:

יש ביחס לזה החלטת ממשלה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

והוחלט שלא להפקיע אותו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין זו רק שאלה מדינית. זוהי גם שאלה אנושית. לכל אחד יש שם חצי דונם או דונם. האם נחליט שתהיה זאת שכונה מעין "יודענריין", שאסור לערבי לגור באותו שטח?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הלכנו בענין זה כפי שהלכנו. אני בעד זה שנעשה

זאת מיד.

עכשיו ביחס להצעות שמציע לנו שר הדתות. הוא מציע שניקח עוד 140 דונם על הר הזיתים, שנגדיל את הר הזיתים בשטח זה. כל האדמות האלה הן אדמות של כנסיות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא, אני בדקתי זאת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

גם האינפורמציה שלי בדוקה. זה מספר א'. מספר ב' - בזמן שהחלטנו להקים את רשות הר הזיתים, החלטנו לצמצם את הר הזיתים, יהיה זה פנתיאון ולא יהיה זה בית קברות רגיל של ירושלים. ביחס לזה יש כבר החלטה של הממשלה הקודמת. סוף סוף, הרי המתים אינם הולכים ברגל לשם. בכל אופן, כך הוחלט בממשלה שזה יצומצם. אמנם אתה הצבעת נגד, אבל נתקבלה החלטה. כולנו צריכים להתרגל שגם החלטה המתקבלת בניגוד לדעתי מחייבת אותי. אי אפשר אחרת.

עכשיו, ביחס לעיר העתיקה. כל החברים שדיברו יכלו לעורר את השאלה הזאת ביחס לעיר העתיקה: מדוע אין הענין מתקדם? עד כמה שידוע לי, היו אלה שדאגו מאד לכך: טדי קולק, שר השיכון, שר האוצר ועבדכם הנאמן. שר האוצר קרא אליו את המנהל ואמר: יש לך תקציב, אני מכפיל לך את התקציב, תעבוד יומם ולילה ובלבד שתאכלס את העיר העתיקה, את השכונה היהודית, "ארד אל יאהוד".

שר השיכון ז. שרף:

אפילו מצאנו הסדר עם הארכיאולוגים שיעבדו כך,

שזה לא יעכב את הבניה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני יודע מה ששרף עשה בענין זה. שר השיכון טיפל בנושא זה כדי שהדבר הזה יתקדם. אני חושב, שאין זה מתקדם די. אני נאלץ לומר, שעשינו את המקסימום כדי לא לפגוע באנשים. אנחנו גם הצענו את ההצעה הזאת, שתקום ועדה בינמשרדית שתטפל בתשלום פיצויים לאנשים ושהדבר הזה יפורסם.

מבחינה מדינית, אני מבטיח לכם שלו יכולנו לא לעשות שום דבר, היה זה נוח יותר.

שר המשטרה ש. הלל:

תלוי מה מבחינה מדינית.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יהיה קשה מאד מבחינה מדינית כאשר המקומות האלה לא יהיו מאוכלסים על ידי יהודים. שרף מדבר על תכנית פיתוח לחמש שנים. אני חושב, שאפשר בענין זה לדבר על כך, שזה יקח פחות זמן. אבל אתם מבינים מה פירוש הדבר להקים עוד 30 אלף יחידות דיור בירושלים ולהוסיף עוד 120-130 אלף יהודים לירושלים? אני חושב שאין נאום מדיני שיהיה משפיע כל כך כמו הוספת מספר היהודים האלה וריכוז המקומות האלה בידי יהודים. אני מציע לאשר את ההצעה שהביא לפנינו השר שרף.

שר המשטרה ש. הלל:

אני גם כן מציע לאשר את ההצעה, לא להוסיף ולא לגרוע ולו מבחינה זו, שכל תוספת וגריעה לא תאפשר לנו לאשר את ההצעה היום. אין לי כל ספק, שכל דחיה, ולו גם חלקית, תכביד עלינו ולא תקל, כאשר נהיה בעיצומו של המשא ומתן עם יארינג. אנחנו נמצאים למעשה בפתיחת המשא ומתן עם יארינג בשלב זה ולא עם המדינות הערביות. אם נבוא ונדבר על הפקעות בירושלים בעיצומו של המשא ומתן, יגידו שאנחנו מפוצצים את כל העניין. אני חושב, שאם קרה כך שלא ביצענו את ההפקעה הזאת קודם לכן, הרי מכל הזמנים שאני יכול לתאר לי, אני חושב כי הזמן הנוח הוא ערב פתיחת השיחות ולא תוך כדי קיומן.

העובדה, שאנחנו נכנסים למעשה לשיחות אלה עם יארינג על מאבק לגבי עניין שכל אחד יודע, שבעינינו הוא חיוני, אני חושב שאולי יש בזה גם דבר אחד לטובה: אנחנו מנסים כל הזמן להגדיר לעצמנו שיש דברים שהם פחות חיוניים ויש דברים, שהם יותר חיוניים, שעליהם אנחנו מתכוונים להתעקש. מה לך מקרה טיפוסי יותר מאשר העניין של ירושלים? אנחנו רוצים שיהיה ברור, גם לנו, ליהודים, וגם לערבים וגם לאלה המנהלים אתם משא ומתן, שיהיה מה שיהיה, לעניין ירושלים אנחנו מתכוונים להתייחס בכל הרצינות. אם מותר להשתמש בהשוואה - כמו שנגיד שבשביל שיחות אלה עם יארינג, לא נרשה הפרה של הפסקת האש, ואם יבוא משהו ויגיד, אם אתם עושים את זאת - זה מקלקל, אנחנו אומרים שאם על ידי זה אנחנו מקלקלים, איננו מוכנים להכנע, כך שאם על עניין ירושלים הדבר הזה יתנפץ, לא תהיה ברירה, תהיה לנו עמידה בדבר הנוח לנו ביותר.

אנחנו חייבים את זה גם לציבור שלנו. בכל זאת אנחנו נמצאים בזמן האחרון באיזו הרגשה, שאין יכולת לבצר את עמדותינו, והיו כל מיני דברים, והיו כל מיני דברים שבהם לא יכולנו לבצר את עמדותינו. בעניין זה יכול להיות שזוהי התחלה של צעידה שלנו לקראת זה, שדברים בעלי חשיבות ממדרגה ראשונה נבצע אותם תוך כדי המשא ומתן ולא נגיד: נחכה עד שייגמר המשא ומתן או עד שיתפוצץ.

אני חושב, שגם מבחינת ערביי ירושלים יש לדבר
הזה איזה חיוב מסויים. לא שזה יעבור בקלות. זה לא יעבור בקלות, זה יגרום לנו
צרות. אבל גם הם נמצאים עכשיו במבוכה. ערביי ירושלים מתחילים להגיד: רגע אחד,
מה הולך פה? מתחילות שיחות, מתחילה התקדמות. חוסיין בינתיים מתחזק, על ירושלים
בכלל אין הוא מוכן לוותר. הוא חוזר על הדבר הזה מדי פעם בפעם. בעצם, זה לגמרי
לגיטימי שערביי ירושלים יגידו: מה מתכוונים היהודים לעשות? האם אתם מתכוונים
להפקיר אותנו או לא? מזה יש שורה של השלכות על דברים מעשיים. אנחנו חייבים
לומר לערביי ירושלים: שלא תהיה אי-הבנה, איננו מתכוונים לוותר על ירושלים לא
בשלב זה ולא בשום שלב אחר מהשלבים הבאים. זה וודאי יגרום לעגמת נפש לערבים,
אלה שקיוו בלבם שהנה זוהי התחלה של הסוף.

עלינו לחשוב עכשיו היטב מה אנחנו עושים כדי
לבצר את העניין שלנו בירושלים. יש גורמים שצריך לעודד אותם. אני רוצה, קודם כל,
לחזק את ההרגשה לעניין ירושלים, כמו שאמרנו וחזרנו ואמרנו שאין כל הרפיה בעמדה
שלנו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין כל צורך לחזק.

שר המשטרה ש. הלל:

אני חושב, שאפשר לחזק מספר גורמים, בין אם הם
תושבי ירושלים ישירים ובין אם לא. בכך הם יראו את העמידה שלנו ברוח טובה. ישנם
הגורמים הנוצריים, שאני חושב שכדאי קצת יותר ללכת לקראתם, להקל על הרגשתן של
הכנסיות השונות, לראות במה אפשר להקל עליהן, במה אפשר לעזור להן.

הייתי אומר, שאנחנו בעצם נמצאים עכשיו, כתוצאה
אולי מהתפתחות מקרית - הרבה דברים קורים בהתפתחות מקרית - בעיצומה של המערכה
על ענין ירושלים, תוך כדי המשא ומתן עם יארינג. אני חושב, שאנחנו צריכים לעשות
זאת היום, אם לא עשינו זאת קודם לכן, ואולי בסופו של ענין יש לזה כרגע ביטוי
לא רק לגבי תוספת שטחים אלה או אחרים לגבי תכנון ושיכון, אלא חיזוק לעמדה
שלנו, שאנחנו חושבים שהיא עמדה לגיטימית וטוב שהיא תוכר והיא תוודע גם לגורמי
חוץ וגם לנו, שביחס לענין ירושלים כל מה שאמרנו כל הזמן, אנחנו מתכוונים לזה
באמת ובתמים. אני חושב, שעכשיו זה הזמן לאשר זאת. אני חושב, שכל אותם
פתרונות הביניים, שכאילו בכך תהיה הקלה, אני מטיל בזה ספק. אם נעשה על שטח
פחות ב-20% מהשטח המוצע, זה לא יעלה ולא יוריד. אני מרשה לעצמי לומר, שגם אם
זה ייעשה על ידי עיריית ירושלים, זה לא יעלה ולא יוריד. אולי צריך היה לחשוב
בכיוון זה קודם לכן. אבל אף אחד לא ישלה את עצמו, שהיה נגרם פחות נזק, בין
ערביי ירושלים או בין המדינות הערביות או אצל יארינג או במועצת הבטחון או אצל
האמריקנים, אילו נעשה זאת על ידי העירייה והיינו אומרים: מה אנחנו יכולים
לעשות, טדי קולק השתולל והפקיע את השטחים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה היה דוקא מתקבל על הדעת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה יעזור כהלים לקרחת.

שר המשטרה ש. הלל:

לאור כל זה אני אומר: בואו נגמור את זה מהר.

השר י. גלילי:

הייתי מסתפק בתרומתי למאמץ הלאומי על ידי "הנאום המזהיר" שיש לי, אבל תדבר עכשיו ראש הממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה כן חשוב או לא חשוב מה היה בעבר, אבל זה לא יעזור לנו אם נתווכח עכשיו על כך מדוע לא עשו זאת קודם לכן. אבל אני בטוחה, שאם לא נעשה זאת היום, הרי כעבור חודשים אחדים נבכה מדוע לא עשינו זאת כרגע. איש אינו יכול לתאר לנו מתי, בעתיד הקרוב לפחות, יהיה לנו נוח יותר לעשות זאת. גם בעבר לא היה נוח, גם בעתיד לא יהיה נוח. אני חושבת, שאנחנו צריכים ללוות את זה באיזה הסברים, שלא יקלו בהרבה, אבל שהם בכל זאת נחוצים.

מכל הדברים שאנחנו אומרים, אין לי כל ספק, שאחד הדברים העיקריים שמתקבלים באמת על הדעת, שזהו זה ושעל זה אין ויכוח, זהו ענין ירושלים. אין האחרים אוהבים את זה - אינם אוהבים; אינם מסכימים - אינם מסכימים, אבל אין ברירה. בכל זאת צריך להיות איך שהוא נסיון להסביר מדוע אנחנו עושים זאת עכשיו, שלא יחשבו שאנחנו עושים זאת להכעיס.

אני מציעה, למשל, שההודעה תהיה: בהמשך להחלטות משיבות הממשלה מתאריכים אלה ואלה, עם גמר הפיתוח של השטח והבאת תכנית הפיתוח, קיבלה הממשלה את ההחלטה הזאת. קודם כל, זה אמת. דנו על זה פעמים אחדות והענין נדחה מטעמים שונים של תכנון ופיתוח, אם כי אולי לא כל הזמן בגלל זה שלא היה תכנון ופיתוח; וצריכים להביא בפני הציבור את כל מה שאנחנו רוצים. אני אומרת שכך נפתור את הבעיה, אבל כך צריך להציג את הדבר. שנית, צריך למצוא איזו דרך לא פוגעת, שזה לא יתקבל כהצטדקות, שיש שטח שלא הופקע ובו יש מגרשים.

והייתי אומרת עוד דבר, וזה לא רק כדי לייפות את הדבר, אלא אני חושבת שזה נכון. אין זה מתקבל על הדעת, שערכים לא יוכלו לבנות באותו שטח.

שר השיכון ז. שרף:

להיפך, אנחנו נגיד שנבנה גם בשכיל הערכים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בדיוק. אני רוצה את ה"להיפך", אבל שזה יובלט בצורה מסודרת שיש שטחים קטנים, שלא עלה על דעתנו להפקיע אותם, והם חופשים. ואז יהיה ברור לגמרי שנדאג לזה, שגם ערכים הזקוקים לשיכון יוכלו להשתכן שם.

אני בעד זה שיוגד איזה דבר על תשלום פיצויים לערכים. הם אינם באים לדרוש - אינם באים לדרוש, אבל שיוודע ברבים, שיש מצדנו נכונות לשלם להם פיצויים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לתושבי ירושלים בעד הרכוש שיש להם פה?

שר המשטרה ש. הלל:

בעד ההפקעה הזאת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ישנה תוספת להצעה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

גם על זאת אני חושבת. איני יכולה לשאת את הדבר הזה, לא רק מבחינה מדינית. אין לשאת את הדבר הזה, שיש ערבים הגרים במזרח ירושלים, וערבי כזה בא לרוממה או לשכונה אחרת והוא רואה את הבית שלו והוא מתפקע ואין משלמים לו פיצויים. לא נשמע כדבר הזה. אי אפשר לשאת את זאת, גם בלי כל דבר מדיני ובלי שום דבר אחר.

איני יודעת מאיזו בחינה התכנון מוכן. אבל לו אפשר היה לתת איזו סקיצה של מגורים עם בתי ספר וכדו', היה טוב.

שר השיכון ז. שרף:

זה ישנו בתכנית המתאר של ירושלים. זה הופקד לפני חודש וחצי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה יפה מאד. יש להשתמש בזה ולא רק שתבוא פתאום "הפצצה" של הפקעת קרקעות, אלא יבוא עם הכל מסביב, ויש בזה אמת, שהשטח הזה נחוץ לפיתוח ירושלים, וכן להביא לידיעת הציבור כל מה שיהיה על השטח הזה, גם בשביל יהודים וגם בשביל ערבים. לא קראתי את הכל. אבל אומרים, שמאות צעירים בני ירושלים עוזבים את העיר בגלל מצוקת הדיור. אני בטוחה, שיש מצוקת דיור גם בין הערבים בעיר העתיקה. לכולם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

והם אינם עוזבים את ירושלים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

עד כמה שאפשר, יש להגיד מה שאנחנו ממילא חושבים לעשות עם התכנית הכוללת. אין כל ספק, שתהיינה צעקות. אבל אין ברירה. אם שיחות יארינג תמשכנה, אין לי ספק, שתמיד נימצא באיזו נקודה, שיכול להיות שכולנו נגיד: דוקא עכשיו לעשות את זה. נחכה קצת. זה כבר מאוחר מדי. אבל נדמה לי, שלחכות עוד קצת, זה מעבר לכל תהליך נפשי. עכשיו יכול גלילי לנאום את הנאום שלו.

השר י. גלילי:

תרמתי אותו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ההודעה על ההפקעה וודאי לא תבוא הערב. תקוע בא הנה להתיעצויות. הוא חוזר לניו-יורק. אפשר יהיה לעשות זאת 3-4 ימים לאחר שיחזור. מה יכול להיות? יארינג יחשוד בתקוע שלשם כך בא לירושלים?

השגריר י. תקוע:

הוא חושד בי בלאו הכי.

שר השיכון ז. שרף:

יש לפרסם זאת הלילה. אנחנו חוששים כי מהדיון הזה יודלפו דברים ואז נצטרך להתחיל להסביר ולתקן. אני מציע להקדים את שובו של תקוע, ירושלים שווה זאת.

שר החוץ א. אבן:

כבר פורסם משהו, ומוטב שהחלטה שלנו תתפרסם היום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מצטערת, שהרבה דברים חיוביים לא אנחנו קובעים, אלא ארבעה עתונאים.

מר ט. קולק:

אעיר שתי הערות. פה מדברים כל הזמן על האימפליקציה הבינלאומית. אני רוצה רק שתדעו, שתהיה לזה אימפליקציה גם ביחסים בתוך ירושלים, כי זו תהיה מכה קשה לערביי ירושלים. למעשה, אנחנו לוקחים 25% של כל הקרקע של מזרח ירושלים.

שר השיכון ז. שרף:

20%.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

פחות.

מר ט. קולק:

איני אומר זאת כדי לדבר נגד ההצעה, אלא לזרוק אור על העניין, שגם זוהי חזית.

הערה שניה - רציתי לומר לשר הדתות, שהתכנית של הפקעת המרכז המסחרי, ששם נמצאים 300 בתי עסק וגרות 300 משפחות, הגשמת התכנית תביא לידי כך, שיגורו שם יותר יהודים ולא פחות יהודים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע להצביע קודם כל בעד הצעת התיקון שלי. אם היא תידחה, אצביע בעד ההצעה כפי שהיא.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מציע לא להצביע. נוצרה כאן הסכמה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

מדוע לא להצביע?

האם ההחלטה חלה גם על מינוי ועדה לתשלום פיצויים? לוועדה זו מוצע גם נציג משרד הפנים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני מציע להצביע על ענין ההפקעה.

שר התיירות מ. קול:

כתוב שבועדה לתשלום פיצויים יהיו נציגי שר האוצר, שר המשפטים ומינהל מקרקעי ישראל.

שר השיכון ז. שרף:

בועדה לתשלום פיצויים אין צורך בנציגי שר הפנים ושר השיכון. הצעתי ועדה שתחיש את האישורים. אומר היועץ המשפטי, שנחוצים לו עוד איזה ימים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי בעד ההצעה כולה על הפקעת השטחים?

מ צ ב י ע י ס.

מ ח ל י ט י ס :

(א) (ב-11 קולות) להסמיך את שר האוצר להפקיע, באמצעות מינהל מקרקעי ישראל, את השטחים המפורטים להלן:

1. שטח של 470 דונם בנווה-יעקב;
2. שטח של 4,840 דונם בצפון-מערב ירושלים (איזור נבי-סמואל);
3. שטח של 2,240 דונם בדרום-מזרח ירושלים (איזור ארמון הנציב);
4. שטח של 1,200 דונם בקלנדיה;
5. שטח של 130 דונם בשכונת שמאעה;
6. שטח של 2,700 דונם בדרום-מערב ירושלים (איזור שועפאת);
7. שטח של כ-600 דונם באיזור רמת-רחל;
8. שטח של 100 דונם במרכז המסחרי הישן בירושלים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי נגד? אין מתנגדים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע: (א) להוסיף 140 דונם להרחבת בית הקברות בהר-הזיתים; (ב) להוציא את שכונת שמאעה ואת המרכז המסחרי הישן בירושלים מכלל השטחים המופקעים.

מ צ ב י ע י ס.

2 קולות בעד ההצעה להוסיף 140 דונם להרחבת בית הקברות בהר-הזיתים ולהוציא את שכונת שמאעה ואת המרכז המסחרי הישן בירושלים מכלל השטחים המופקעים.

השר ש. פרס:

שיהיה ברור על זה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

ברור שנמנענו מהצבעה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה היה לעיני כל.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

להזכיר את ההחלטה הקודמת. ברור שהובטח כי לאחר
ההפקעה, לא יוקחו בתים של הערבים.

שר השיכון ז. שרף:

הודעתי שלא ניגע בבית של ערבי, פרט למקרה אם

יהיה צורך לסלול כביש.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

לא יורידו איש מעיבוד חקלאי.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מציע להוסיף לוועדה לענייני פיצויים את היועץ לענייני ערבים במשרד ראש הממשלה.

מ ח ל י ט י ם :

ב. לפטור את משרד השיכון מחובת מכרזים, למשך שנה, לגבי הבניה בקרקעות הנזכרות בסעיף א'.

ג. למנות ועדה בינמשרדית לתשלום פיצויים לבעלי זכויות במקרקעין שהופקעו בירושלים, בהרכב:

1. נציג שר האוצר - יו"ר;
2. נציג שר המשפטים;
3. נציג שר הפנים;
4. היועץ לענייני ערבים במשרד ראש הממשלה;
5. נציג מנהל מינהל מקרקעי ישראל;
6. נציג ראש עיריית ירושלים.

הועדה הבינמשרדית תרכז בידיה את כל הפעולות הקשורות בתשלום פיצויים לבעלי זכויות במקרקעין, אשר מקרקעיהם הופקעו בירושלים אחרי מלחמת ששת הימים.

סמכותה של הועדה להגיע להסדר מוסכם עם בעל מקרקעין באשר לסכום הפיצויים ולמטרה זו:

- א. תיזום מגעים עם בעלי רכוש כדי להגיע להסדר בקשר לתשלום הפיצויים.
- ב. תרכז את הפעולה המינהלית בלשכה מיוחדת שתוקם למטרה זו ע"י מינהל מקרקעי ישראל במזרח ירושלים.
- ג. תעבד כללים על פיהם ייקבע סכום הפיצויים.
- לצורך עבודתה והחלטותיה, תוועץ הועדה באופן שוטף עם השמאי הממשלתי הראשי, אולם הועדה תהיה מוסמכת לחרוג מן ההערכה של השמאי אם דרוש ומוצדק הדבר לדעתה בנסיבות הענין, כדי להגיע להסדר מוסכם עם בעל הזכות במקרקעין.
- החלטת הועדה תשמש אסמכתא לתשלום מידי של הפיצויים מתוך קרן שתועמד לרשות מטרה זו ע"י החשב הכללי, ואשר תכיל בשלב ראשון סך 2 מיליון לירות.

903. דו"ח הועדה אשר נתמנתה על ידי ראש הממשלה למען מציאתו וקביעתו של מקור השיבושים ביחסי העבודה בנמל אשדוד

ראש הממשלה ג. מאיר:

לפי דרישת השר קול, נדחה הדיון על דו"ח הועדה לשבוע זה. ההמלצות האלה מתגלגלות אצלנו כבר שבועות אחדים. בריאות אינה מתווספת על ידי הדבר הזה.

השר י. גלילי:

האם אפשר לקבל את הערות ההסתדרות, שהחלטנו לשלוח לה את דין וחשבון הועדה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי קיבל הערות אלה?

שר התיירות מ. קול:

הוחלט למסור העתק מדין וחשבון הועדה גם לרשות הנמלים.

אני יודע, שתפקידה של הועדה היה לא קל, והמצב בנמלים איננו קל. לא פעם אחת עסקנו בזאת. אבל יש לי הערות אחדות.

בדרך כלל, יש פה רצון לאזן את האשמים במצב בנמל אשדוד. אני בא לשקול עכשיו אם האיזון הזה צודק בכל או אינו צודק. אי אפשר בדברים כאלה לצאת תמיד צודק לגמרי.

אבל יש לי משהו להעיר לגבי פרק 5 בעמוד 9, "חוק רשות הנמלים, תשכ"א-1961". כאשר קוראים את הקטע הזה, מתקבל רושם די כבד לגבי מסקנות הועדה. מצד אחד נאמר פה: "אולם ניתן להניח, שלא תמיד חופפת מדיניות הרשות את מדיניותה הכלכלית של הממשלה". הרשות מייצגת את משרדי הממשלה, ואם כן נדמה לי, שזוהי אמירה די קשה. מי שקורא את כל הקטע הזה, מתקבל אצלו הרושם ממה שכתוב אחרי כן, שאמנם הרשות צריכה לשמור על המדיניות הכלכלית של הממשלה, שאמנם היא צריכה לפעול לפי המדיניות הזאת ושלא תהיינה חריגות, וכמובן שיש לזה השלכות, אבל יחד עם זה, רשאית הממשלה להיות שותפה בהכרעות של הרשות. וניתן להבין שאפשר גם לחרוג מן המדיניות הכלכלית של הממשלה, כלומר שיקולים שונים צריכים להשפיע, צריך לשמור על המדיניות הכלכלית של הממשלה, אבל מותר גם לחרוג ממנה אם חושבים שזה נחוץ וזה טוב.

לאור הנסיון המר שהיה לנו בעבר, כשהיה טיפול בענייני נמל חיפה ואז אושרו שם העלאות, והיה אז ויכוח אם ההעלאות היו בסדר גודל של 29% או בסדר גודל של 46%, וזה לא היה לגמרי תואם את המדיניות הכלכלית של הממשלה - מה שנאמר בפרק זה נותן למעשה פתח לאפשרות ללכת בדרך זו הלא טובה, שהלכו בה בעבר מתוך שיקולים שונים ומתוך לחצים שונים. איני יודע איך אפשר, מצד אחד, לקיים את המדיניות הכלכלית של הממשלה, את מדיניות השכר של הממשלה ומצד שני, להתחשב בכל מיני גורמים.

עכשיו אני בא לפרק ההמלצות, ובסעיף 1(ב) כתוב לאמור: "הרשות רשאית לאצול למנהל הרשות, למשנהו ולמנהלי הנמלים כל סמכות מסמכיותה, למעט הסמכות לקביעת כללים ותקציבים ולמינוי מנהל הרשות, משנהו ומנהלי הנמלים וכן היא רשאית לאצול לכל אדם אחר הסמכיות הדרושות לו לביצוע תפקידיו לפי פקודת הנמלים או לפי כל דין אחר, הכל לפי הענין. אנו מציעים להגביל את הסמכות הזאת של הרשות על ידי כך, שייקבע בסעיף 29(ב) כי אצילת הסמכיות טעונה אישור שר התחבורה".

מה שמוצע פה זוהי למעשה הפיכת רשות הנמלים למחלקה במשרד התחבורה. אם הרשות צריכה לבוא בכל פעם לשר התחבורה ולקבל ממנו רשות אם היא רוצה לאצול מסמכיותה למנהל רשות הנמלים או למישהו אחר, הרי למעשה אין זו רשות עצמאית. האם יעלה על הדעת, שאם רשות השידור רוצה לאצול סמכיות למנהל רשות השידור, תצטרך לבוא ולבקש רשות ממישהו?

השר י. גלילי:

איזו השוואה היא זו?

שר התיירות מ. קול:

רוח החוק אומרת, שזו תהיה רשות עצמאית. למעשה, הופכים אותה על ידי ההצעה הזו למחלקה של משרד התחבורה.

השר ש. פרס:

מה הרע בדבר?

שר התיירות מ. קול:

זה נוגד את רוח החוק.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מציעים תיקונים לחוק.

שר התיירות מ. קול:

מה שמוצע כאן הוא להוציא מן החוק את נשמתו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

את הנשמה היתרה.

שר המשטרה ש. הלל:

יש הרבה חוקים, הנותנים רשות לשר לאצול מסמכותו לאחרים מבלי לבקש רשות מהממשלה.

שר התיירות מ. קול:

אם רשות הנמלים תצטרך, בבואה לאצול מסמכיותיה למנהל נמל, לפנות בכל פעם לשר התחבורה, כדי לקבל רשות על כך, הרי הרשות חדלה להיות רשות. אתם רוצים בצורה אינטליגנטית לעשות ניתוח בחוק, שהרשות תחדל להיות רשות, שהיא תהיה רק מחלקה במשרד התחבורה, תבואו ותציעו שהממשלה תביא הצעה לכנסת לבטל את חוק רשות הנמלים, כי משרד התחבורה יוכל לנהל את הענינים בנמלים טוב יותר מאשר רשות הנמלים. למה לעטוף את הענין הזה בצמר גפן?

ובסעיף ד' באותו פרק ראשון כתוב: "כיום אין לשר התחבורה סמכות לדרוש מן הרשות כי תעלה על סדר יומה נושא זה או אחר הנראה לשר כבעל חשיבות, לאור מעמדו לפי סעיף 68(א) הנ"ל. אנו מציעים כי תנתן סמכות לשר התחבורה לבקש מהרשות להעלות לדיון נושא שהוא בתחום סמכיותיה".

הפנייה הזאת משונה מאד, כי נדמה לי שלשר התחבורה יש נציג ברשות הנמלים. כל חבר ממשלה, שיש לו נציג ברשות הנמלים, יכול לפנות לרשות ולבקש להעלות על סדר יומה של הרשות נושא זה או אחר הנראה לו כבעל חשיבות. מי היא הרשות בכלל? האם זהו איזה גוף אנונימי? אלה הם נציגים של משרדי הממשלה.

השר י. גלילי:

אם כן, מהי העצמאות שלהם?

השר ש. פרס:

אם כן, יש סתירה בדבריוך.

שר התיירות מ. קול:

ברגע שאתה ממנה אותם, הם נעשים עצמאים. כך למשל ביחס למנהל רשות השידור. הממשלה מחליטה למנות אותו, אבל לאחר שהיא ממנה אותו, הוא עצמאי. אין אתה בעל בית על אנשי רשות השידור, הם עצמאים לפי החוק. זה טוב או לא טוב, אבל זוהי המהות של החוק הזה. למעשה, רוצים כאן לשנות את הדבר באופן יסודי ומהותי.

בעיני זה נראה טבעי מאוד, ששר התחבורה יכול לדרוש העלאת דיונים ברשות על נושאים הנראים לו כחשובים. משונה הדבר, שעד עכשיו לא היה כך. איך זה יכול להיות, שכיום אין זה כך? הרי יש לו נציג שם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל הנציג שלו הוא רק אחד מבין כולם, ואין לו סמכות יתר מאשר למישהו אחר.

שר התיירות מ. קול:

אינו יכול לדרוש דיון?

ראש הממשלה ג. מאיר:

לדרוש הוא יכול, אבל זה יכול שלא להתקבל.

שר התיירות מ. קול:

גם פה לא נאמר שזה יתקבל. הוא יכול לדרוש. אבל הרשות היא עצמאית. אם לא, למה לקיים רשות?

אני מתנגד להצעת ההסתייגות של השר שם-טוב. אני חושב, שהיה לנו מספיק נסיון. פעם היו הצעות כיצד להפעיל את הנמלים בשעת חירום. לא פעם עמדנו במצבים של שעת חירום. אני מתפלא רק שלא מוצע באופן ממשי איך לעשות זאת. האם יש להביא את זה לכנסת בדרך של חקיקה, או יש לעשות זאת בדרך אחרת? פה אין שום רמז לכך. האם הממשלה תעשה זאת? אבל צריך להציע איזו הצעה בנידון זה איך הממשלה תעשה זאת.

אני, כמובן, חושב שצריך להיות שיתוף פעולה רב וחשוב בין רשות הנמלים ובין ההסתדרות. ויש פה הערות, שההסתדרות צריכה להתחשב בהן. העובדה, שאין ועד עובדים אחד לכל הנמל - אני יודע בכלל איזה מקום עבודה יכול לשאת כדבר הזה.

שר השיכון ז. שרף:

מצב כזה ישנו בהרבה מקומות.

שר התיירות מ. קול:

בשביל הנמל זוהי קטסטרופה. אתה יכול לגמור עם חמשה ועדים ואחרי כן יבוא הועד הששי, שהוא ועד קטן, והוא ישבית לך את כל הנמל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם כן אתה מקבל את ההמלצה הזאת?

שר התיירות מ. קול:

כן. אני מקוה, שההסתדרות תקבל אותה. זה עוד יותר חשוב לאור הנאומים של מזכיר ההסתדרות, שבאו אחרי פרסום הדין וחשבון של הועדה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם נדון פה על נאומיו של מזכיר ההסתדרות?

שר התיירות מ. קול:

היתה ועדת שרים. היא פירסמה מסקנות. לפני פרסום המסקנות, בזמן פרסום המסקנות ואחרי פרסומן, נואם מזכיר ההסתדרות כל הזמן, והדבר היחידי שהוא אומר: לפטר את מנהל רשות הנמלים?

השר י. גלילי:

הוא עצמאי לפחות כמו מנהל רשות הנמלים.

שר התיירות מ. קול:

ומה יאמר אם מישור יגיד, הכל יהיה טוב בהסתדרות

אם יהיה מזכיר אחר להסתדרות?

השר י. גלילי:

גם זה מותר לומר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

נאומי מזכיר ההסתדרות אינם על סדר היום.

שר התיירות מ. קול:

הם מסיתים את הפועלים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש לך נציגים בועד הפועל של ההסתדרות, תן להם

הוראות להגיד זאת שם.

שר התיירות מ. קול:

זה לכל הדעות ארגון עצמאי.

שר המשטרה ש. הלל:

בינתיים מזכיר ההסתדרות רוצה לפטר את הנציג

שלו.

השר ש. פרס:

זה אחד הדברים היסודיים ביותר, אחת הבעיות בממשל: האם לעשות AGENCIES עצמאיות או לא? ארה"ב עשתה הרבה AGENCIES וכל סמכות שאני מכיר יוצאת נגד זה, הן מבחינת הפילוסופיה שבדבר והן מבחינת הפרקטיקה. במקרה התעניינתי בנושא הזה.

אני רוצה להגיד למשה קול: מעולם לא תפסתי מה הייחוד שברשות הנמלים. מדוע לא צריך למשל לעשות רשות לנמלי תעופה?

שר התיירות מ. קול:

באמת הצעתי הצעה כזו.

השר ש. פרס:

ומה ההבדל בין נמל תעופה לבין רכבת? אתה יכול לעשות שורה של רשויות ואז לממשלה לא תהיה כל יכולת של קואורדינציה ואז אתה OUT OF THE BUSINESS. האם אנשי רשות הנמלים או מנהל רשות הנמלים הם אנשים נבחרים? ממה נובעת סמכותו של מנהל רשות הנמלים? האם לא מהזרוע המבצעת של הממשלה? איני מדבר על איש הממלא את התפקיד. אני יכול עוד להבין ענין רשות השידור. זוהי רשות לדיווח ידיעות. זהו ענין פוליטי, ואין הממשלה יכולה לארגן שידור ידיעות. אבל שהנמל יעבוד בסדר, זוהי בעיה מבצעית. מדוע משרד ממשלתי לא יוכל לעשות זאת? ואם רשויות - מה הבעיה לארגן כך את המסים ואת הדואר? תהיה רשות לכל משרד ממשלתי.

אם איני טועה, הוקמה רשות הנמלים בגלל דרישה

שבאה מבחוץ ולא מבפנים.

שר החוץ א. אבן:

הלוואה מאת הבנק העולמי.

השר ש. פרס:

אם הבנק העולמי ביקש פעם שתוקם רשות הנמלים, צריכה כל חוקת ישראל לקפוץ אחריה ולומר אמן? מה ההגיון שבזה? מה הייחוד שברשות הזאת? מה הקדושה שבדבר? איני מדבר דבר נגד איש ואיני מדבר נגד מנהל רשות הנמלים. אני מדבר על העקרון.

שר התיירות מ. קול:

תציע לבטל את הרשות.

השר ש. פרס:

אפשר להציע לכנסת לחזור לעצמאות. אלה שעשו את חוק רשות הנמלים בשעתו לפי דרישת הבנק העולמי, יכולים עכשיו להציע לשנות זאת. מה הקדושה שאתה רואה בזה? מה ההגיון שבזה? איני מדבר עכשיו על שום חסרונות של איש. איני מחלק ציונים למישהו. יש חלוקת עבודה: ישנה רשות מבצעת והיא מבצעת את העבודה בדרכים הנראות לה. יש גם מקום לרשות מדווחת - רשות השידור. הרשות המבצעת היא ממשלת ישראל, והיא מיוצגת בנושא מסויים על ידי שר התחבורה ובנושא אחר על ידי שר החינוך והתרבות וכו'.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

עד עכשיו לא הבינתי מדוע אתה נגד הרשות. עכשיו אני מבין, עוד מעט תהיה שר התחבורה.

השר ש. פרס:

הייתי גם נגד זה להיות שר התחבורה. כל השנים אני שואל את השאלות האלה בשקט. עכשיו אני שואל אותן בקול. אין הגיון בדבר. אם פעם הבנק העולמי דרש את זאת, זה יהיה קדוש למפלגות בישראל?

שר התיירות מ. קול:

לא דיברתי על הענין מבחינה מפלגתית.

השר י. גלילי:

אני לא שוכנעתי להצביע בעד אישור הדין וחשבון הזה, כיוון שבמידה שהדברים ידועים לי, הם אינם ידועים לי במידה מרובה, אבל הם ידועים לי במידה מספקת, כדי לא לראות בהמלצות אלה פתרון לבעיה העומדת על הפרק. בהמשך למה שאמר שמועון פרס, ואם כי זה איננו נוגע לתיק שאני ממונה עליו, הרי עלי להזכיר, שבן-אהרן היה אחד השושבינים של רשות הנמלים. הוא היה אז בטרנס של רשויות. היו לו עוד כמה הצעות על רשויות.

שר המשטרה ש. הלל:

אחרי כן יהיה צריך להקים את רשות הרשויות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ובפרקי אבות כתוב: אל תתוודע לרשות.

שר השיכון ז. שרף:

יש גם פירוש לכך.

השר י. גלילי:

בכל אופן בהקמת רשות יש ענין של אמינות הציבור, שיתוף כל נציגי הציבור, אבחנה בין מוסד לבין חרות הבקורת והויכוח וכיו"ב. יש גם הקפדה רבה על מועצת השוק. אין היא ממונה ע"י נציגים של משרדים בלבד. אין לזה כל השוואה עם רשות השידור. התחיל אצלנו פולחן גם בע"מ לגבי מוסד כמו רשות השידור. אינני גורס אותו בשום פנים ואופן לגבי רשות הנמלים. יכולתי להבין שאחד הטעמים לזכותה של רשות הנמלים הוא דרגת תיאום אחרת עם הציבור ועם ההסתדרות. היו גם שנים טובות של תיאום בין הרשות ובין ההסתדרות.

אני מציע שנבחר בוועדת השרים שהיא תלמד את חוק רשות הנמלים מיסודו ותביא לנו המלצות אם הרשות בכלל נחוצה.

שר המשטרה ש. הלל:

באותה הזדמנות?

ראש הממשלה ג. מאיר:

לזרוק את הרשות הימה.

השר י. גלילי:

הנה ישבנו חודשים רבים על תיקונים בחוק רשות השידור וסיימנו את הדבר הזה לשביעות רצונם של כל הגורמים שהיו את הועדה הבוחנת. אחרי כן בא העניין לכנסת. החוק הזה של רשות הנמלים הוא משנת 1961. הגיע זמנו לבחינה. שמא תעלה הבחינה הזאת גם הבחנות רדיקליות יותר לגבי תיחום הסמכויות. הועדה עסקה בזאת ברגע של חירום ומשבר. כדאי לנו להקדיש לזה 3-4 חודשים נוספים לוועדה, שתביא את המלצותיה לממשלה. אינני רואה בהמלצות אלה פתרון למצב הקיים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הועדה הזאת נתמנתה כדי להביא לפתרון של יחסי עבודה, אם אפשר, ליחסי אנוש בנמלים. אי אפשר להגיד, שהנמלים הם המקום השקט ביותר במשק המדינה. אני בטוחה שמינוי ועדה עכשיו, שתצטרך לעבוד עוד 3-4 חודשים, יהיה סיגנל לכך שכל השריפה תתחיל מחדש.

השר י. גלילי:

בהמלצות אלה אין לכבות שום שריפה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אינני יודעת. אולי אין בהן תיקון רדיקלי. אבל אני רואה את החיוב בדבר הזה שתנתן יתר סמכות לשר התחבורה, זאת אומרת יתר סמכות לממשלה, בניהול הענינים בנמלים. אין זה פותר את כל הבעיות. אני ודאי אהיה האחרונה ביניכם שאעמוד דום בפני כל רשות. אף פעם לא יכולתי להבין מדוע גוף נבחר הוא פחות נאמן לציבור מאשר מישור, שהוא במקרה יכול להיות איש נפלא, אבל שאין הוא עומד בבחירות ואין הוא חייב דו"ח לציבור. הוא יכול להיות טוב ויכול להיות לא טוב. אינני מדברת עכשיו על אישים. אבל אני בטוחה, שבין אם זה יהיה לגופו של הענין או לא, עצם הדבר שהממשלה תחליט עכשיו לבחור עוד ועדה שתתחיל לבחון את הדבר במשך חודשים רבים, שזה יהיה סימן לכל מי שמעורב בענין הנמלים, שניתן דרור לכל.

השר ש. פרס:

לשערויות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אינני רוצה לומר לשערויות, אבל כל המגיפות שהיו בנמלים ושעוד עלולות להיות. אולי המסקנות האלה יכניסו עוד קצת שקט בנמלים.

קודם כל, אין כאן ענין של בחינת רשות הנמלים כשלעצמו. אמנם יכולה להיות בענין זה החלטה עקרונית של הממשלה שהיא מבטלת את רשות הנמלים ומציעה להעביר את הנמלים לטיפול בממשלה ע"י שר התחבורה. במקרה כזה צריך ללכת לכנסת ולבקש ממנה לבטל את החוק הקיים בענין רשות הנמלים.

במסקנות שלפנינו לא מדובר על הענין של החוק. ישבה ועדה, עשתה עבודה די רצינית, שמעה הרבה עדים מכל הצדדים והגיעה למסקנה, שהיא ממליצה על תיקונים אחדים. תיקונים ביחס לרשות הם בידינו ובידי הכנסת; המלצות להסתדרות אין הכנסת יכולה לקבל אותן. נקווה שההסתדרות תקבל אותן. שמעתי שלא היתה בכל אופן תגובה רשמית מצד ההסתדרות. החלק ההסתדרותי של ההמלצות אינו לא בידינו ולא בידי הכנסת. החלק הממלכתי - כן. תהיה דריסת רגל לשר התחבורה ברשות הנמלים.

מה זאת אומרת, שבכל פעם יצטרכו לבקש רשות משר התחבורה? כמה פעמים בשבוע מחליט מנהל רשות הנמלים לאצול מסמכותו למישהו? אולי פעם בשנה או פעמיים בשנה. כאשר יצטרך לאצול מסמכיותו למנהל נמל אילת או נמל אשדוד, יבוא לשר התחבורה ויציע מועמד. או שהמועמד יתקבל ע"י שר התחבורה, או שהשר יגיד: איש זה אין לו לפי דעתי הקווליפיקציות הדרושות לעשות עבודה כזאת. יחפשו אז אדם אחר. מה כל כך רע בדבר הזה? אינני מתחילה להבין. אני משוכנעת כי דחיית המסקנות האלה ע"י הקמת ועדה חדשה תביא לידי התפוצצויות מיידיות בכל החזיתות, גם מטעם ההסתדרות וגם מטעם הפועלים.

השר י. גלילי:

אם זוהי הדאגה, אפשר לאשר את הדו"ח הזה ולבחור

ועדה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אולי, אבל לא מיד. אציע קודם כל לאשר את הדו"ח הזה, להביא איכשהו לאיזה סימן של רגיעה וכעבור חודש או חודשיים, אפשר להעלות הצעה אחרת. איש אינו מונע מאתנו לקבל החלטה להביא הצעה לכנסת לבטל את חוק רשות הנמלים או לבחור ועדה, שתבחן את החומר הזה. בכל אופן, דבר אחד אי אפשר להגיד על פועלי הנמל ועל כל אלה שמעורבים בענייני הנמלים, שאין להם שכל. אם נקבל את

הדו"ח ומיד נבחר שוב ועדה אחרת, הם יגידו: אם כן, למה לנו לקבל את ההמלצות האלה?

השר י. גלילי:

פועלי הנמל הם מסוג הפציינטים, שאספירין אינו

משפיע עליהם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אולי גם דברים חריפים יותר לא ישפיעו עליהם.

אבל מה אפשר לעשות?

שר התיירות מ. קול:

הם מקבלים עידוד מהועד הפועל של ההסתדרות.

שר השיכון ז. שרף:

כל מה שרציתי לומר, היה בתוך דבריך.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מצטרף להסתייגות של שר הבריאות לגבי סעיף 6. סעיף זה מדבר על אמצעי חירום. אנחנו עומדים אחרי נסיון מעניין מאד בנושא זה באנגליה. היתה שם שביתה בנמלים. הממשלה השמרנית החזקה, אשר ביקרה את ממשלת הלייבור את היד הרכה שנקטה ביחסי עבודה, הכריזה באמצעות הפרלמנט על מצב צבאי, גייסה כוחות צבא ולא הפעילה אותם. אחרי כן מינתה ועדה שבדקה את הענין, ונתנה לפועלים מה שנתנה. אינני אומר שצריך תמיד לתת לפועלים מה שהם תובעים, ודאי לא

כשאין זה מגיע להם. אבל סעיף 6 זה, כאמצעי חירום לא יועיל, אלא יש בו כדי ליצור עימות ישיר בין חיילים לבין פועלים. נדמה לי שזוהי רק כאילו הקלת המלאכה. זה עושה רושם של עוצמה, אבל זה לא יעמוד במציאות.

השר ש. פרס:

גם אני אינני מתאר לי שצריכים להשתמש בחיילים לשם כך. אבל יש הבדל בינינו לבין אנגליה: אנחנו במצב חירום, במצב מלחמה. טוב שיהיה בידינו האמצעי הזה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל השר שם-טוב אינו אומר בהסתייגות שלו, שהוא מתנגד לחוק לשעת חירום בימי מלחמה. הוא רק מקוה, שלממשלה לא יהיה צורך לעשות זאת ואלה דבריו: "הועדה מקווה שלאחר שתבוצענה המלצותיה ולאחר שיחולו שיפורים ביחסים הקיימים בין הרשות לבין העובדים, תבוא תקופה של רגיעה ולא נעמוד בפני זעזועים קשים בנמלים, אשר יחייבו את הממשלה לנקוט צעדים להפעלת הנמלים בשעת חירום כפי שהחוק מאפשר לה".

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

בשביל זה אין אפילו צורך בחוק הזה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני רוצה להעיר הערה. הרישא של סעיף 6 בעמוד 10 גם כן איננו מסקנה אלא אומר: "הועדה מקוה". לקוות יכול כל אחד ואחד. גם ההסתייגות של השר שם-טוב אומרת, שהועדה מקוה. אין זו מסקנה. אבל הסיפא של המלצת

רוב הועדה אומר, שאם התקוות האלה תשארנה מעל, הרי ינקטו באמצעים. השר שם-טוב לא אמר שהוא מתנגד לזה. מה שהוא רוצה בעצם לומר, שהוא מתנגד לקטע בסעיף 6, המתחיל במלים "אולם מאחר ואין בטחון לכך וכו'", ממליצה הועדה לממשלה לעבד תכנית להפעלת הנמלים בשעת חירום וכו'". מותר לו להתנגד לכך. אבל להצביע על כך אם הועדה מקוה או לא מקוה, איך אפשר להצביע על זה בכלל?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני רוצה, קודם כל, לומר לשר גלילי שאולי יש הגיון רב בהצעתו, שבכלל צריך היה לשקול אם לרשות הנמלים יש זכות קיום או אין. אני חושב, שהועדה לא ראתה שזה במסגרת סמכותה להחליט על הצעה כזו, כי עלינו הוטל לבדוק את מקור השיבושים ביחסי העבודה בנמל אשדוד, ולא יכולנו להציע שום הצעה שאינה משתמעת מהתפקיד שהוטל עלינו. לא יכולנו להבטיח, שמקור השיבושים הוא ברשות הנמלים ושצריך לבטל אותה. הלכנו בדרך שאיננה רדיקלית כל כך, אבל מצאנו בתוך החוק דברים שניתן לשנותם, שיש להם השלכה ברורה על ביטול השיבושים בנמל אשדוד. לכן אני נוטה בהחלט להצעה, שצריך בינתיים לאשר את המסקנות האלה ולא צריך להטיל על ועדת שרים להציע את ענין ביטול רשות הנמלים. אפשר להטיל הצעה כזו על שר התחבורה ואם ימצא לנחוץ, יביא לפני הממשלה הצעה כזאת ואתמוך בה.

אני מתפלא על השר קול, שהוא נכנס להגן על הדבר הקיים. כאשר הקימו את רשות הנמלים, כולם התרעמו על כך. הדבר הוטל עלינו כתביעה אולטימטיבית של הבנק העולמי.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

תכתיב אמריקאי.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זה היה סגנון הדיבור שלנו.

שר המשטרה ש. הלל:

כאילו ידענו אז מהו תכתיב.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

צדקת...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מה זה צדקת? את הכסף לקחת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא לא היה נגד כסף, הוא היה נגד תכתיב.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

הבנק העולמי הביא בשעתו נימוק, שאין הוא רוצה שרשות הנמלים תשקול את האינטרסים הכלכליים של כל המדינה, אלא של נמל זה וזה. יתכן מאד, שלסקוב צודק שעל פי החוק, חייב הוא לדאוג רק לאינטרסים הכלכליים של נמל מסויים והוא יכול להחליט החלטה הנוגדת למדיניות הכלכלית של המדינה, כפי שהממשלה רואה אותה. לכן צריך לתת סמכות לשר התחבורה, בשם הממשלה, לפעול כאשר יהיה סבור שהחלטה של רשות הנמלים נוגדת לאינטרס הכלכלי הגדול של המדינה ואז תהיה לו זכות להתערב.

שר התיירות מ. קול:

כמו למשל בענין שנ"ם.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

יכול להיות, שלסקוב צודק כאשר הוא מעדיף שתהיה שביתה מאשר למלא תביעות מופרזות של הפועלים. אבל אם הענין עולה למדינה 10 מיליון ל"י, יכולה הממשלה לבוא ולומר: אמנם אתה צודק, אבל אם לא אותר, ייפגע שמה של המדינה בין חברות הספנות וזה יכול לעלות לנו יותר, יש לנו שיקול ללכת לקראת תביעת הפועלים.

לכן הלכנו לקראת הצעה שיש לצמצם את סמכויות רשות הנמלים ויש להעביר חלק מהן לשר התחבורה.

מעניין המקרה הקונקרטי בסעיף 2 שהשר קול הביא. המצב העובדתי הוא, שהרשות הזאת האצילה למעשה את כל סמכויותיה למנהל רשות הנמלים ושאלין לה כל סמכות שהיא. מנהל רשות הנמלים יכול כיום למעשה להחליט כל דבר מבלי לשאול את רשות הנמלים. חשבנו שיש למנוע דבר כזה. אמנם יש לשר התחבורה נציג בתוך רשות הנמלים, אבל אין לו רוב שם ויכול להיות שהוא יציע הצעה שלא תתקבל. היום, לפי החוק, הרי הסמכות היחידה שיש לשר התחבורה היא לקבל דיווח פעם בשנה. אנחנו אומרים שלא יכול להיות מצב כזה, ששר התחבורה, שהוא למעשה אחראי כלפי הפרלמנט, לא תהיינה לו כל סמכויות.

שר התיירות מ. קול:

האם אין לממשלה רוב ברשות הנמלים?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אבל זוהי המציאות הקיימת, שרשות הנמלים האצילה כמעט את כל סמכויותיה למנהל רשות הנמלים.

שר השיכון ז. שרף:

נציגי הציבור הם שם הרוב.

ראש הממשלה ג. מאיר:

חותרים בעיקר לכך, שלממשלה לא יהיה שם רוב, כי

היא "אויבת המדינה".

שר הבריאות ו. שם-טוב:

שר התחבורה יכול לחשוב, שרשות הנמלים חייבת לדון באיזה נושא הנראה לו חשוב. כרגע אין לו רשות להציע זאת. לסקוב יכול לומר לו: אל תתערב, בסוף השנה תקבל דו"ח.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ובדו"ח יהיה כתוב, שבינואר ביקש שר התחבורה

להעלות לדיון נושא זה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

גם ביחס להצעות להכניס שינויים בחוק, נאלצנו להתייעץ עם היועץ המשפטי לממשלה ועם הבנק העולמי, שאנחנו חייבים לו עוד כסף, שהשינויים האלה לא ייראו כהפרת ההסכם. קיבלנו את הסכמתם לכך. אנו מציעים שינויים שהם במציאות הקיימת המינימום המחוייב להיעשות.

אין זה ענין של דו"ח מאוזן. הוא נובע מהעובדות כפי ששמענו אותן ויש במסקנות שלנו בקורת מוצדקת על ההסתדרות, על הפועלים ועל רשות הנמלים.

השר י. גלילי:

הדו"ח עסק רק בנמל אשדוד.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

כך הוטל עלינו.

השר י. גלילי:

אני מציע לבדוק את כל הענין.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ישנם שלושה נמלים, נעסוק כל שנה בנמל אחד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אמנם הדו"ח חובר רק בקשר לנמל אשדוד, אבל כל ההמלצות הנוגעות לרשות הנמלים חלות על כל הנמלים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

גם ענין של ועד עובדים כללי נוגע לכל הנמלים, אבל הדברים האלה נתבקשו מבחינת השיבושים בנמל אשדוד בלבד.

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם לכך, שהועדה אומרת שלשיבושים שנוצרו אחראים כל הגורמים במידה כזאת או אחרת. אין זאת אומרת, שבכל השיבושים כולם שותפים באופן שווה, אבל האחראים להם גם הפועלים, גם ההסתדרות וגם רשות הנמלים. מי שיקרא את הדו"ח כולו ויראה את המשקל שניתן לכל דבר ודבר, יבין שציקר האחראיות לאשמה בסעיף העיקרי שחקרנו, יחסי אנוש בנמל, האחראיות היא במידה רבה על רשות הנמלים. בענין זה הדו"ח איננו מאוזן. האיזון הוא לגמרי אחר.

אני רוצה להפנות את תשומת לבם של הממשלה עוד לדבר אחד. לא רצינו לפרסם אותו פה. היה לפנינו תיק פרוטוקולים ושם ישנה עדות אחת של מנהל המועצה לשיווק פרי הדר, ר/א מקלף. זאת היתה לדעתי בקורת הרסנית על יחסי אנוש לא בין הפועלים לבין רשות הנמלים, אלא בין רשות הנמלים לבין הלקוח הגדול ביותר שלה.

שר התיירות מ. קול:

גם במפעלי ים המלח היתה בקורת על המנהל מקלף.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

הייתי רוצה שגם אתה תראה את הדבר באופן מאוזן. עניינם של הפועלים נוגע לי מאוד. היה לי קשה לחתום על הערות כלפי הפועלים. חברי בנמל אשדוד אמרו לי: מה אתה חותם נגד הזכויות שלנו? היו תביעות מופרזות וחתמתי.

ואילו ראיתם את חליפת המכתבים בין לסקוב ובין מקלף ותראו איך אפשר על סעיף אחד לכתוב מאות מכתבים.

השר י. גלילי:

בין אלופים.

השר ש. פרס:

קלאוזוביץ היה אומר: המשך המלחמה באמצעים

אחרים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

איני יודע אם הביאו זאת מהצבא.

הענין הזה של שיבוש ביחסי אנוש איננו אולי רק במקום זה. הנמל הזה איננו המקום היחידי של מקום עבודה עם 5,000 פועלים ועם "פרצים". "פרצים" עובדים בכל מקום ומקום. אצלנו דובר על פועלים מרוקאיים עם מנטליות חדשה וכדו'.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל זה מקום מיוחד במינו.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

נכון הוא שלא בכל מקום יש שיבוש כזה של יחסי

אנוש.

שר השיכון ז. שרף:

הייתי 5 שנים יו"ר רשות הנמלים ולכן לא הסכמתי להיות בועדה. אני רוצה לומר לכם כי באשדוד יש מצב מיוחד במינו, שאיננו בשום מקום עבודה. זה מקום עבודה גדול והיחיד שלא היתה לו הנהגה ותיקה שצמחה במשך שנים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

צינו זאת בדו"ח, וזה נכון במידה רבה, כי רק מספר פועלים ותיקים עברו מתל-אביב.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

והם עשו הרבה צרות.

שר השיכון ז. שרף:

היה רומני אחד בועד הזה ולאחר שהוא נהרג, לא נבחר יותר איש מיוצאי רומניה לועד.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

בענין זה של יחסי אנוש אשמים הרבה מאד גם הפועלים וחברי ועדי העובדים. אין אני מתעלם מזה. זה שלוש שנה שאני עוסק בענייני פועלים, סכסוכי עבודה ושבתות. עשיתי צרות לברעם. אולם יחסי עבודה מעוררים כאלה וחוסר אמון כזה לא ראיתי בכל ימי הקריירה שלי, שאני עוסק בענייני פועלים בהסתדרות. איזה אי-אמון בין הצדדים: כל מה שלסקוב אומר - זה שקר, כל מה שהפועלים אומרים, לא שווה ולא כלום, גונבים פרוטוקולים וכדו'.

אם יש מסקנה שצריך להסיק אותה הרי היא, לפתוח עכשיו דף חדש ביחסים הללו. הועדה אמרה בעניינים אלה מינימום שבמינימום.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בגלל בן-אהרן לא המלצתם מה שהיה צריך להמליץ.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אם ההסתדרות תקיים את ההמלצות ותחליף מספר אנשים, ואם רשות הנמלים תחליף מספר אנשים המטפלים בפועלים, אולי תיווצר אוירה חדשה.

מלים אחדות על ההסתיגות שלי. הצעת הרוב אומרת להכין צבא כדי להחליף את הפועלים בימי שביתה.

ראש הממשלה ג. מאיר :

לא לימי שביתה, אלא בזמן מלחמה.

שר הבריאות ו. שם-טוב :

כאשר יש חירום, צריך להפעיל את הצבא. אני נפשית אינני מוכן לזאת. אינני מציע שהממשלה תאמץ לה מהלך כזה שלא יילך. להבדיל מאנגליה, אצלנו פועלי הנמל עצמם הם חיילים, הם הולכים למלואים. הדבר הזה יישבר ולא יצליח. בשעת חירום יכולים להפעיל צווי ריתוק. כך אומר החוק. למה לנו לומר יותר? ההמלצה של הועדה היא כללית יותר במכוון, לומר לפועלים להפעיל צבא. אני ממליץ לא ללכת בדרך זו.

שר המשטרה ש. הלל :

לפי לשונו של שר החוץ לגבי ענין אחר אומר: הועדה לא נתבקשה להכין מודל לגבי רשות ציבורית בכלל ורשות נמלים בפרט. נכנסנו לתוך המציאות, גם הפוליטית וגם המעשית שהיתה קיימת. למעשה, כל נסיון שלנו לומר כאילו המציאות הזו אינה קיימת, בואו ונעשה איזה דבר תלוש ממה שקיים, היה לוקח הרבה יותר זמן והיה הרבה פחות מעשי. הועדה אמרה: ישנה מציאות שצריך לנסות לתקן אותה וקודם כל שלב ראשון של תיקונים. אנחנו הצענו את כל השינויים ההכרחיים, ואני מדגיש רק את השינויים ההכרחיים. לא נכנסנו לשום דבר שלא נראה לנו רלוונטי לגבי אותם TERMS OF REFERENCE שהטילה עלינו ראש הממשלה לעשות, כדי לראות איך אפשר לשפר את המצב ואיך אפשר להתגבר על סכסוכי עבודה. אחרת היינו מגיעים לדיון סימפוזיוני. מצד שני, כל מה שנראה לנו שטעון תיקון נאמר פה. וכאן באה עדותו של שם-טוב, שהיו רגעים שהיה לו קשה יותר לקבל מאשר לי, והוא קיבל את זה.

לכן, אני דוחה את הגדרתו של השר קול כאילו יש פה רצון לאזן בין הצדדים. לא היה פה שום רצון לאזן בין הצדדים. מדבריו נשמעת כאילו האשמה, שאני דוחה אותה מכל וכל. היה רצון לומר את הדברים הכנים והנוקבים שהם רלוונטיים לענין זה. לא נכנסנו לענין זה אם יש רצון לאזן בין הצדדים או אין רצון. פעלנו מתוך רצון לתת לראש הממשלה תשובה לבעיה הספציפית איך אפשר להתגבר על המצב הזה בשלב זה.

אינני מתנגד למה שהביע השר ישראל גלילי. אבל אני מזהיר, ואני מצטרף בזה לדבריה של ראש הממשלה שזה בכלל אינו מעשי ואינו הגיוני, שנקבל עכשיו החלטה על הקמת ועדה נוספת.

אני מציע שאם השינויים האלה שאנחנו מציעים, השינויים המוגבלים ההכרחיים מאוד יתקבלו, ושר התחבורה יראה את עצמו לא כאיזה תייר בנמלים, יוכל לראות את עצמו חייב וזכאי, לאחר שהדברים האלה ייכנסו לפעולה, להציע לממשלה הצעה איך אפשר בכלל לשנות את המצב בנמלים. הוא יכול אז להציע הקמת ועדה אחרת, כמו שכל אחד מאתנו השרים מציע לממשלה מפעם לפעם.

השר י. גלילי:

בהקשיבי לנימוקיה של ראש הממשלה, שאם אין מאשרים את הדו"ח של הועדה, משאירים אתה מצב בפני אפשרות של תוהו ובוהו...

שר המטרה ש. הלל:

גרוע מזה.

השר י. גלילי:

אני מושפע מנימוקים אלה, אולם מה הרע בכך שמאשרים את הדו"ח של הועדה בענין יחסי העבודה בנמל אשדוד ומחליטים שנתמנית ועדת שרים לבחינת חוק רשות הנמלים, לאור נסיון פעולתה של רשות הנמלים, ושר התחבורה יביא הצעה לממשלה בענין זה.

שר הסעד י. בורג:

באותה ישיבה?

שר המשטרה ש. הלל:

אם נחליט זאת באותה הישיבה, כאילו לא אמרנו ולא כלום. כדי לא לבייש את חברי הועדה אומרים להם: בסדר, אבל תדעו שלא זאת השאלה ולא אלה המסקנות. אנחנו הצענו פה תיקונים. גם אתה וגם אני וכל חברי הממשלה יכולים כעבור איזה זמן להיות קצת יותר חכמים, כאשר יראו איך התיקונים האלה משפיעים.

ועוד דבר, אנחנו עומדים בפני מצב ששר תחבורה חדש ייכנס לתפקיד. תן לו לראות מה קורה עם הצעות התיקונים. אני חושב, שאנחנו יכולים לעשות דבר נכון אם נאמר: אנחנו מקבלים את ההצעות האלה, שר התחבורה יראה קודם כל איך הן פועלות, הוא צריך לבצע אותן. לאחר שאנחנו מקבלים ההחלטה, אין היא מתבצעת מהיום למחר. צריך להכניס את העניינים לתוך גלגלי החקיקה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

צריך ללכת לכנסת.

שר המשטרה ש. הלל:

אי אפשר לומר: אנחנו רוצים כבר לשנות את המסקנות וזה לפני שהן הגיעו כלל לביצוע. נקבל אותן, נגשים מה שאנחנו מקבלים, נראה איך הן תפעלנה, ושר התחבורה החדש יידע שהוא רשאי וחייב לבוא כעבור זמן מה לממשלה ולומר: הנה הלקחים, הנה הסיכומים, הנה ההצעה שלי. אחרת, יהיה המצב גרוע משהינו כיום. אנחנו עמדנו בפני מערכת לחצים, שלא היתה כדוגמתה בכל נמל אחר.

למעשה, השר ויקטור שם-טוב הדגיש זאת בדבריו לשר קול. השר קול היה מאוד ער לחשש, שכאשר אנחנו אומרים שרשות הנמלים צריכה לבקש רשות משר התחבורה לאצול סמכויות למישהו הרי זה, לדברי השר קול, הרשות חדלה להיות רשות. זה בדיוק מה שקרה, השר קול: הרשות חדלה להיות רשות. לא באנו לרשות כשהיא פועלת והיא מפקחת ושהיא ממלאת את סמכויותיה ושאנחנו רוצים לקחת אותן ממנה. המצב היה הפוך מזה.

שר התיירות מ. קול:

וידרא אינו מודה בזה.

שר המשטרה ש. הלל:

תמנה את וידרא לוועדה או אותנו. מה שקרה למעשה היה שהכנסת, בהכרח או שלא בהכרח, מתוך לחץ או שלא מתוך לחץ, הקימה רשות נמלים. רשות הנמלים נפגשה לישיבה ראשונה ואמרה: כל הסמכויות שנתתם לנו, אנחנו מעבירים למנהל רשות הנמלים, תודה רבה. השר קול אינו רוצה מצב שהרשות חדלה להיות רשות. זה בדיוק מה שקרה ואנחנו חושבים שצריך לשנות זאת. בכל אופן, אין זה מתקבל על דעתנו, שמעמדו של שר התחבורה ברשות הנמלים צריך להיות מעמד של שווה בין שווים, כמו כל שר אחר, שאין לו בכלל נגיעה לרשות. זוהי דמוקרטיה המגיעה עד אבסורדוס. מוכרחים פה להקנות מעמד ברור ומאד מקובל לשר התחבורה, כדי שיוכל להפעיל את

רשות הנמלים. הצעתנו איננה שיכריע בשכילה, לא הצענו ששר התחבורה יקבע איזו החלטה מתקבלת ברשות הנמלים. אבל אמרנו שתהיה סמכות לשר התחבורה לזמן את רשות הנמלים ולומר לה: אני מבקש שתדוני על נושא זה וזה. מה שרשות הנמלים תחליט - תחליט. האם אי אפשר להבטיח את המינימום הזה לשר התחבורה?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אילו היתה רשות לתיירות, השר קול היה מסכים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אולי נתחיל בהקמת רשות לתיירות.

שר התיירות מ. קול:

קודם נקים משטרה להגן על התיירים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

משטרה מיוחדת בראשות משרד התיירות!

שר התיירות מ. קול:

הצעתי שזה יהיה במשרד המשטרה, אבל השר ששון

הציע שזה יהיה במשרד התיירות.

שר המשטרה ש. הלל:

לגבי הענין של מצב חירום - עם כל הכבוד אליך, יגאל אלון, שמעתי את הערותיך. אבל ישנו הבדל גדול מאד בינינו ובין אנגליה. אנחנו נמצאים במצב חירום, במצב מלחמה - אנגליה לא. VIVE LA DIFFERENCE (אולי לא כל כך VIVE).

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

זה נכון מאד לא רק לגבי הנמלים, אלא לגבי המורים ולגבי אחרים.

שר המשטרה ש. הלל:

אני חושב, שקודם כל אנחנו דורשים מעצמנו ומטילים על עצמנו, על כל אחד ואחד מאתנו, הרבה יותר ממה שמטילים על עצמם וממה שדורשים מעצמם אנשים באנגליה.

אבל אם באמת מישו חושב, שהבעיה של רשות הנמלים דומה לבעיה של רשות השידור, אין זה דומה. אין זה דומה אפילו למערכות החינוך.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גם שם צריך לשנות.

שר המשטרה ש. הלל:

כשאתה אומר "גם שם", אינך מחזק אותי. אתה אומר: או הכל או לא כלום. אני בעד זה שנעשה שינויים. אם אתה אומר שרשות השידור ורשות הנמלים הן באותה מידה של דחיפות, אין זה נכון. אתה יכול להגיד שיש בעיה של מורים ושל אקדמאים, בכל זאת אין זה דומה. אני מסכים שלגבי כמה דברים אצל

אקדמאים, רופאים וכדו' אנחנו עומדים לא פעם בפני בעיה קשה. אבל אין זה דומה.

דבר שני ביחס לאמצעי חירום. הלוואי שלא נזדקק לזה. אני חושב, שבעצם הידיעה שיש אמצעי כזה, יש פה גם חינוך ציבורי, גם חינוך של עצמנו וגם חינוך של פועלי הנמלים, שאמנם יש בידינו שוט שכזה. אולי עצם הידיעה כשלעצמה תהווה מבחינת הרתעה לכל הנוגעים בדבר. אף אחד אינו שש לזה. לכולנו יש אותו רקע, של מי שעסק בנושא זה או בנושא אחר. אבל אני חושב, שאנחנו עומדים בפני מצב כזה שלא נהיה כנים עם עצמנו, אם נאמר שאם זה לא יתבצע או רק חלק יטרפדו בדרך, נוכל לעמוד בפני כל העניין הזה של נמלים סגורים ומסוגרים. אני חושב שלא נהיה אז עונים על המצב האמיתי שאנחנו נתונים בו. אני מסכים לגמרי להסתייגות הנפשית של שם-טוב לעניין זה. אבל אני מציע שאנחנו נקבל זאת על עצמנו. אין זו החלטה קלה. זוהי החלטה קשה. נקבל על עצמנו את ההחלטה הזאת מתוך אמונה, שלא נגיע להפעלתה, ומתוך הנחה שעניין הנמלים במצב של מלחמה אמיתית, לא מדומה, שאנחנו נתונים בו, יש לזה הצדקה גם במצב של ציפיה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יש לנו טבע, שאנחנו מדברים יותר מדי משאנו עושים. בדרך כלל, ממשלות מדברות רכות ופועלות קשות. אנחנו נוהגים להיפך.

אני חושב, שסעיף 6 בהמלצות הוא בעצם המלצה טובה. לא צריך לומר "הועדה מקווה", אלא "הועדה ממליצה" ואולי אין צורך לדון בהמלצה זו. לו הייתי שר התחבורה, הייתי מעבד לי יפה-יפה תכנית כזו לשעת חירום. כדי להפעיל אותה, הייתי מביא אותה לממשלה.

שר הסעד י. בורג:

יש גם מל"ח.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הייתי בא בשעת חירום לממשלה ואומר: אני מוכרח להפעיל את הנמל, כך אני עושה.

שר המשטרה ש. הלל:

אבל אלה הן המלצות לראש הממשלה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אין לך המלצה אחת שאינה מתפרסמת בכל העתונים.

מזכיר הממשלה מ. ארנון:

זה פורסם כבר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לכן אני מתנגד לזה.

כאשר הפעלנו צווי ריתוק בענייני דואר, אמרתי אז לראש הממשלה: צווי ריתוק טוב להוציא נגד חמשה אנשים. להוציא אותם נגד מאות אנשים, אין אלה צווי ריתוק, מפני שהמקבלים יכולים אז לצפצף עלינו, יילכו לבתי משפט ולבתי סוהר, אם עובדי הדואר ירצו להביא לידי BREAKDOWN של הדבר הזה.

לכן אני מציע פשוט מאד למחוק את ההסתייגות של שר הבריאות ולמחוק את סעיף 6 עצמו.

ועכשיו אני רוצה להגיד מלה טובה לידידי קול.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

זה מתחיל להיות מסוכן - גם מלה טובה וגם ידידי.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

צריך להיות פעם איזה חשבון. הייתי יו"ר ועדת השרים לעניני צי"ם. הלכתי לוועדת הכספים והשפעתי עליה והשפעתי על חברי, כולל השר המנוח משה חיים שפירא, שהועדה שלנו תעסוק בעתיד ולא בעבר. מה זה ייתן אם נעסוק בעבר? אנחנו צריכים לראות איך נחיה בצי"ם.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

היא חיה לא רע עכשיו.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אבל כשישבנו בוועדה, היית וודאי השר קול חבר הועדה ולא השתתפת בישיבותיה.

שר התיירות מ. קול:

לא הייתי חבר הועדה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה יוצא מהכלל.

השר ש. פרס:

זוהי מכת חינוך!

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אנחנו בכל זאת ראינו מה קרה שם בצי"ם. היה יהודי בשם וידרא, שהוא הלך בדרך שהלך, וחברת צי"ם הלכה כפי שהלכה, עד שבאה ריאורגניזציה של צי"ם. איני אומר חלילה מלה רעה נגד וידרא. אבל אני מפקפק בזאת אם יש לו הדיפלומה לנהל באופן יעיל מפעלים כמו רשות הנמלים ולהיות יו"ר מועצת המנהלים. יכול להיות שכן. אבל הוא יצא מצי"ם עם תעודה לא כתובה, שיו"ר מועצת המנהלים צריך להיות מישאו אחר.

הועדה הזאת - הדין וחשבון שלה אינו מקרה. פה כל דבר נהפך לענין מפלגתי: "מעריב" הוא בעד לסקוב ו"הארץ" בעד לסקוב ונגד בן-אהרון.

שר התיירות מ. קול:

לסקוב איננו במפלגתי.

ראש הממשלה ג. מאיר :

יש לך תקווה - או בל"ע או בע"מ.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

היה יהודי מתון אחד, אולי קצת יותר מדי מתון לפי טעמי. הכוונה למשה כרמל. איזה גחלים הניחו על דרכו של משה כרמל. מה רצה ממנו משה כרמל בעניני שנ"ם? הוא כתב לו שילך לבוררות ויגמור את הענין. מה מגיע איפוא למשה כרמל אם לא היה תלמיד בבית הספר הריאלי בחיפה? לא, הוא אמר, היה לא יהיה. מה היה בסופו של דבר? לא היתה בורות. אבל היה משא ומתן עם יעקב סלומון. זה שייך לקורטוריון של בית הספר הריאלי. האם אני מדבר איזה דבר נגד לסקוב?

שר המשטרה ש. הלל :

גם לא בעד.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אתה יודע מה שהיה לנו עם מקלף, גם כן יהודי

טוב.

ראש הממשלה ג. מאיר :

אתה כותב פרופילים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ידוע מה שעשה עם הבוררות הזאת.

שר התיירות מ. קול:

הייתי שר הפיתוח ואני יודע היטב מה היה במפעלי

ים המלח.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אחרי כן בא ויצמן.

מה מציעים פה? ששר התחבורה, כאשר הוא בא לרשות הנמלים, לא יצטרך לקנות כרטיס. לזה מותר לך להסכים, השר קול. לא צריך לראות בזה מיד ענין מפלגתי.

השר י. גלילי:

אם הולכים לכנסת, כדאי ללכת עם הצעות רציניות

יותר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני מדברת עכשיו על סעיף 6, גם זה. אבל כל ההמלצות אינן אקסקלוסיביות לנמל אשדוד, אלא אלה תיקונים בחוק רשות הנמלים. זה חל על כל הנמלים ולא רק על נמל אשדוד.

השר י. גלילי:

אבל בעיקר בגלל המצב בנמל אשדוד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה נכון. אי אפשר להגיד שביתר הנמלים המצב הוא טוב. זהו תיקון בחוק רשות הנמלים ולא איזה דבר ספציפי שיחול דווקא על נמל אשדוד.

שר התיירות מ. קול:

אני עומד על השמטת סעיף 1(ב) בהמלצות. על יתר

ההסתיגויות אני מוותר.

שר הסעד י. בורג:

האם יש המלצה לקבל את הכל "אן בלוק"?

ראש הממשלה ג. מאיר:

מדוע "אן בלוק"?

מי בעד המלצת השר קול להשמיט המלצה 1(ב)

מההמלצות?

מצביעי ים: קול אחד בעד ההצעה להשמיט המלצה

1(ב).

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי בעד הוצאת סעיף 6?

שר התיירות מ. קול:

אחרי שלפי החלטת הממשלה נתפרסם כל הדין וחשבוני בעתונות ודובר על כך במסיבת עיתונאים, הרי אם משמיטים עכשיו את הסעיף הזה, פירוש של דבר שיש משמעות חמורה לכך, שהממשלה נרתעה מפני הגברת ההפקרות בנמלים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה יודע שגם סעיף 1(ב) פורסם.

שר התיירות מ. קול:

לפרסום של הסעיף ההוא אין משמעות. זה היה לגבי הציבור. אבל פה מדובר על יחסים בין הרשות לבין אלפי פועלים, ופירוש הדבר כאילו: עשו לכם מה שאתם רוצים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ההיפך הוא הנכון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לולא הפסקת אותי באמצע, הייתי אומרת את הדברים עד הסוף. הסעיף הזה הוצא, ומי שיסביר, צריך להסביר מדוע הוא הוצא. באשר לשר התחבורה יש סמכות בכל עת שימצא שיש צורך בכך, לבוא לממשלה ולבקש אמצעים שלפי דעתו יהיו נחוצים באותה עת להנהלת רשות הנמלים. זה אינו אומר עכשיו לפרץ "קדימה".

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לממשלה תהיה הסמכות להיענות לדבר כזה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

במצב חירום - כן.

שר המשטרה ש. הלל:

אם ההסבר הוא שהרשות הזאת קיימת בידי שר התחבורה, הרי זהו מה שהיינו רוצים לומר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה אינו כתוב פה. אבל על פי סמכויותיו, יכול כל שר בשעת חירום להביא לממשלה הצעות להפעיל אמצעי חירום.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

את זאת יגיד מזכיר הממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי בעד הוצאת סעיף 6 עם מסירת ההסבר הזה?

מ צ ב י ע י ס.

מ ח ל י ט י ס :

א. (ב-8 קולות נגד 4) להשמיט את המלצה מס' 6 וממילא גם את ההסתייגות המלווה אותה בדו"ח הועדה.

(1 קול בעד ההצעה להשמיט את ההמלצה מס' 1 (ב) בדו"ח הועדה).

ב. לאשר, בתיקון הנ"ל ובתיקון שנתקבל בהחלטת הממשלה מס' 878 מיום כ"א באב תש"ל (23.8.70), את דו"ח הועדה אשר נתמנתה ע"י ראש הממשלה למען מציאתו וקביעתו של מקור השיבושים ביחסי העבודה בנמל אשדוד, המצורף לפרוטוקול.

ראש הממשלה ג. מאיר:

שר המשפטים יצטרך להכין את החומר.

השר י. גלילי:

מה גורל ההצעה שאני הצעת?

ראש הממשלה ג. מאיר:

ישנה הצעת השר גלילי לבחור בועדת שרים כדי לבדוק את עצם הענין של רשות הנמלים.

השר י. גלילי:

הצעתי היא לבחור בועדת שרים שתבחן את חוק רשות הנמלים מיסודו לאור נסיון הפעילות של רשות הנמלים ולהביא המלצות לממשלה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

נטיל את זה על שר התחבורה. שר התחבורה יבחן ויטיל על ועדה לבדוק את הדבר.

שר המשטרה ש. הלל:

מאחר ששר התחבורה יכול לעשות זאת, ממילא אין להטיל זאת עליו.

השר י. גלילי:

אני בעד המשמעות הציבורית של הדבר. בעיני אין לזה מספיק משקל כדי לבוא לכנסת עם ההצעות האלה.

שר המשטרה ש. הלל:

יהיה לך די קשה כדי להעביר בכנסת את התיקונים האלה.

ראש הממשלה ג. מאיר :

איני מתנגדת לגופו של ענין. אבל אני מתנגדת לכך שנעשה זאת עכשיו, כי המשמעות מכך תהיה שכל העסק הזה יושם ישר לסל ויש לחכות עוד חודשים אחדים, עד שהועדה החדשה תגמור את עבודתה.

השר י. גלילי :

אם אפשר לראות את דברי ראש הממשלה כסיכום, שאין מחליטים עכשיו, אבל אין התנגדות לכך לכשתבוא החלטה כזו, איני מתנגד שלא יצביעו.

שר המטרה ש. הלל :

אני מציע, שהנושא יבוא לדיון כאשר שר התחבורה

יביא הצעה כזו.

שר השיכון ז. שרף :

אי אפשר להחליט עכשיו לחייב אותו.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

אין זה נכון.

השר י. גלילי :

בחדר הזה יושב אחד השרים שהוא מועמד להיות שר

התחבורה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

עד עכשיו, אני שרת התחבורה. אין אני מקבלת, שהצעה כזו מוכרחה לבוא דווקא משר התחבורה. לפי דעתי, כל שר החושב שהענין הוא דחוף, יכול להעלות הצעה כזו. אם שר התחבורה אינו מביא הצעה כזו, יכול כל שר לשאול אותו: מדוע אינך מביא הצעה כזו? אין דבר כזה ששר יאמר: זהו משרד שלי, ואסור לאחר להעלות הצעות ביחס אליו. אם השר גלילי יחשוב שהגיע הזמן להעלות הצעה כזו, יוכל להעלותה. אולי מי שיהיה שר התחבורה, יגיע עצמו למסקנה כזו. אולי ישכנע את השר גלילי שאין זה נחוץ לעכשיו.

אני מתנגדת רק לדבר אחד, שלא לבטל את מעט הטוב שיש בהצעות התיקונים. הפתגם אומר: הטוב מאד הוא השונא הגדול של הטוב. המלצות אלה אינן טובות מאד, אבל אולי יש בהן קצת טוב, והיות והמצב בנמלים, ובעיקר בנמל אשדוד, הוא כפי שהנהו, אולי הקצת יתקן משהו.

אני מכירה קצת אחדות מהנפשות הפועלות בשטח ההסתדרותי באשדוד. אני מכירה את חבר מועצת פועלי אשדוד, רפי כהן. אין לי שום דבר נגדו. אבל כשאני רואה אותו ואני רואה את פרץ, הריני יודעת מראש שהענין הוא אבוד. אמנם רפי כהן הוא בחור נחמד. אבל האם הוא יכול להתמודד עם מפעל כזה ועם צרות כאלה? אולי ההסתדרות תכניס גם כן שינויים בהרכב אנשיה. איננו יכולים פה להחליט בשביל ההסתדרות. אבל אני אומרת בשמי ולא בתור שרת התחבורה: עקרונית, אין אני מזדעזעת מביטול חוק רשות הנמלים ומהעברת הנמלים לשר התחבורה לפחות באותן הזכויות שיש ב"אל-על" וברכבת או בדברים אחרים.

שר השיכון ז. שרף:

העניינים ברכבת וב"אל-על" שונים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

טוב, יהיה כמו ברכבת. אין אני מזדעזעת מזה, לגמרי לא. אני ביסוד מתקוממת נגד הדבר הזה, שכל מי שאינו צריך להבחר על ידי הציבור, עדיף על השרים "המסכנים", שאפשר לשאול אותם שאלות. שאלות על הנמלים שואלים את שר התחבורה ולא את וידרא.

שר הסעד י. בורג:

כמו ברשות השידור.

ראש הממשלה ג. מאיר:

וכשהייתי ממונה על ענייני רשות השידור, היתה לי איזו דעה שם? לא היתה דעה שם לא לאלה שבאו לפני ולא תהיה לאלה שיבואו אחרי. אמנם הם העמידו פנים צוחקות יותר, אבל אני יודעת את האמת.

אם אתה מסכים לכך, ישראל גלילי, זה בסדר.

904. נסיעות שרים

ראש הממשלה ג. מאיר:

צריך לאשר נסיעות שרים:

א. לאשר נסיעת שר האוצר לשווייץ, בלגיה, ארצות-הברית, קנדה ומכסיקו בשליחות מלווה העצמאות והפיתוח, המגבית ובענייני השקעות ולשם השתתפות בועידת הבנק העולמי, למשך 24 ימים החל ביום א' באלול תש"ל (2.9.70).

שר המשפטים ימלא את מקום שר האוצר, בעת היעדרו מהארץ.

ב. לאשר את נסיעת שר התיירות לחוף השנהב, לפי הזמנת נשיא הרפובליקה, לחנוכת מרכז תיירות, למשך שבועיים, החל ביום ב' באלול תש"ל (3.9.70).

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות ימלא את מקום שר התיירות, בעת היעדרו מהארץ.

ג. לאשר את נסיעת השר שמעון פרס לארצות-הברית ולקנדה, בשליחות המגבית, למשך ששה ימים, החל ביום ד' באלול תש"ל (5.9.70).

אנחנו נשארים קבוצה אינטימית.

מ ח ל י ט י מ :

א. לאשר את נסיעת שר האוצר לשווייץ, בלגיה, ארצות-הברית, קנדה ומכסיקו בשליחות מלווה העצמאות והפיתוח, המגבית ובענייני השקעות ולשם השתתפות בועידת הבנק העולמי, למשך 24 ימים החל ביום א' באלול תש"ל (2.9.70).

שר המשפטים ימלא את מקום שר האוצר, בעת היעדרו מהארץ.

ב. לאשר את נסיעת שר התיירות לחוף השנהב, לפי הזמנת נשיא הרפובליקה, לחנוכת מרכז תיירות, למשך שבועיים, החל ביום ב' באלול תש"ל (3.9.70).

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות ימלא את מקום שר התיירות, בעת היעדרו מהארץ.

ג. לאשר את נסיעת השר שמעון פרס לארצות-הברית ולקנדה, בשליחות המגבית, למשך ששה ימים, החל ביום ד' באלול תש"ל (5.9.70).

905. מכירת נשק

ראש הממשלה ג. מאיר:

צריך לאשר מכירת נשק:

- א. לאשר מכירת 10 תת-מקלעים מסוג "עוזי" למשטרת קניה.
 - ב. לאשר מכירת תת-מקלע אחד מסוג "עוזי" לאספן נשק בשוויץ.
- מ ח ל י ט י מ :

- א. לאשר מכירת 10 תת-מקלעים מסוג "עוזי" למשטרת קניה.
- ב. לאשר מכירת תת-מקלע אחד מסוג "עוזי" לאספן נשק בשוויץ.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה
(בשעה 16.20)